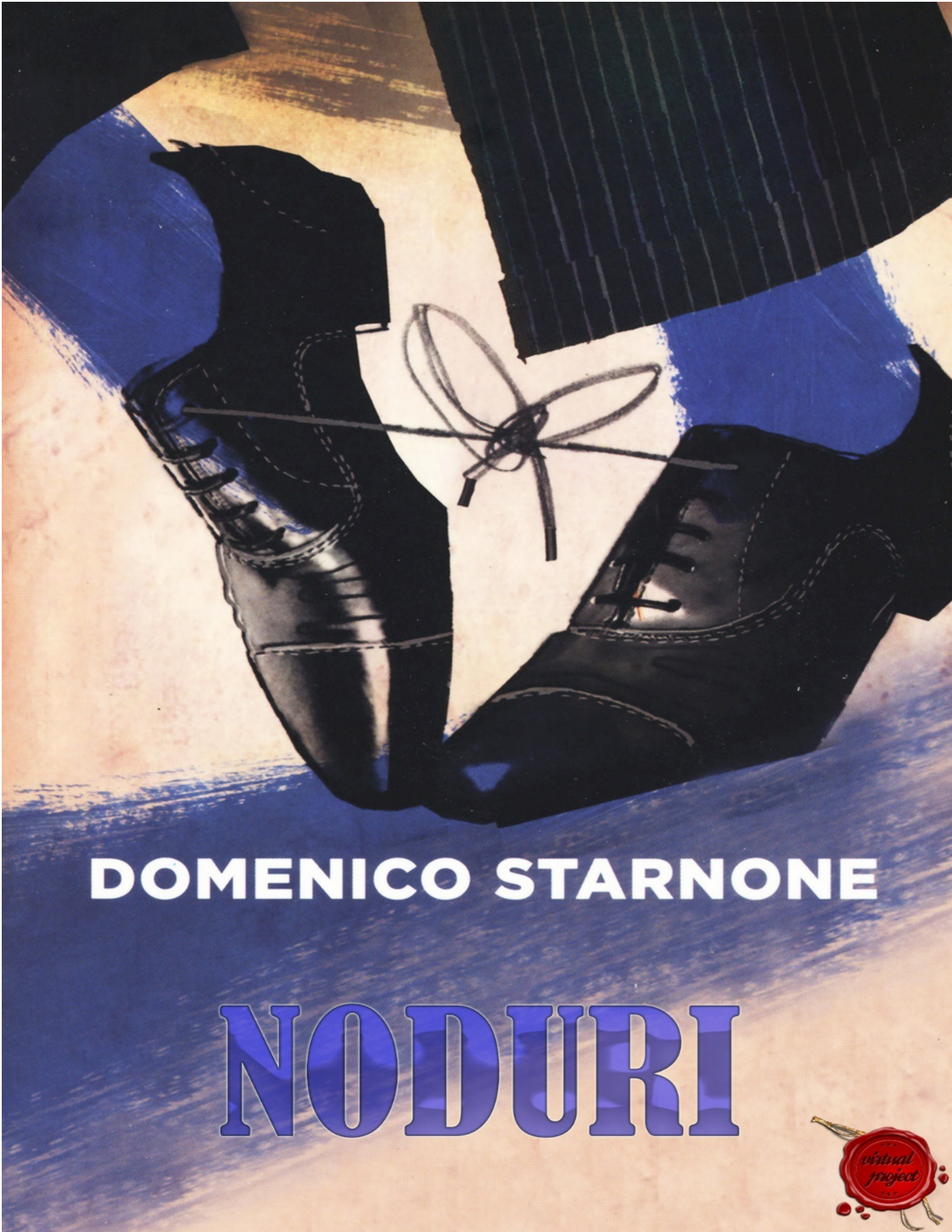

DOMENICO STARNONE

NODURI

virtual project

DOMENICO STARNONE

NODURI

Original: *Lacci* [*Ties*] (2014)

Traducere din limba italiană de:
CERASELA BARBONE

LITERA®
2018

CARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL ÎNTÂI

1.

Dacă tu ai uitat, distinse domn, îţi amintesc eu: sunt soţia ta. Ştiu că acum, brusc, te incomodează, deşi odată îţi plăcea. Ştiu că te prefaci că nu exist şi că n-am existat niciodată, pentru că nu vrei să faci impresie proastă în faţa oamenilor foarte culţi pe care-i frecventezi. Ştiu că să ai o viaţă ordonata, să trebuiască să te retragi acasă la ora cinei, să dormi cu mine şi nu cu cine ţi se năzare te face să te simţi un cretin. Ştiu că ţi-e ruşine să spui: M-am căsătorit pe 11 octombrie 1962, la douăzeci şi doi de ani; ştiţi, am spus da în faţa preotului, într-o biserică din cartierul Stella şi am făcut-o numai din iubire, nu trebuia să remediez nimic; ştiţi, am responsabilităţi şi, dacă nu pricepeţi ce înseamnă să ai responsabilităţi, nu sunteţi decât nişte oameni meschini. Ştiu, ştiu foarte bine. Dar fie că vrei sau nu, asta e realitatea: eu sunt soţia ta, şi tu eşti soţul meu, suntem căsătoriţi de doisprezece ani – se fac doisprezece ani în octombrie – şi avem doi copii, pe Sandro, născut în 1965, şi pe Anna, născută în 1969. Trebuie să-ţi arăt actele ca să te ajut să-ţi bagi minţile-n cap?

Gata, scuze, sunt exagerată. Te cunosc, ştiu că eşti o persoană cumsecade. Dar, te rog, imediat cum citeşti scrisoarea asta, întoarce-te acasă! Sau, dacă încă nu te simţi în stare, scrie-mi şi explică-mi ce ţi se întâmplă. O să încerc să înţeleg, îţi promit. Mi-e deja clar că ai nevoie de mai multă libertate, şi ai tot dreptul, eu şi copiii tăi o să ne străduim să-ţi facem viaţa cât mai uşoară. Dar trebuie să-mi spui în cele mai mici detalii ce e între tine şi fata asta. Au trecut şase zile şi nici nu dai un telefon, nici nu scrii, nici nu te arăţi la fată. Sandro mă întreabă de tine, Anna nu vrea să se spele pe cap fiindcă zice că numai tu ştii să-i usuci bine părul. Nu e de-ajuns să juri că această doamnă sau domnişoară nu te interesează, că n-o s-o mai vezi, că pentru tine nu contează, că a fost doar prilejul unei crize care mocnea în tine de mult. Spune-mi câţi ani are, cum o cheamă, dacă studiază, dacă lucrează, dacă nu face nimic. Pun pariu că te-a sărutat ea prima. Tu nu eşti capabil să iei iniţiativa, ştiu, dacă nu eşti antrenat în ceva, nu faci o mişcare. Şi acum eşti năucit, am văzut ce privire aveai când mi-ai zis: Am fost cu altă femeie. Vrei să ştii ce cred? Cred că încă nu ţi-ai dat seama de ce mi-ai făcut. Înţelegi că e ca şi cum mi-ai fi vârât o mână pe gât şi ai fi tras, tras, tras până mi-ai smuls ce am în piept?

2.

Dacă citesc ce scrii, am impresia că eu sunt călăul şi tu victima. Nu suport chestia asta. Fac tot ce-mi stă în putinţă, mă supun unui efort pe care nici măcar nu ţi-l imaginezi, şi victima eşti tu? De ce? Pentru că am ridicat puţin vocea, pentru că am spart carafa de apă? Trebuie să recunoşti că aveam ceva dreptate. Ai reapărut, fără să anunţi, după aproape o lună de absentă. Păreai liniştit, chiar afectuos. M-am gândit: Măcar atât, şi-a venit în fire. Tu, în schimb, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, mi-ai spus că aceeaşi persoană care, în urmă cu patru săptămâni, era complet lipsită de interes în ochii tăi – din mărinimie, ai decis că era timpul să-i dai un nume, i-ai spus Lidia – acum e atât de importantă, încât nu poţi trăi fără ea. Dacă excludem momentul în care te-ai referit la existenţa ei, mi-ai vorbit ca şi cum mi-ai fi făcut un anunţ oficial, la care eu nu puteam să răspund decât: De acord, du-te cu această Lidia, mulţumesc, o să fac tot posibilul să nu te mai deranjez. Şi imediat cum am încercat să reacţionez, m-ai oprit, ai trecut la discursuri generice despre familie: familia în istorie, familia în lume, familia ta de origine, a noastră. Trebuia să tac şi să stau cuminte? Asta pretindeai? Uneori eşti chiar ridicol, crezi că e suficient să însăilezi discursuri generale şi câteva povestioare de-ale tale ca să rezolvi lucrurile. Dar eu sunt sătulă de joculeţele tale. Mi-ai povestit pentru a nu ştiu câta oară, dar pe un ton patetic pe care în general nu-l foloseşti, că relaţiile extrem de proaste dintre părinţii tăi ţi-au nenorocit copilăria. Ai folosit o imagine impresionantă, ai spus că tatăl tău pusese în jurul mamei tale sârmă ghimpată şi că sufereai de fiecare dată când vedeai un nod de fier ascuţit intrându-i în carne. Apoi ai trecut la noi. Mi-ai explicat că, pentru că tatăl tău vă făcuse să suferiţi pe toţi, tu – încă bântuit de fantoma lui de om nefericit care v-a făcut nefericiţi – te temeai să nu ne faci să suferim pe Sandro, pe Anna şi mai ales pe mine. Vezi că nu mi-a scăpat niciun cuvânt? Mult timp ai bătut câmpii, cu înţeleaptă seninătate, privitor la rolurile în care căzuserăm prizonieri căsătorindu-ne – soţul, soţia, mama, tatăl, copiii – şi ne-ai descris – pe mine, pe tine, pe copiii noştri – drept nişte mecanisme ale unei maşini lipsite de sens, constrânse să repete pe vecie aceleaşi mişcări stupide. Ai continuat aşa, citând din când în când nişte cărţi ca să mă reduci la tăcere. Iniţial, am crezut că-mi vorbeai în felul acela fiindcă păţiseşi ceva grav şi nu reuşeai să-ţi aminteşti cine eram, o persoană cu sentimente, gânduri, o voce proprie, şi nu o marionetă din reprezentaţia cu Pulcinella pe care o dădeai. Am început să bănuiesc destul de târziu că te străduiai să mă ajuţi. Voiai să mă faci să înţeleg că, distrugând viaţa noastră în comun, în realitate ne eliberai pe mine şi pe copii, şi că trebuia să-ţi fim recunoscători pentru această generozitate. O, mulţumesc,

cât de amabil eşti! Şi te-ai supărat că te-am dat afară din casa?

Aldo, te rog, gândeşte-te! Avem nevoie să discutăm de-adevăratelea, trebuie să înţeleg ce ţi se întâmplă. În toată această perioadă foarte lungă a convieţuirii noastre ai fost întotdeauna un bărbat afectuos, atât cu mine, cât şi cu copiii. Nu semeni nici măcar un pic cu tatăl tău, te asigur, şi nu mi-am dat seama niciodată de treaba asta cu sârma ghimpată, cu mecanismele şi celelalte tâmpenii pe care le-ai spus. Mi-am dat seama, în schimb – asta da –, că în ultimii ani ceva se schimba între noi, le priveai cu interes pe celelalte femei. Mi-o amintesc foarte bine pe aceea din camping, de acum două veri. Stăteai întins la umbră, citeai ore în şir. Dar dacă ridicai privirea, o făceai ca să te uiţi la ea. Erai ocupat, spuneai, şi nu erai atent nici la mine, nici la copii, studiai sub pini sau întins pe nisip, scriai. Şi rămâneai cu gura întredeschisă, ca atunci când ai în minte un gând confuz şi încerci să-i dai o formă.

Pe-atunci mi-am zis că nu făceai nimic rău: fata era frumoasă, mai devreme sau mai târziu privirea alunecă, e o pornire irezistibilă. Dar am suferit mult, mai ales când ai început să te oferi să speli vasele, lucru care nu se întâmpla niciodată. Ţâşneai spre chiuvete imediat cum pornea ea într-acolo şi te întorceai când se întorcea ea. Crezi că sunt oarbă, că sunt insensibilă, că nu mi-am dat seama? Îmi spuneam: Linişteşte-te, nu înseamnă nimic. Pentru că mi se părea de neconceput să-ţi poată plăcea alta, eram convinsă că, dacă ţi-am plăcut odată, o să-ţi plac pentru totdeauna. Credeam că sentimentele adevărate nu se schimbă, mai ales când eşti căsătorit. Se poate întâmpla, îmi spuneam, dar numai persoanelor superficiale, şi el nu e aşa. Apoi mi-am zis că era o epocă a schimbărilor, că din teoriile tale reieşea că trebuia spulberat totul, că poate mă lăsasem acaparată prea mult de treburile casnice, de gestionarea banilor, de nevoile copiilor. Am început să mă privesc în oglindă pe ascuns. Cum eram, ce eram? Cele două sarcini nu mă schimbaseră mai deloc, eram o soţie şi o mamă eficiente. Dar în mod evident nu era de-ajuns să rămân aproape identică celei din momentul în care ne cunoscuserăm şi ne îndrăgostiserăm, ba poate că aceea era greşeala, trebuia să mă reînnoiesc, era necesar să fiu mai mult decât o soţie bună şi o mamă de ispravă. Astfel, am încercat să semăn cu aceea din camping, cu tinerele care sigur îţi dădeau târcoale la Roma şi m-am străduit că fiu mai prezentă în viaţa ta în afara casei A început, încet-încet, o etapă diferită, sper că ai băgat de seamă. Sau nu? Ai băgat de seama, dar n-a folosit la nimic? Şi de ce? N-am făcut destul? Am rămas într-o situaţie tranzitorie, n-am reuşit să mă conformez modelului celorlalte şi, între timp, am continuat să fiu aşa cum eram? Sau am exagerat? M-am înnoit prea mult, schimbarea mea te-a tulburat, te-a făcut să-ţi fie ruşine cu mine, nu m-ai mai recunoscut?

Să vorbim despre asta, nu mă poţi ţine în starea asta de confuzie. Trebuie să

aflu despre această Lidia. Are o casă, dormi la ea? Are ce căutai, iar eu nu mai am sau n-am avut niciodată? Ai fugit evitând în toate chipurile să-mi spui lucruri clare. Unde eşti? Adresa pe care ai lăsat-o e din Roma, la fel şi numărul de telefon, dar scriu şi nu răspunzi, dau telefon şi sună în gol. Ce trebuie să fac ca să dau de tine, să sun vreun prieten de-al tău, să vin la universitate? Trebuie să m-apuc să ţip în faţa colegilor tăi şi a studenţilor, trebuie să afle toţi de la mine că eşti un iresponsabil?

Lumina şi gazele trebuie plătite. La fel şi chiria. Şi mai sunt şi copiii. Întoarce-te imediat! Au dreptul să aibă părinţi care se ocupă de ei în timpul zilei şi în timpul nopţii, un tată şi o mamă cu care să ia micul dejun dimineaţa, care să-i ducă la şcoală şi apoi să-i aştepte la ieşire. Au dreptul să aibă o familie, o familie cu o casă unde la prânz mănâncă toţi împreună, şi se joacă, şi fac teme, şi se uită un pic la televizor, şi apoi iau cina, şi apoi se mai uită încă un pic la televizor, şi apoi spun noapte bună. Zi-i noapte bună tatei, Sandro, şi tu, Anna, ziceţi-i noapte bună tatălui vostru şi fără smiorcăieli, vă rog! Nu citim povestea în seara asta, s-a făcut târziu; dacă vreţi să citim povestea, trebuie să vă grăbiţi cu spălatul pe dinţi, tata v-o spune, dar nu mai mult de un sfert de oră; apoi la culcare, fiindcă altfel mâine întârziem la scoală, iar tatăl vostru are trenul devreme, întârzie la serviciu şi o să fie dojenit. Şi copiii – nu-ţi mai aminteşti? – dau fuga să se spele pe dinţi şi apoi vin la tine să le spui povestea, în fiecare seară, cum se întâmplă de când i-am făcut noi, aşa cum trebuie să se întâmple până se fac mari, până când o să plece de acasă, iar noi o să îmbătrânim. Dar poate că nu te mai interesează să îmbătrâneşti alături de mine, nu te interesează nici să-ţi vezi copiii crescând. Aşa e? Aşa e?

Mi-e teamă. Casa e izolată, Napoli e urât, ştii şi tu. Noaptea aud zgomote şi râsete, nu dorm, sunt istovită. Dacă intră un hoţ pe fereastră? Dacă ne fură televizorul, pick-up-ul? Dacă cineva care e supărat pe tine se răzbună omorându-ne în somn? E posibil să nu înţelegi ce povară ai lăsat pe umerii mei? Ai uitat că nu am un loc de muncă, ca nu ştiu cum să mă descurc? Nu mă face să-mi pierd răbdarea, Aldo, fii atent! Dacă-mi pun ambiţia, o să mi-o plăteşti.

3.

Am văzut-o pe Lidia. E foarte tânără, e frumoasă, e educată. A stat să mă asculte mult mai atent decât tine. Şi a zis un lucru foarte adevărat: Trebuie să vorbeşti cu el, eu n-am nicio legătură cu relaţia voastră. Aşa e, ea e o străină, am greşit că am căutat-o. Ce putea să-mi spună: că ai vrut-o, că ai avut-o, că ţi-a

plăcut și continuă să-ți placă? Nu, nu, singurul care-mi poate explica totul despre această situaţie eşti tu. Ea are nouăsprezece ani, ce ştie, ce înţelege? Tu ai treizeci şi patru, eşti un om căsătorit, eşti foarte învăţat, ai un loc de muncă respectabil, eşti stimat. Tu trebuie să dai o explicaţie argumentată, nu Lidia. Şi totuşi, tot ce mi-ai zis, după două luni, e că nu mai poţi trăi cu noi. Nu-i aşa? Şi care e motivul? Cu mine – ai jurat – nu era nicio problemă. Copiii tăi nu intră în discuţie, sunt copiii tăi, ei se simt bine cu tine, şi tu, aşa cum ai recunoscut, te simţi foarte bine cu ei. Atunci? Niciun răspuns. Nu reuşeşti decât să bălmăjeşti: Nu ştiu, s-a întâmplat. Şi dacă te întreb: Ai o casă nouă, cărţi noi, obiecte care-ţi aparţin, răspunzi: Nu, nu am nimic, nu mi-e bine. Şi dacă-ţi spun: Trăieşti cu Lidia, dormiţi împreună, mâncaţi împreună, o dai cotită, mormăind: Nu, doar ne întâlnim, atât. Vreau să te avertizez, Aldo. Nu continua aşa cu mine, nu mai rezist. Fiecare discuţie de-a noastră mi se pare falsă. Ba, mai bine zis, eu fac un efort, în numele adevărului, care mă distruge, în timp ce tu mă minţi şi minţindu-mă demonstrezi că nu mai ai nici un fel de stimă pentru mine, că mă repudiezi.

Sunt tot mai înspăimântată. Mă tem că o să faci cumva şi o să transmiţi disprețul pe care-l nutreşti pentru mine copiilor, prietenilor noştri, tuturor. Vrei să mă izolezi, vrei să mă excluzi din tot. Şi, ceea ce contează mai mult, vrei să eviţi orice încercare de reanalizare atentă a relaţiei noastre. Asta mă scoate din minţi. Eu, spre deosebire de tine, am nevoie să ştiu, e urgent să-mi spui punct cu punct de ce m-ai părăsit. Dacă mă mai consideri o fiinţă umană şi nu un animal de alungat cu bățul, îmi datorezi o explicaţie, şi trebuie să fie o explicaţie validă.

4.

Acum mi-e totul clar. Ai hotărât să te detaşezi, să ne laşi în voia sorţii. Îţi doreşti o viaţă a ta, pentru noi nu e loc. Îţi doreşti să te duci unde ai chef, să te vezi cu cine ai chef, să te realizezi cum ai chef. Vrei să laşi în urmă lumea noastră mică şi să intri cu noua ta femeie în aceea mare. În ochii tăi suntem dovada felului în care ţi-ai irosit tinereţea. Ne consideri o boală care te-a împiedicat să creşti şi fără noi speri să te vindeci.

Dacă am înţeles bine, nu eşti de-acord ca eu să spun atât de frecvent „noi”. Dar e aşa: eu şi copiii suntem „noi”, tu, de-acum încolo, eşti „tu”. Plecând, ai distrus, viaţa noastră cu tine. Ai distrus modul nostru de a te vedea, ceea ce credeam că eşti. Ai făcut-o conştient, ai planificat-o, ne-ai obligat să constatăm că ai fost doar un rod al imaginaţiei noastre. Astfel, acum, eu, Sandro şi Anna suntem aici, pradă sărăciei, unei absenţe totale a siguranţei, celei mai mari

spaime, iar tu te distrezi cine ştie pe unde cu amanta ta. Drept consecinţă, copiii mei, în acest moment, sunt doar ai mei, nu-ţi aparţin. Tu ai făcut astfel încât tatăl lor să devină o iluzie de-a mea şi de-a lor.

Dar spui că vrei să păstrezi în continuare relaţia cu ei. Bine, nu am nimic împotrivă, important este să ne explici cum. Dorești să fii tată din toate punctele de vedere, chiar dacă m-ai exclus din viaţa ta? Îţi dorești să te ocupi de Sandro şi de Anna, să te dedici lor fără mine? Vrei să fii o umbră care-şi face apariţia din când în când şi apoi mi-i laşi mie? Întreabă-i, vezi dacă lor le convine. Eu pot doar să-ţi spun că tu le-ai luat pe neaşteptate ceea ce credeau că le aparţine, lucru care nu le face deloc bine. Sandro te considera punctul lui de referinţă şi acum e dezorientat; Anna nu ştie ce greşeală a comis, dar crede că e o greşeală atât de gravă, încât ai pedepsit-o plecând. Aceasta e situaţia, resemnează-te – eu o să privesc de pe margine. Dar îţi spun imediat că, unu, n-o să-ţi permit să strici relaţia mea cu ei şi, doi, o să-ţi interzic să-i faci pe copiii mei să sufere şi mai mult decât i-ai făcut deja dovedindu-te o figură paternă total nesinceră.

5.

Sper că acum ţi-e clar de ce sfârşitul relaţiei noastre presupune sfârşitul relaţiei cu Sandro şi Anna. E uşor de zis: Sunt tatăl lor şi-mi doresc să fiu în continuare. Prin fapte ai demonstrat că nu e loc pentru copii în viaţa ta actuală, că vrei să scapi de ei, aşa cum ai scăpat de mine. De fapt, când te-ai preocupat cu adevărat de ei?

Iată ultimele noutăţi, în caz că te interesează. Ne-am mutat în altă casă, căci nu mai reuşeam să plătesc chiria. Ne-am dus să locuim la Gianna, şi am încercat să organizez lucrurile cât am putut de bine. Copiii au fost nevoiţi să meargă la altă şcoală şi să-şi facă alţi prieteni; Anna suferă pentru că nu se mai întâlneşte cu Marisa la care ştii cât ţinea. Ţi-a fost clar încă din primul moment că aici o să se ajungă, că părăsindu-mă pe mine o să-i faci să treacă prin toate tipurile de stânjeneală şi de umilinţă. Şi totuşi, ai mişcat vreodată vreun deget ca să eviţi asta? Nu, te-ai gândit doar la tine.

Le promiseseşi lui Sandro şi Annei că o să petreceţi vara împreună, toată vara, şi ai venit să-i iei, fără niciun chef, într-o duminică, iar ei erau bucuroşi. Dar cum s-a încheiat? Mi i-ai adus înapoi după patru zile, spunând că ţi-era frică să le porţi de grijă, nu te simţeai la înălţime, şi ai plecat cu Lidia; nu te-ai mai arătat la faţă până toamna, nu te-a interesat ce vacanţă vor avea, unde, cum, cu cine, cu ce bani. Conta confortul tău, nu al copiilor.

Dar să trecem la vizitele duminicale. Veneai înadins târziu şi stăteai câteva ore. N-ai ieşit niciodată cu ei afară, nu te-ai jucat niciodată cu ei. Te uitai la televizor, iar ei stăteau lângă tine, în aşteptare, urmărindu-te cu atenţie.

Şi sărbătorile? De Crăciun, de Anul Nou, de Bobotează, de Paşte n-ai apărut. Dimpotrivă, când copiii ţi-au cerut în mod explicit să stea cu tine, ai răspuns mereu că nu aveai unde să-i găzduieşti, ca şi cum ar fi fost nişte necunoscuţi. Anna ţi-a desenat un vis al ei despre moarte şi ţi l-a explicat punct cu punct. Nici n-ai clipit, nu te-ai emoţionat, ai stat să asculţi şi i-ai spus: Ce culori frumoase. Ieşeai din amorţeala asta numai când, în discuţiile dintre noi doi, simţeai nevoia să subliniezi că aveai viaţa ta, că viaţa ta nu era a noastră, că despărţirea era definitivă.

Astăzi ştiu că ţi-e frică. Te temi ca nu cumva copiii tăi să-ţi slăbească hotărârea de a ne exclude, să nu se amestece în noua ta relaţie, să n-o strice. De aceea, dragul meu, numai gura e de tine când spui că vrei în continuare să fii tată. Realitatea e alta: scăpând de mine, vrei să scapi şi de copii. Este evident că blamarea familiei, a rolurilor şi alte asemenea prostii reprezintă doar o scuză. Tu nu lupţi deloc împotriva unei instituţii oprimante care reduce persoanele la simple funcţii. Dacă ar fi aşa, ţi-ai da seama că sunt de acord cu tine, că şi eu vreau să fiu liberă şi să mă schimb. Dacă ar fi aşa, odată descompusă familia, te-ai opri în faţa prăpastiei sentimentale, economice şi sociale în care ne împingi şi te-ai grăbi să recunoşti afecţiunea noastră, dorinţele noastre. Dar nu. Tu vrei să te descotoroseşti de Sandro, de Anna, de mine în calitate de persoane. Ne vezi ca pe un obstacol în calea fericirii tale, ne simţi ca pe o capcană care îţi sufocă dorinţa de desfătare, ne consideri un fel de rămăşiţă iraţională şi dăunătoare. Tu ţi-ai spus încă de la început: Trebuie să mă recapăt pe mine însumi, chiar dacă asta o să-i omoare.

6.

Îmi dai exemplul scării. Spui: Ştii momentul ăla în care urci scările? Picioarele merg unul după altul aşa cum am învăţat când eram mici. Dar bucuria primilor paşi s-a pierdut. Ne-am modelat, crescând, după mersul părint lor noştri, al fraţilor noştri mai mari, al persoanelor de care suntem legaţi. Acum picioarele urcă pe baza unor obişnuinţe dobândite. Şi tensiunea, emoţia, fericirea pasului s-au pierdut la fel ca şi caracterul special al mersului. Ne mişcăm crezând ca mişcarea picioarelor este a noastră, dar nu e aşa, cu noi urcă acele trepte o mică mulţime căreia ne-am conformat, siguranţa picioarelor este doar rezultatul

conformismului nostru. Fie ne schimbăm mersul – conchizi – regăsind bucuria începuturilor, fie suntem condamnaţi la cea mai gri normalitate

Am rezumat bine? Acum pot să-ți spun părerea mea? E o metaforă stupidă, poți mai mult de atât, și totuși o accept. În același mod figurat ai vrut să îmi transmiţi că odată am fost fericiţi, dar că pe urmă acea fericire s-a supus unor ritualuri care, dacă, pe de o parte, au permis zilelor, lunilor și anilor să treacă fără prea mari probleme, pe de alta, ne-au sufocat atât pe noi, cât și pe copii. Foarte bine. Dar acum trebuie să-mi explici ce urmează. Vrei să spui ca, dacă ar fi posibil, te-ai întoarce bucuros în urmă cu cincisprezece ani, dar pentru că e imposibil să dai timpul înapoi și că, pe de altă parte, dorința plăcerii începuturilor e puternică, nu-ți rămâne decât s-o iei de la capăt cu Lidia? Asta vrei să spui? Dacă e așa, îți dau o veste. Și eu simt de ceva vreme că bucuria de odinioară a scăzut în intensitate. Și eu de ceva vreme cred că ne-am schimbat, că schimbarea noastră ne face să suferim pe noi, pe Sandro și pe Anna, că pericolul înseamnă o convieţuire chinuitoare pentru noi și pentru copii. Și eu, de ceva vreme, mă tem că, dacă ne limităm la a reuși să trăim cu greu împreună și să creștem copii, acționăm împotriva noastră și împotriva lor, și atunci e mai bine să te părăsesc. Dar eu, *eu*, spre deosebire de tine, nu cred că cheile paradisului terestru s-au pierdut din vina ta și, astfel, din această cauză să mă atașez de un altul mai puțin nesăbuit. Eu nu vă suprim, eu nu vă neg existenta, doar ca să-mi recapăt libertatea. Și să-mi recapăt libertatea în ce mod, în fond? Alcătuind o altă pereche și o altă familie așa cum faci tu cu Lidia?

Aldo, te rog, nu te juca cu cuvintele, sunt istovită, e ultima oară când mai încerc să te fac să-ți bagi mințile-n cap. E stupid să regreți trecutul, cum la fel de stupid e să alergi mereu după noi începuturi. Dorința ta de schimbare are o unică rezolvare posibilă, noi patru: eu, tu, Sandro, Anna. Avem datoria să învățam împreună un nou mers. Uită-te la mine, uită-te bine la mine, te rog, uită-te la mine astfel încât să mă vezi. Nimic nu-mi provoacă nostalgie. Încerc să urc treptele astea nenorocite ale tale cu propriul pas și vreau să merg mai departe. Dar dacă tu nu ne oferi nici mie, nici copiilor mei nicio șansă, o să mă adresez tribunalului, o să cer să-mi fie încredințați doar mie.

7.

În sfârșit ai făcut un gest foarte clar. Nici n-ai clipit în fața hotărârii judecătorului, n-ai mișcat un deget ca să-ți revendici atât de invocatul tău rol patern. Ai acceptat să mă ocup doar eu de copii, făcând abstracţie de nevoia pe care puteau s-o aibă de tine. Ai lăsat pe umerii mei existența lor, ai îndepărtat-o oficial de a ta. Și pentru că cine tace consimte, minorii acum îmi sunt încredințați

mie. „Cu executare imediată”. Bravo, sunt cu adevărat mândră că te-am iubit.

8.

M-am sinucis. Știu că ar trebui să scriu „am încercat să mă sinucid”, dar e incorect. În esență, am murit. Crezi că am făcut-o ca să te oblig să te întorci? Asta e motivul pentru care și în acest caz ai avut grijă să nu apari nici măcar cinci minute la spital? Te temeai să nu te trezești într-o situație din care n-ai mai fi știut ieși? Sau ți-era teamă că trebuia să privești drept în față rezultatul faptelor tale?

Dumnezeule, chiar ești un bărbat slab și confuz, lipsit de sensibilitate, superficial, opusul a ceea ce, timp de doisprezece ani, am crezut că ești. Pe tine nu te interesează oamenii, cum se transformă, cum evoluează. Tu te folosești de oameni. Tu îngădui oamenilor să se manifeste numai dacă te urcă pe un piedestal. Tu stabilești legături cu oameni numai cu condiția să-ți recunoască prestigiul și un rol demn de tine, numai cu condiția ca, ridicându-te în slăvi, să te împiedice să vezi că, în realitate, e un vid înăuntrul tău, care te sperie. De fiecare dată când acest mecanism se blochează, de fiecare dată când oamenii iau distanță și încearcă să se dezvolte, tu îi distrugi și treci mai departe. Nu stai niciodată pe loc, ai mereu nevoie să fii în centrul a ceva. Spui că asta se întâmplă din cauză că vrei să fii un om al timpurilor tale. Numești această frenezie a ta participare. O, sigur că participi, sigur că iei parte, iei parte chiar prea mult. Dar în realitate ești un om pasiv, îți asumi idei și cuvinte din cărțile care sunt în vogă și dai o reprezentație, ești pe deplin supus convențiilor și modelor impuse de cine contează cu adevărat, oameni printre care speri să te integrezi cât mai repede. Nu ești niciodată tu însuți – oare ai fost vreodată? Nici măcar nu știi ce înseamnă asta. Tu ești doar atent să prinzi ocaziile când și dacă se ivesc. A apărut ocazia de a fi asistent universitar la Roma și ai început să fii asistent. Te-a afectat protestul studenților și ai început să faci politică. A murit mama ta care te ținea din scurt și pentru că eu eram acolo, în rolul de logodnica, te-ai căsătorit cu mine. Ai adus pe lume copii, dar numai pentru că, fiind soț, ți se părea necesar să fii și tată – așa se face. Te-ai nimerit în apropierea unei fetițe cumsecade și, în numele libertății sexuale și a dizolvării familiei, ai devenit amantul ei. O să continui așa la nesfârșit, n-o să fii niciodată ceea ce vrei, ci ceea ce se nimerește.

Am încercat, în timpul acestei perioade îngrozitoare – trei ani de chinuri –, să-ți fiu de ajutor. Am trudit zi și noapte să mă autoanalizez, să te îndemn să faci același lucru. N-ai băgat de seamă. M-ai ascultat nepăsător, sunt aproape sigură

că nici măcar n-ai citit scrisorile mele. În timp ce eu recunoșteam ca da, familia e sufocantă, rolurile pe care le impune ne anihilează și, în consecință, făceam un efort insuportabil să ajung la miezul lucrurilor și mă schimbam, mă schimbam cu totul, mă dezvoltam, tu nici măcar nu-ți dădeai seama de asta, iar dacă-ți dădeai, erai dezgustat, te sustrăgeai, mă distrugeai cu un cuvânt nerostit până la capăt, cu o privire, cu un gest. Sinuciderea, dragul meu, a fost o confirmare. Tu m-ai omorât de mult, și nu în rolul meu de soție, ci ca ființă umană care se afla în momentul ei cel mai împlinit, mai sincer. Faptul că am supraviețuit, că acum figurez la evidența populației ca fiind încă în viață nu e un noroc pentru mine, nici vorbă, ci pentru copiii mei. Absența ta, dezinteresul tău chiar și în această situație dificilă mi-au dovedit că, și dacă aș fi fost moartă, tu ai fi plecat oricum pe drumul tău.

9.

Răspund la întrebările pe care mi le pui.

În ultimii doi ani am muncit mereu, desfășurând diferite activități și în general pe bani puțini, atât la stat, cât și la privat. Doar de puțin timp am un loc de muncă stabil.

Despărțirea noastră e confirmată în fapt de livretul de familie și de declarația de încredințare a tutelei pe care ai semnat-o. Nu văd urgența altor inițiative.

Primesc cu regularitate banii pe care-i trimiți, chiar dacă nu ți-am cerut niciodată nimic nici pentru mine, nici pentru copiii mei. Atât cât îmi permite situația financiară, încerc să nu-i folosesc, îi pun deoparte pentru Sandro și Anna.

Televizorul e stricat de mult și nu mai plătesc abonamentul.

Scrii că ai nevoie să restabilești relația cu copiii. E posibil ca, după patru ani, să poată înfrunta problema cu seninătate. Dar ce mai e de înfruntat? Natura nevoii tale n-a fost definită cu precizie atunci când te-ai sustras furându-ne viața, când i-ai abandonat pentru că nu mai suportai responsabilitatea de tată? Oricum, le-am citit rugămintea ta și au hotărât să te întâlnească. Îți amintesc, în caz că ai uitat, că Sandro are treisprezece ani, iar Anna, nouă. Sunt copleșiți de incertitudini și de spaime. Nu le înrăutăți și mai mult starea.

CARTEA A DOUA

CAPITOLUL ÎNTÂI

1.

S-o luăm în ordine. Cu puţin timp înainte de plecarea noastră în vacanţă, Vanda, din cauza unei fracturi la încheietura mâinii care nu voia să se vindece, a închiriat pentru două săptămâni, la sfatul medicului ortoped, un aparat de electrostimulare. Preţul stabilit cu firma era de două sute cinci euro, iar livrarea trebuia să aibă loc a doua zi. În ziua următoare, pe la prânz, cineva a sunat la uşă şi, dat fiind că soţia mea avea treabă în bucătărie, m-am dus eu să deschid, motanul luându-mi-o înainte, ca de obicei. O tânără suplă, cu păr scurt negru poate un pic cam rar, pe al cărei chip delicat foarte palid ieşeau în evidenţă nişte ochi ageri nemachiaţi, mi-a întins o cutie gri. Am luat pachetul, dar aveam portofelul pe masa de scris din biroul meu şi am rugat-o să mă scuze o clipă. Ea m-a urmat în casă fără să aştepte vreo invitaţie.

— Frumosule, a exclamat adresându-i-se motanului, cum te numeşti?

— Labes, am răspuns eu.

— Ce nume e ăsta?

— Înseamnă „animalul”.

Fata a râs, s-a aplecat, l-a mângâiat pe Labes.

— Suma e două sute zece euro, a spus.

— Nu două sute cinci?

Ea a clătinat din cap acaparată total de motan; îl gâdila sub bărbie şoptind cuvintele fără sens. Apoi, aşa ghemuită, mi-a vorbit pe tonul calm al cuiva care, fiind obişnuit să se plimbe de la o casă la alta datorită slujbei sale, ştie cum să liniştească temerile bătrânilor când aud un străin bătând la uşă.

— Deschideţi cutia, mi-a spus, factura e înăuntru, o să vedeţi că sunt două sute zece. Şi, în vreme ce-l gâdila în continuare pe motan, privirea i-a alunecat dincolo de uşa biroului meu, plină de curiozitate. Câte cărţi!

— Îmi sunt de folos în munca mea.

— O muncă frumoasă. Şi câte statuete! Culoarea albastră a cubului aceluia de sus e minunată, e din lemn?

— Metal. L-am cumpărat din Praga cu mulţi ani în urmă.

— Chiar e o casă frumoasă, a exclamat ridicându-se. Apoi mi-a făcut din nou semn spre cutie: Verificaţi!

Mi-au plăcut ochii ei strălucitori.

— E bine așa, am spus și i-am dat cei două sute zece euro.

Ea i-a luat și, salutându-l pe motan, m-a povățuit:

— Nu vă obosiți prea mult cu cititul. La revedere, Labes.

— La revedere, mulțumesc, am răspuns eu.

Atâta tot, nimic mai mult, nimic mai puțin.

Au trecut câteva minute, și Vanda a ieșit din bucătărie, înfășurată într-un șorț verde lung aproape până-n pământ. A deschis cutia, a pus în priză încărcătorul, a verificat ca generatorul să funcționeze și a studiat cu atenție solenoidul pentru a înțelege cum trebuia să-l folosească. Eu, între timp, din curiozitate, am aruncat o privire pe factura de însoțire a mărfii. Fata mă păcălise.

— E ceva în neregulă? a întrebat soția mea care își dă seama de schimbările mele de dispoziție și dacă nu e atentă.

— A vrut două sute zece euro.

— Și i-ai dat?

— Da.

— Îți spusesem că erau două sute cinci.

— Părea o persoană cumsecade.

— Era o femeie?

— O fată.

— Atrăgătoare?

— Hm.

— E o minune că ți-a șterpelit doar cinci euro.

— Cinci euro nu e o sumă mare.

— Cinci euro sunt zece mii de lire de altă dată.

Strângând din buze, semn că era enervată, a început să studieze instrucțiunile. Ține mult la bani. Toată viața a avut obsesia economisirii și până și în ziua de azi, în ciuda beteșugurilor vârstei, nu ezită să se aplece ca să culeagă din murdăria de pe stradă o monedă de un cent. E una dintre acele persoane care nu uită niciodată să sublinieze, în chip de notiță adresată în primul rând sieși, că un euro este echivalentul a două mii de lire, și că, dacă în urmă cu cincisprezece ani două persoane cheltuiau douăsprezece mii de lire ca să meargă la cinema, astăzi, când biletul costă opt euro, cheltuiesc de fapt treizeci și două de mii. Traiul nostru îmbelșugat din prezent, și într-o anumită măsură și al copiilor noștri care cer adesea bani, se datorează nu atât muncii mele, cât rigorii ei. Prin urmare, probabil faptul că o străină pusese stăpânire pe cinci euro ai noștri cu câteva minute în urmă o enervase tot atât cât ar fi bucurat-o să găsească aceeași sumă lângă o mașină parcată.

Dezamăgirea ei, cum se întâmplă de obicei, a accentuat-o pe a mea. I-am spus

că mă duc să scriu un e-mail firmei şi m-am retras în birou cu intenţia să denunţ mica înşelăciune. Voiam s-o liniştesc pe soţia mea. Dezaprobarea ei mi-a creat întotdeauna o stare de profundă neliniște, fără să mai pun la socoteală sarcasmul la adresa modului în care, la vârsta mea, sunt încă stupid de sensibil la intrigile femeilor. Astfel, după ce am deschis computerul, prin minte mi s-au învârtit o vreme gesturile tinerei, vocea, cuvintele ei. M-am gândit din nou la tonul seducător cu care spusese „ce motan frumos”, „o, câte cărţi” şi mi-am amintit de modul insistent, aproape afectuos, cu care mă îndemnase să deschid pachetul şi să verific. În mod evident îi fusese de ajuns o privire ca să decidă că o să fie uşor să mă păcălească.

M-a deranjat să constat asta. Am trasat mental o paralelă între modul în care aş fi reacţionat cu câţiva ani în urmă („nu mă faceţi să pierd timp, aceştia sunt banii negociaţi, la revedere”) şi acela în care reacţionasem acum („pe motan îl cheamă Labes, cărţile îmi sunt de folos în munca mea, am cumpărat cubul din Praga, e bine aşa, mulţumesc”). Aşadar m-am hotărât să tastez câteva fraze dure. Dar m-am simţit aproape imediat copleşit de o indiferenţă perplexă şi m-am gândit: Cine ştie cum trăieşte tipa asta, slujbe temporare şi prost plătite, părinţi în întreţinere, o chirie foarte mare, nevoia de a-şi cumpăra farduri şi o pereche de dresuri, un soţ sau un logodnic fără serviciu, probleme cu drogurile. Dacă scriu firmei, mi-am zis, cu siguranţă o să-şi piardă şi această slujbă amărâtă. În fond, ce sunt cinci euro, un bacşiş pe care eu însumi, fără să mă vadă soţia mea, i l-aş fi dat bucuros. Şi oricum, dacă în aceste vremuri de sărăcie fata o să continue să se preumble umflând sumele în favoarea ei, o să dea repede peste cineva mai puţin înţelegător decât mine care o s-o facă să plătească.

Aşadar, am renunţat la e-mail. Vandei i-am spus că îl trimisesem şi am uitat episodul.

2.

După câteva zile am plecat la mare. Soţia mea a făcut bagajele, iar eu le-am târât jos, până la maşină. Era foarte cald. Strada, de obicei foarte aglomerară, era pustie, în blocurile din jur se lăsase liniştea, ferestrele şi balcoanele erau în mare parte protejate de grilaje şi de storuri coborâte.

Eram transpirat tot din cauza efortului. Vanda voia să mă ajute şi, pentru că i-am interzis – mă îngrijora fragilitatea oaselor ei –, mi-a dat ordine în legătură cu aranjatul valizelor. Era agitată, o neliniștea să-şi lase apartamentul. Chiar dacă era vorba să petrecem şapte zile la mare într-un hotel aflat aproape de Gallipoli – pensiune completă la un preţ acceptabil, singurele activităţi fiind să dormim, să ne plimbam pe mal şi să ne bucurăm de plăcerea înotatului –, ea continua să

repete aceeaşi placă, şi anume că ar fi rămas bucuroasă să citească pe balcon, între lămâiul şi moşmonul ei.

Locuim în aceasta casă de treizeci de ani şi, ori de câte ori se întâmplă să plecăm pentru o vreme, ea ajunge să se comporte de parcă n-ar mai trebui să ne întoarcem niciodată. Cu trecerea anilor a devenit tot mai complicat s-o fac să accepte să ne răsfăţăm şi noi puţin. Întâi de toate, are mereu impresia că-i nedreptăţeşte pe copii şi pe nepoţi. Şi apoi, mai mult decât orice altceva, nu-i place să-l lase pe Labes, îl iubeşte la fel de mult cum o iubeşte şi el la rândul său. Şi eu, bineînţeles, ţin la animalul de casă, dar nu până în punctul de a-mi strica vacanţa. Astfel, sunt nevoit s-o conving cu precauţie că motanul o să distrugă mobilierul hotelului, o să ne impută camera, o să-i deranjeze pe ceilalţi oaspeţi cu mieunatul noaptea. Şi când ea se resemnează în sfârşit să se despartă de el, trebuie să mă asigur că unul din copiii noştri o să treacă să-i umple bolurile şi să-i cureţe tăviţa. De obicei chestia asta o agită mult. Copiii nu sunt în relaţii bune şi trebuie evitat ca fratele şi sora, din vreun motiv oarecare, să fie constrânşi să se întâlnească. Tensiuni între ei au fost întotdeauna, încă de la începutul adolescenţei, dar lucrurile s-au complicat cu vreo doisprezece ani în urmă, la moartea mătuşii Gianna. În decursul vieţii ei agitate, sora mai mare a Vandei n-a avut copii. S-a ataşat în mod deosebit de Sandro şi, la final, i-a lăsat întreaga agoniseală lui, iar Annei doar fleacuri de mică valoare. Astfel, s-a născut cearta. Anna a pretins să se ignore ultimele dorinţe ale mătuşii şi moştenirea să fie împărţită în mod egal, iar Sandro a refuzat. Consecinţa e că nu se mai întâlnesc, iar mama lor suferă foarte mult din această cauză, pe lângă alte mii de probleme din vieţile lor dezordonate. Aşadar, ca să evităm şi numai să se intersecteze când trebuie să aibă grijă de Labes, eu studiez cum să facă fiecare cu schimbul şi la ce ore, iar Vanda, care n-are deloc încredere în capacităţile mele organizatorice, supervizează totul şi se asigură că ambii copii au cheile de la apartamentul nostru. Asta doar ca să spun cât este de laborios totul, Dar acum iată-ne aici, eu şi ea, între bagajele noastre. Trăim împreună de cincizeci şi doi de ani – un fir lung de timp făcut ghem. Vanda este o doamnă de şaptezeci şi şase de ani în mod fals energică, eu – un domn de şaptezeci şi patru, în mod fals cu mintea împrăştiată. Ea îmi organizează viaţa dintotdeauna fără s-o ascundă, eu dintotdeauna îi urmez instrucţiunile fără să protestez. Ea este foarte activă în ciuda beteşugurilor, eu sunt leneş în ciuda sănătăţii bune. Am pus deja în portbagaj valiza roşie, dar soţia mea opune rezistenţă, nu e de acord, mai bine cea neagră dedesubt şi cea roşie deasupra. Mi-am dezlipit cu degetele cămaşa de pe spatele transpirat, am scos valiza roşie, am lăsat-o pe asfalt văitându-mă în mod exagerat şi am dat s-o iau pe cea neagră. În momentul acela s-a ivit o maşină.

A fost imposibil să n-o observ, dat fiind că nu doar strada, ci întregul oraş părea pustiu, culorile de la semafoare se schimbau inutil, se auzea chiar şi ciripitul păsărilor în coroanele de frunze ale copacilor. Maşina a trecut pe lângă noi, a parcurs câţiva metri, apoi a frânat. O secundă, două, am auzit clar zgomotul mecanismului de acţionare a cutiei de viteze. Maşina s-a oprit în dreptul nostru după vuietul rapid al marşarierului.

— Nu se poate, a exclamat bărbatul care stătea la volan, într-o penumbră din care i se întrezăreau ochii şi dinţii un pic îmbătrâniţi. Trece omul şi ia te uită: dumneavoastră, chiar dumneavoastră, aici pe stradă, tam-nisam. Când o să-i spun tatălui meu, o să rămână cu gura căscată.

Era entuziasmat, râdea de bucurie. Am lăsat baltă valiza neagră şi am încercat să caut în memorie vreo trăsătură de-ale lui – nasul, gura, fruntea – care să mă ajute să înţeleg cine e, dar n-am reuşit. Culorile de pe faţa lui erau schimbătoare şi, de emoţie, efectul era şi mai intens, şi nu se putea calma. Şi vorbea fără să-şi tragă răsuflarea, revărsând spre mine o mulţime de cuvinte despre tatăl lui care-şi amintea de mine cu stimă şi afecţiune, despre anumite dificultăţi pe care îl ajutasem să le înfrunte când era tânăr, despre cum, în cele din urmă, lucrurile se aranjaseră bine, ba, mai mult, promiteau să meargă tot mai bine. Repeta încontinuu: Ce plăcere!, şi chiar dacă nu înţelegeam dacă îi făcusem bine lui, tatălui lui sau amândurora, m-am convins aproape imediat că trebuia să fi fost un elev de-ai mei, poate în perioada scurtă a tinereţii mele când predasem într-un liceu din Napoli, poate în perioada mai lungă când lucrasem la universitatea din Roma. Se întâmpla frecvent să întâlnesc necunoscuţi veseli în ale căror chipuri adulte, de multe ori marcate de oboseală, recunoşteam uneori – dar mai adesea mă prefăceam că recunosc – foşti studenţi. Da, am conchis, e cea mai probabilă ipoteză, cu siguranţă e vorba de un elev de-ai mei şi n-am vrut să-l fac pe om să sufere că nu fusese recunoscut. Mi-am impus o expresie cordială şi l-am întrebat:

— Ce face tata?

— Bine. Are nişte probleme cu inima, dar nimic grav.

— Să-l saluţi din partea mea.

— Desigur

— Şi tu, toate bune?

— Foarte bune. Vă amintiţi, nu, că voiam să merg în Germania? M-am dus şi, acolo, în sfârşit, a dat un pic norocul peste mine. În Italia ce posibilităţi sunt? Zero. În Germania, în schimb, am pus pe picioare o mică fabrică de pielărie, confecţionez genţi, haine, marfa de calitate care se vinde bine.

— Mă bucur pentru tine. Şi te-ai căsătorit?

— Încă nu, mă căsătoresc la toamnă.

— Felicitări şi, din nou, multe multe salutări tatălui.

— Mulţumesc, nici nu vă daţi seama ce plăcere o să-i facă.

Am aşteptat să plece, dar n-a făcut-o. Am rămas câteva secunde cu zâmbetul întipărit pe faţă, fără să spunem nimic. Apoi el a clătinat energic din cap:

— Nu, nu, cine ştie când se va mai ivi o altă ocazie. Vreau să vă las măcar un cadou, dumneavoastră şi soţiei dumneavoastră.

— Altă dată, acum trebuie să plecăm.

— Nu durează mult, doar un moment. Bărbatul a ieşit din maşină, se mişca iute, hotărât, a deschis portbagajul. Iată, a exclamat întors spre Vanda, şi i-a întins o geantă lucioasă pe care ea a acceptat-o aproape cu lehamite, ca şi cum s-ar fi temut să nu se murdărească.

Pentru mine, în schimb, necunoscutul a ales o haină din piele neagră, a pus-o pe lângă mine murmurând: E perfectă. M-am ferit: E prea mult, nu pot accepta. Dar el nimic, i s-a adresat din nou Vandei, voia să-i dea şi o jachetă cu catarame strălucitoare. Asta e exact mărimea dumneavoastră, i-a zis nespus de încântat. În acel moment am încercat să-l opresc: Ai fost foarte amabil, îţi mulţumesc încă o dată, dar gata cu cadourile, se face târziu, o să fie trafic. Iar el s-a schimbat brusc, chipul lui maleabil devenind rigid: Vă rog, n-aveţi pentru ce, când se poate, se poate, vă cer doar o mică favoare, câţiva euro pentru benzină, trebuie să ajung în Germania, nu e obligatoriu însă, dacă vi se pare prea mult, nu face nimic, sunt cadouri şi cadouri rămân.

Eram dezorientat: tatăl, recunoştinţa, mica fabrică germană, afacerile care mergeau excelent, şi acum voia câţiva euro pentru benzină? Am dus mâna mecanic la portofel, am căutat cinci euro, zece, am văzut că aveam doar o bancnotă de o sută.

— Îmi pare rău, am murmurat, dar între timp tâmplele deja îmi pulsau, eram gata să-i spun: „Ba nu, nu-mi pare rău deloc, ia-ţi lucrurile înapoi şi cară-te”.

A durat o clipă. Cu un gest precis, rapid şi totodată uşor, bărbatul a coborât degetul mare şi arătătorul ca un cleşte pe portofelul meu, le-a strâns în jurul celor o sută de euro ai mei cu ochi amabil de recunoscători şi o clipă mai târziu era deja la volan. A plecat exclamând: Mulţumesc, ce bucuros o să fie tata!

Dacă jocul înşelător al tinerei cu solenoidul doar mă întristase, episodul acesta mi-a făcut rău. Maşina nu dispăruse încă în capătul străzii, că soţia mea a exclamat uluita.

— I-ai dat o sută de euro?

— Nu i-am dat nimic, i-a luat.

— Lucrurile astea nu valorează niciun cent. Simte şi tu ce miasmă, nu e piele, miroase a peşte.

— Aruncă totul în tomberon.

— În niciun caz, eventual le dau la Crucea Roşie.

— Bine.

— Nu, nu e bine. Am crescut amândoi la Napoli, Doamne sfinte, şi tu te laşi fraierit în halul ăsta?

3.

Am condus ore în şir, până la mare, îngreţoşat de putoarea hainelor şi a genţii. Vanda nu se resemna. O sută de euro, repeta, două sute de mii de lire, nu e posibil aşa ceva. Dar pe urmă vigoarea nemulţumii ei a pierit, a oftat resemnată şi a spus: Bine, asta e, să uităm. Am încuviinţat imediat din cap şi m-am străduit să spun ceva care să fie la fel de concludent. Dar n-am găsit nimic convingător şi, între timp, am început să mă simt ca şi cum o lovitură oarecare m-ar fi putut doborî. De vină era, cred, legătura pe care o făcusem aproape imediat între fata brunetă de la firma de curierat şi escrocul cu dinţii îmbătrâniţi. „Amândurora” – m-am gândit – „le-a fost de ajuns o privire ca să-şi spună: uite, cu ăsta mergi la sigur”. Şi avuseseră dreptate, mă lăsasem tras pe sfoară cu uşurinţă. În mod evident, sistemul meu de alarmă se deteriorase până la dezactivare. Sau, ce ştiu eu, cu trecerea anilor pălise caracteristica de vulpe bătrână, o privire, o grimasă a gurii. Sau, mai simplu, parcă mă pietrificasem, pierdusem elasticitatea vigilentă care de-a lungul vieţii îmi îngăduise să ies din sărăcia originii mele, să cresc copii, să mă impun în medii dificile, să dobândesc cu efort un pic de prosperitate, să mă adaptez împrejurărilor schimbându-mă în bine şi în rău. Nu ştiam precis şi în ce măsură mă transformasem, dar acum mi se părea sigur că se întâmplase.

Ne apropiam de destinaţie când am avut o alta mică dovadă că riscul de a pierde controlul asupra întregului sistem delicat de greutăţi şi contragreutăţi care timp de cinci decenii îmi ţinuse în echilibru viaţa era concret. În timp ce mă mişcam cu agilitate în traficul nebun al vacanţei, m-am chinuit să-mi amintesc dacă în trecut fusesem vreodată înşelat, dar nu mi-a venit în minte nimic. În schimb, a ieşit la suprafaţă o întâmplare din urmă cu multă vreme în care făcusem impresie bună. Am întrerupt o lungă tăcere şi, ca o continuare a gândurilor mele, am început să-i povestesc brusc Vandei, care stătea pe jumătate aţipită cu fruntea lipită de fereastră, de momentul în care – era sigur primăvară – ea mă însoţise la Rai. Nu-mi aminteam exact în ce an avusese loc, şi nici măcar de ce: Poate că – am zis – nici măcar nu era la Rai, poate că nu lucram încă acolo, cine ştie unde ne duseserăm. Dar cert era că, la finalul unei curse cu taxiul, îl plătisem pe taximetrist cu cincizeci de mii de lire, el susţinuse că îi dădusem zece, se născuse o altercaţie şi omul fusese nepoliticos chiar şi cu ea, care văzuse bine cele cincizeci de mii de lire, şi voia să-mi dea o mână de ajutor.

Devenisem dispreţuitor cum ştiam să fiu. Îi cerusem taximetristului numele, prenumele şi tot restul, apoi l-am anunţat că putea să-şi ţină cele cincizeci de mii de lire, dar că o să mă duc imediat la carabinieri. Omul mai întâi îmi şuierase printre dinţi toate datele într-un mod agresiv, apoi bombănise fraze de genul: „astăzi nu trebuia să ies”, „cine m-a pus”, „sunt răcit” şi, în cele din urmă, îmi dăduse restul corect. Îţi aminteşti? am întrebat-o mândru de mine.

Soţia mea s-a trezit din moţăiala şi m-a privit perplexă.

— Încurci lucrurile, a zis glacial.

— Chiar aşa s-a întâmplat.

— Nu eram eu cu tine în taxi.

Imediat am simţit roşeaţa care ţâşnea în sus din piept arzându-mi fruntea şi mi-am impus s-o controlez.

— Bineînţeles că erai.

— Ajunge.

— Tu nu-ţi aminteşti.

— Am zis ajunge.

— Poate că eram singur, am bombănit şi m-am oprit din vorbit la fel de brusc cum începusem.

Am parcurs mica distanţă rămasă într-o tăcere încruntată. Ne-a mai revenit un pic buna dispoziţie doar când am ajuns la hotel, când ne-a fost repartizată camera cu vedere spre plajă şi spre mare. Cina, pe seară, ni s-a părut excelentă şi, odată întorşi în camera noastră, am băgat de seamă că aerul condiţionat era foarte moderat, salteaua şi pernele erau bune pentru a proteja coloana vertebrală distrusă a Vandei. Ne-am luat pastilele şi am căzut într-un somn adânc.

Încet-încet m-am înseninat. Vremea a fost frumoasă toate cele şapte zile, apa limpede, am făcut amândoi băi şi plimbări lungi. Peisajul şi casele păreau nişte miraje, marea, la anumite ore, căpăta reflexii verzi-albăstrii care străluceau sub soarele puternic, iar apusurile erau roşu-aprins. Chiar dacă la bufet, atât la prânz, cât şi la cină, între oaspeţii hotelului se crea o competiţie sălbatică de-a cine înhăţa mai multă mâncare, iar Vanda îmi reproşa că puneam prea puţin în farfurie, şi sala răsuna deranjant din cauza ţipetelor de adulţi şi copii, şi, după ora unsprezece seara, ospătarii ne alarmau sfătuindu-ne să nu mergem pe plajă fiindcă era atât de periculos, încât ne ferecau somnul în spatele unui număr impresionant de porţi atât pe partea cu marea, cât şi pe aceea cu strada, ei bine, am avut o vacanţă agreabilă.

— Ce adiere plăcută!

— N-am mai văzut apă ca asta de ani întregi.

— Ai grija la meduze!

— Ai văzut meduze?

— Nu, nu cred.
— Și atunci de ce mă sperii?
— Ziceam și eu așa.
— Sau ca să-mi strici plăcerea băii în mare.
— Nu vorbi prostii.

Gratie insistențelor Vandei, am reușit chiar să obținem o umbrelă în primul rând. La umbră, întinși pe șezlonguri cu fața spre apa toropitoare, soția mea a citit volume științifice de popularizare și mă informa, când și când, în legătură cu lumea subatomică sau cu spațiul cosmic, eu, romane și versuri pe care câteodată i le șopteam nu atât ca să i le adresez, cât pentru a-mi oferi o plăcere mai mare. După cină, pe terasă, ni s-a întâmplat deseori să vedem împreună, în același moment, o stea căzătoare, și asta ne-a entuziasmat. Am lăudat cerul noaptea, miresmele din aer și deja la jumătatea săptămânii, nu plaja aceea, nu marea aceea, ci întreaga planetă ni se părea un miracol. În zilele rămase m-am simțit cu adevărat bine. Am savurat norocul de a fi, de șaptezeci și patru de ani, o fericită transformare a substanței siderale care fierbe în cuptoarele universului, un fragment de materie vie și gânditoare, în plus fără prea multe beteșuguri și cu totul întâmplător cu o experiență săracă în ghinioane. Singura sâcâială au reprezentat-o țânțarii, care noaptea mă înțepau în special pe mine și o lăsau în pace pe Vanda, așa încât ea susținea că nu era niciun țânțar. În rest, ce frumos era să trăiești, ce frumos era să fi trăit! Eu însumi eram uimit de optimismul meu, sentiment pentru care nu am nicio vocație.

Doar că, exact când a venit momentul să plecăm – la șase dimineața ca să evităm traficul –, lucrurile s-au înrăutățit Cerul s-a înnorat, și am făcut tot drumul înapoi sub o ploaie cu picături mari și grele, pe autostrăzi mult mai amenințătoare decât la dus, printre fulgere și tunete impresionante. Am condus numai eu, ca de altfel și la dus (Vanda conduce foarte prost), chiar dacă mi s-a părut adesea că nu mai știu să țin drumul și, mai ales la curbe, că o să ajung între roțile tirurilor sau în parapet.

— Chiar trebuie să gonești așa?
— Nu gonesc.
— Oprește-te și să așteptăm să stea ploaia!
— Ploaia n-o să stea.
— O, Sfântă Fecioară, ce fulger!
— Acum o să auzi tunetul.
— Tu ce zic, plouă așa și la Roma?
— Nu știu.
— Lui Labes îi e frică de tunete.
— O să se descurce.

Soți i mea, care la mare pomenise de motan doar când le telefonase lui Sandro sau Annei ca să se asigure că totul era în regulă, a vorbit despre el tot drumul, îngrijorată. Labes reprezenta liniștea casei, unde ea, deși mă bătea la cap din cauză că șofam riscant, abia dacă mai avea răbdare să ajungă. Anxietatea a sporit când am văzut că și peste Roma ploaia cădea cu o intensitate impresionantă, curgea murdară pe marginile străzilor, forma bălți mari și negre în fața gurilor de canal. Am parcat pe strada noastră la ora două după-amiaza și, în ciuda ploii, era o căldură sufocantă. Am descărcat bagajele. Vanda a vrut să-mi țină umbrela, dar pentru că așa ne udam amândoi, i-am zis să plece. După ce a opus ceva rezistență, s-a supus iar eu m-am încărcat cu valizele și genții și am ajuns leoarcă la lift. Soția mea, care era deja sus, mi-a strigat de pe palier:

— Lasă bagajele și vino imediat!

— Ce e?

— Nu pot să deschid ușa.

4.

Nu prea am băgat-o în seamă. Dacă Vanda așteaptă câteva minute, m-am gândit, nu e sfârșitul lumi, și am aranjat bagajele în lift în timp ce răspundeam insistențelor ei tot mai presante spunând calm: Iată-mă, sosesc! Abia când am stivuit valizele și genții pe palierul nostru, mi-am dat seama că era într-adevăr speriată. Deschisese cu cheia, dar ceva nu era în regulă. Uite, mi-a zis, arătându-mi ușa întredeschisă. Am împins, dar nu s-a întâmplat mare lucru, ușa era blocată. Atunci, răsucindu-mi gâtul printr-o mișcare dureroasă, am vârât capul în micul spațiu format.

— Ei? a întrebat Vanda neliniștită, ținându-mă de cămașă ca și cum s-ar fi temut să nu mă vadă căzând.

— E multă dezordine.

— Unde?

— Înăuntru.

— Și cine a fost?

— Nu știu.

— Îl sun pe Sandro.

I-am amintit că ambii noștri copii erau deja în vacanță: Sandro sigur plecase în dimineața aceea în Franța, cu copiii lui Corinne, iar Anna cine știe pe unde era. Îl sun oricum, a spus soția mea, care are mai multă încredere în fiul ei decât în mine, și a dat să caute mobilul în geantă. Dar a renunțat brusc. Și-a amintit de

Labes şi l-a strigat cu voce tare, imperativă. Am aşteptat: niciun zgomot, niciun mieunat. Atunci am împins împreună uşa, şi tot insistând, după nişte scrâşnete pe podea, deschizătură s-a lărgit. Eu am intrat în casă.

Vestibulul, de obicei în perfectă ordine, era de nerecunoscut. Târâte parcă de un val de apă revărsată, canapeaua şi masa din camera de zi ajunseseră una peste alta. Pe jos, înclinat într-o parte, zăcea vechiul birou al Annei. Sertarele se înşiraseră – sau fuseseră înşirate – şi zăceau pe podea, unul în picioare, celelalte răsturnate între caiete vechi, creioane, stilouri, compasuri, echere, păpuşele care aparţineau copilăriei şi adolescenţei fiicei noastre.

Am făcut câţiva paşi precauţi, dar am simţit imediat un pârâit sub tălpi, fragmente de ce mai rămăsese din diverse jucărioare. Soţia mea m-a strigat: Aldo, Alde, ce se întâmplă, te simţi bine? M-am uitat cu atenţie spre uşă. Se blocase într-una dintre multele bucăţi de obiecte împrăştiate pe podea. Am dat-o la o parte şi apoi am deschis. Vanda a intrat în casă cu paşi nesiguri, ca şi cum s-ar fi temut să nu se împiedice şi să cadă. S-a făcut foarte palidă, bronzul transformându-se într-o mască de lut verzui. Fiindcă mi s-a părut că e gata să leşine, am prins-o de un braţ, dar ea şi-a tras mâna. Fără un cuvânt, s-a îndreptat în grabă spre camera de zi, spre camerele odată ocupate de copiii noştri, spre bucătărie, baie, dormitor.

Mie mi-a luat mai mult timp. În general, în faţa unor situaţii dificil de gestionat, încetinesc ritmul, încerc să evit mişcările greşite. Ea, în schimb, după o clipă de confuzie, se aruncă în braţele spaimei şi se luptă cu toate puterile ei. Dintotdeauna a făcut aşa, de când o cunosc, şi la fel a procedat şi de această dată. În timp ce îi auzeam paşii pe coridor, prin camere, am simţit din nou, şi cu mai multă forţă, că eram fragil şi oricând mă puteam fisura. M-am uitat în jur, am băgat capul pe uşă în biroul meu, având grijă să nu calc pe stampele care până cu o săptămână în urmă decoraseră pereţii, şi care acum zăceau pe podea între sticle sparte, rame rupte, sertare distruse, cărţi ferfeniţă, fragmente de discuri din vinil. Eram încă acolo culegând de pe jos o veche vedere din Capri, când Vanda a venit înapoi. Ce faci, a zis de data asta, nu sta acolo înţepenit, vino să vezi, e un dezastru. Dar între timp a anticipat în cuvinte spectacolul devastării: dulapuri golite, umeraşe şi haine împrăştiate peste tot, patul nostru răsturnat, o asmuţire furioasă asupra tuturor oglinzilor din casă. Şi apoi jaluzelele ridicate, ferestrele şi balcoanele deschise larg. Cine ştie câte animale au intrat, şopârle, gecko, poate şoareci. A izbucnit în plâns.

Am tras-o din nou după mine spre vestibul. Am mutat masa de scris într-un colţ, am dat jos pe podea masa căţărată pe canapea, am întors din nou canapeaua în picioare ş am pus-o să se aşeze. Rămâi aici, i-am zis pe un ton involuntar înfuriat, şi am trecut dintr-o cameră în alta tot mai uluit. Nu era locşor care să nu

fi fost distrus. Avea să fie nevoie de zile, multă muncă şi bani ca să creăm nişte minime condiţii de a trăi în apartament. CD-playerul ajunsese pe podea împreună cu CD-urile lucioase, cu vechi documente odată ordonate în dosare, cu scoici – multe scoici făcute fărâmiţe de talpa unui pantof – pe care Anna le colecţiona de mică şi pe care noi le păstraserăm în cutii de carton. Peste tot, în camera de zi, în biroul meu, în camerele copiilor, am găsit vechi mobile de care eram ataşaţi cu tot felul de zgârieturi. Şi baia? O cocină de porci: medicamente, pansament, hârtie igienică, pastă de dinţi stoarsă, cioburi de oglindă, săpun lichid peste tot Am simţit greutatea durerii, dar nu a mea, ci a Vandei. Ea avea grijă de casă ca şi cum ar fi fost vie, o păstra curată şi în ordine, ne obligase pe copii şi pe mine, de-a lungul anilor, să respectăm reguli stricte, şi totuşi utile, ca să găsească mereu fiecare lucru la locul lui. M-am întors la ea, era aşezată în penumbra din vestibul.

— Cine a fost?

— Hoţii, Vanda.

— Ca să fure ce? Nu e nimic de valoare.

— Tocmai.

— Ce vrei să spui?

— N-au găsit nimic şi ne-au devastat casa.

— Pe unde au intrat? Uşa era încuiată cu cheia.

— Pe balcoane, pe ferestre.

— Erau cincizeci de euro în sertarul din bucătărie, i-au luat?

— Nu ştiu.

— Dar şiragul de perle al mamei mele?

— Nu ştiu.

— Unde e Labes?

5.

Motanul, da, unde era? Vanda a sărit în picioare, l-a strigat aproape cu mânie. Am făcut-o şi eu, mai vlăguit. Am mers din cameră în cameră, l-am strigat de la fereastră, de pe balcon. Poate a căzut, a murmurat soţia mea. Eram la etajul al treilea, iar jos era pavajul de piatră neşlefuită din curte. Nu, am liniştit-o, s-o fi ascuns, i-o fi fost frică. Frică de străinii care ne intraseră în casă. Frica şi scârbă, aşa cum ne era şi nouă acum, la gândul că nişte necunoscuţi ne atinseseră lucrurile. Soţia mea a făcut brusc o supoziţie: Dacă l-au omorât? Şi n-a aşteptat să răspund, am văzut în ochii ei: Da, l-au omorât. Nu l-a mai strigat, ci a început

din nou să scotocească frenetic prin casă. Dădea lucruri la o parte, se vâra între mobilele răsturnate, le studia cu atenţie pe acelea rămase în picioare. Am încercat să i-o iau înainte. Hoţii i-ar fi putut face lui Labes ceea ce cu furie exagerată le făcuseră obiectelor. Preferam să fiu primul care să-i găsească trupul şi, eventual, să i-l ascund. M-am dus să verific în cămăruţa unde ţineam hainele de iarnă şi, pentru câteva secunde, am avut certitudinea că urma să văd animalul măcelărit sau spânzurat între paltoane, ca în filmele de groază. În schimb, m-am trezit în faţa obişnuitului dezastru: bara din metal smulsă, haine pe podea. Nici urmă de Labes.

Vanda a părut uşurată. Nu doar că se putea gândi iarăşi că motanul e încă în viaţă, dar în timp ce căutam, remarcase cu uimire, exact în sertăraşul în care-l ţinea, şiragul de perle al mamei ei – singura bijuterie pe care şi-o îngăduise vreodată – şi sub chiuvetă, acoperiţi de un strat de detergent, cei cincizeci de euro pe care-i lăsase în sertarul din bucătărie. Brusc, hoţii i s-au părut proşti. Scotociseră peste tot, distruseseră fiecare lucru în căutarea cine ştie căror comori, dar nu găsiseră puţinul care se putea fura: şiragul de perle, cei cincizeci de euro. Bine, am încurajat-o, acum gata cu agitaţia! Dar m-am dus din nou să mă uit de pe balconul biroului meu, de la camera de zi, ca să înţeleg cum urcaseră până la etajul al treilea, şi între timp, fără s-o arăt, am căutat urme de-ale lui Labes în curte. Ce era pata aceea întunecată de pe acoperişul primului etaj? Sânge care rezista în ciuda ploii calde?

M-am corn ins că hoţii – doi, trei? – urcaseră pe burlan până la cornişă şi apoi, traversând pe acolo, ajunseseră în balconul nostru. Ridicaseră storul cu mâna, scoseseră din ţâţâni uşa-fereastră deja veche fără să spargă geamurile şi intraseră. Ar fi trebuit puse grilaje, mi-am zis cu amărăciune în timp ce privirea-mi aluneca peste ferestrele şi balcoanele din împrejurimi. Dar de ce să-ţi iei măsuri se precauţie când nu ai nimic de protejat? Am dat să intru înapoi. În momentul acela, liniştea din clădirea pustie îmi crea o stare de anxietate mai mult decât casa devastată. Nici eu, nici soţia mea nu avuseserăm posibilitatea să ne descărcăm sufletele, să arătăm cuiva pagubele şi ofensa pe care le suferiserăm, să avem parte de solidaritate şi sfaturi, să simţim în jurul nostru un pic de compasiune. Majoritatea vecinilor noştri erau încă în vacanţa, nu se auzeau paşi sau voci, nu se trânteau uşi, iar cenuşiul ploios făcea ca toate lucrurile să pară imateriale. Vanda probabil că-mi citise gândurile, pentru că mi-a spus: Adu valizele înăuntru, eu mă duc să văd dacă e Nadar. Şi n-a aşteptat să consimt, era evident că nu mai rezista să stea în casă cu mine. Am auzit-o coborând scările. S-a oprit la primul etaj şi a bătut la uşa vecinului nostru. Era prietenul nostru de mulţi ani, singurul din bloc care nu pleca aproape niciodată în vacanţă.

Am tras înăuntru bagajele. În haosul din casă mi s-au părut singura fărâmă de

ordine, singurul nostru lucru care – deşi valizele conţineau mai ales rufe murdare – nu era contaminat. Am auzit clar vocea soţiei mele şi pe aceea a vecinului. Ea vorbea plină de agitaţie, iar Nadar o întrerupea din când în când cu tonul lui de persoană distinsă. Era un magistrat pensionar de nouăzeci şi unu de ani, un om foarte amabil, foarte lucid în ciuda vârstei. M-am întors pe palier şi m-am uitat în jos pe casa scării. Nadar se sprijinea în baston. I-am văzut pe marginile ţestei ciuful alb şi rar de păr. Cuvintele rostite erau de încurajare şi folosea o sintaxa elaborată şi vocea ridicată a surzilor. Încerca să fie util, auzise zgomote, dar nu în toiul nopţii, mai degrabă pe seară. Se gândise că erau tunete, la Roma ploua fără încetare din ziua precedentă. În schimb, era sigur că auzise clar un mieunat, care durase toată noaptea.

— Unde? a insistat imediat soţia mea.

— În curte.

Vanda şi-a înălţat fruntea, zărindu-mă în capul scărilor.

— Vino, a urlat, Nadar a auzit mieunat în curte.

M-am dus la ea fără chel. Dacă ar fi fost după mine, aş fi încuiat casa şi m-aş fi întors la mare. Nadar a vrut să vină cu noi să-l căutăm pe Labes, chiar dacă eu am insistat să aibă grijă de sănătatea lui, căci ploua în continuare. Ne-am învârtit prin curte strigându-l toţi trei pe motan. Eu nu reuşeam să mă concentrez, mă gândeam: Bine că apa a şters orice urmă de sânge; mă gândeam: N-o să-l găsim, s-a ascuns foarte bine ca să moară în pace. Între timp îl priveam cu coada ochiului pe vecinul nostru, subţiratic, adus de spate, cu pielea rozalie a chipului foarte întinsă pe frunte şi pe pomeţi. Oare bărbatul acela era viitorul meu, admiţând că mai aveam în faţă atât de mult viitor? Alţi douăzeci de ani. Douăzeci: eu şi Vanda, Vanda şi cu mine, uneori Sandro cu copiii, alteori Anna. Trebuia să facem din nou ordine în casă, să-i redăm forma, să nu pierdem timpul aşa.

Nadar s-a lovit cu mâna peste frunte – îşi amintise ceva important. Mi-a zis:

— Zilele astea cineva a sunat de câteva ori la voi.

— Cine?

— Nu ştiu. Dar am auzit interfonul.

— La noi în casă?

— Da.

— Auzi interfonul care sună la noi, dar nu pe hoţii care ne devastează casa? am rostit ironic.

— Surzenia, s-a justificat el. Era obişnuit să acorde cea mai mare atenţie celor mai slabe zgomote şi mai deloc celor puternice.

— De câte ori au sunat?

— De cinci, şase ori. Într-o după-amiază m-am dus la fereastră.

— Și cine era?

— O fată.

Fiindcă în concepția lui Nadar și soția mea era o fată, l-am rugat să mi-o descrie. A fost vag.

— Scundă, brunetă, cel mult treizeci de ani. A zis că trebuia să pună reclame în cutiile poștale. Nu i-am deschis.

— Sigur suna la noi?

— Foarte sigur.

— Și apoi?

— Apoi ieri-seară.

— Tot ea?

— Nu știu, erau două persoane.

— Două fete?

— Un bărbat și o femeie.

Vanda mi-a făcut semn. Era lângă fântână. Pe chipul descărnat, foarte palid, ieșeau în evidență ochii ei verzi. A zis:

— Aici e o mică pasăre moartă.

Am înțeles doar eu ce voia să spună. Labes e un vânător formidabil de orice zburătoare. L-am lăsat pe Nadar și m-am dus lângă ea. Părul alb i se lipise de cap din cauza ploii. Nu înseamnă nimic, i-am zis, întoarce-te acasă, între timp eu mă duc la carabinieri. Dar ea a clătinat din cap cu hotărâre, prefera să mă însoțească. Vecinul nostru, care își atribuia în continuare autoritatea magistratului ca și cum n-ar fi trecut douăzeci de ani de când ieșise la pensie, a susținut că ne-ar fi putut fi util. S-a ținut după noi.

6.

Ne-am prezentat cu umbrelele șiroind la cel mai apropiat post al carabinierilor și un tânăr în uniformă, foarte manierat, ne-a primit într-un birou minuscul. Nadar s-a prezentat imediat, prenume, nume – Nadar Marossi – și mai ales funcție: președinte al Curții de Apel. A spus pe scurt ce ni se întâmplase și a făcut-o cu precizie autoritară, dar apoi a început să povestească despre el și despre cariera lui de-a lungul multor perioade complicate ale secolului nostru XX. Tânărul carabinier a stat să asculte ca și cum ar fi coborât în Hades să asculte taifasul morților.

Am încercat de mai multe ori să intervin în istorisirile lui Nadar și să readuc discuția la starea în care găsiserăm apartamentul. Dar când am reușit, n-am

rezistat. Pentru că atitudinea de protagonist a vecinului nostru mă enervase, am vrut ca tânărul să știe că nici eu nu eram o persoana oarecare. Astfel, l-am repetat carabinierului numele meu de două sau de trei ori – Aldo Minori, Aldo Minori, Aldo Minori – ca să înțeleg dacă îl impresiona. Și pentru că tânărul n-a reacționat, am ajuns să-i vorbesc despre o emisiune televizată din anii ’80 pe care o concepusem aproape în întregime de unul singur și care-mi oferise destul de multă notorietate. Dar carabinierul, care la data aceea fie nu se născuse încă, fie avea câțiva ani, nu auzise niciodată vorbindu-se nici despre emisiune, nici despre mine. A zâmbit stingherit și cu autoritatea pe care el acum o avea și pe care Nadar și cu mine n-o mai aveam de mult, a spus răbdător: Să revenim la oile noastre!

M-am simțit rușinat – de regulă sunt un om care-și măsoară cuvintele, nu țin discursuri – și am repetat că hoții ne distruseseră apartamentul. Dar din nou am pierdut controlul situației și am început să vorbesc confuz despre femeia de la firma de curierat care pretinsese cinci euro în plus și despre bărbatul care mă escrocase în urmă cu o săptămână chiar în fața casei. Ba mai mult: l-am adus eu însumi în discuție pe Nadar și l-am îndemnat să povestească despre tânăra care sunase la interfon de mai multe ori în timpul săptămânii, despre cuplul care apăruse chiar cu o seară înainte. El a fost bucuros că poate să ia din nou cuvântul și a înșirat toate zbârnâielile interfonului recurgând la foarte multe detalii inutile. S-a întrerupt doar când s-a deschis ușa din spatele nostru și, înainte ca noi trei să întoarcem capetele, cineva a comunicat prin gesturi cu carabinierul. Tânărul a izbucnit în râs, s-a străduit să-și recapete atitudinea sobră, a murmurat „scuzați-mă”, iar în cele din urmă a întrebat:

— Ce v-au furat?

— Ce ne-au furat, am repetat eu, dar adresându-mă soției mele. Iar ea, care tăcuse tot timpul, a murmurat:

— Nimic.

— Aur? a întrebat carabinierul.

— Am numai cerceii ăștia, pe care însă îi port mereu la urechi.

— Și nu aveți alte bijuterii?

— Un șirag de perle al mamei, dar nu l-au găsit.

— Era ascuns bine?

— Nu.

Am intervenit eu:

— Hoții au răvășit totul, dar cam la întâmplare, n-au găsit nici măcar cei cincizeci de euro pe care soția mea îi lăsase în dulapul din bucătărie. Banii au ajuns sub detergentul răsturnat să ne facă în necaz.

Tânărul a căpătat o expresie nemulțumită, apoi i s-a adresat mai ales lui

Nadar. Sunt țigani, a spus, puștani care intră pe ferestre și pe balcoane, proptesc mobilă în ușă pentru cazul în care se întorc proprietarii și încep să scotocească peste tot: caută obiecte din aur, dragi domni, și dacă nu găsesc nimic, se răzbună spărgând totul. Eu am precizat că nu găsiserăm mobilă în dreptul ușii, care fusese blocată de diverse fragmente de obiecte. Apoi am adăugat: Poate că ar trebui să trimiteți pe cineva să vadă, ce știu eu, dacă au lăsat amprente. Atunci carabinierul a început să-și piardă răbdarea. A spus în treacăt, pe un ton ferm și apelând la o sintaxă de tânăr temeinic instruit, că una era televiziunea și alta realitatea, că evenimente de felul acela aveau loc încontinuu, că fuseserăm norocoși să nu sfârșim omorâți în somn. A spus că guvernul diminua puterea forțelor de ordine și întărea puterea armatei, lucru care, într-o perioadă de sărăcie tot mai mare, era o pagubă pentru siguranța cetățenilor și, cine știe, poate că și pentru democrație. Ne-a făcut să înțelegem că a fi magistrat în vremuri apuse și a vorbi la televizor în vremuri apuse era numai o dovadă a faptului că responsabilitatea era și a noastră dacă lumea de astăzi era atât de urâtă. Ne-a sfătuit, în fine, să punem grilaje la ferestre și să recurgem la un sistem de alarmă care să semnaleze imediat orice efracție echipajului mobil cel mai apropiat. Chiar dacă, a adăugat cu evidentă ironie, nu-i văd utilitatea, având în vedere că nu aveți nimic de furat în casă.

Soția mea s-a agitat pe scaun.

— Nu mai găsim motanul.

— Ah.

— Dacă ni l-or fi luat?

— Cu ce scop?

— Nu știu, să ceară o răscumpărare.

Carabinierul i-a zâmbit cu o compasiune pe care n-o arătase nici față de mine, nici față de Nadar. Totul e posibil, doamnă Minori, i-a zis, dar acum alungați gândurile negre și concentrați-vă asupra părților pozitive: acesta e un bun prilej să vă reorganizați apartamentul, să vă debarasați de lucrurile inutile, să regăsiți obiectele folositoare pe care ați uitat că le aveți.

În privința motanului, poate că a profitat de ocazie să pornească în căutare de logodnice.

Eu am râs, Nadar la fel.

Vanda nu.

7.

Ne-am întors acasă. Nu mai ploua, Ne-am chinuit să scăpăm de vecinul care voia să urce la noi ca să arunce personal o privire dezastrului. E un bătrân prost, s-a enervat soția mea, l-a plictisit pe carabinier cu lăudăroșenia lui, iar tu n-ai fost mai prejos. N-am răspuns. Era deprimant s-o recunosc, dar avea dreptate. Am ajutat-o să facă un pic de ordine măcar în bucătărie, dar ea m-a gonit de acolo imediat, căci îi complicam munca. M-am dus pe balconul de la biroul meu. Speram ca, după atâta ploaie, aerul să se fi împrospătat, dar era încă zăpușeală. Un sâcâitor picurat de apă murdară îmi uda părul, cămașa.

Vanda m-a strigat la cină, poate un pic prea autoritar. Nu ne-am spus mare lucru. La un moment dat, ea a revenit la ideea de a-i suna pe copii, dar eu am obiectat că aveau deja o viață complicată și era bine să-i lăsăm în pace măcar în vacanță. Sandro probabil că tocmai sosise acasă la socri, în Provence, și Anna era aproape sigur în Creta, cu cine știe care nou logodnic. Să nu-i deranjăm, am spus încercând să-i protejez, dar ea a vrut oricum să le trimită un mesaj amândurora, ceva de genul: au intrat hoții în casă și nu-l mai găsim pe Labes. Anna a răspuns imediat, succint după cum îi era obiceiul; în timp ce Sandro, și el după cum îi era obiceiul, a dat un semn o oră mai târziu, cu un text foarte elaborat. Fusese acasă la noi cu o seară înainte, așa cum ne înțeleseserăm; rămăsese de la ora 21.00 la 21.30; ne recomanda să comunicăm poliției că la ora aceea casa era în perfectă ordine și Labes perfect sănătos; încheia cu cuvinte foarte afectuoase și ne sfătuia să mergem la hotel cel puțin în acea primă seară.

Vanda s-a simțit mai încurajată de mesajele copiilor decât de prezența mea, care părea s-o enerveze tot mai tare. După cină, ne-am dedicat ordinii din dormitor și brusc mi-a venit din nou în minte povestea taximetristului și reacția soției mele. M-a cuprins teama că, în haosul acela de obiecte care nu se mai aflau la locul lor, ea ar putea da peste ceva de-al meu care s-o întristeze sau s-o necăjească. Imediat ce paiul a devenit iarăși cât de cât funcțional, am convins-o să se întindă.

— Și tu?

— Mă ocup un pic de camera de zi.

— Să nu faci zgomot.

M-am dus întins să verific dacă mai era încă la locul lui, în vârful etajerei din biroul meu, cubul greu din metal pe care-l cumpărasem din Praga cu mai multe decenii în urmă. Era vorba de același obiect care o impresionase mult pe tânăra cu solenoidul, un obiect vopsit în albastru, cu o bază de douăzeci de centimetri și o înălțime de douăzeci de centimetri. Vandei nu-i plăcuse niciodată, eu în schimb îl prețuiam mult. Când ne mutaserăm în casa aceea, după o lungă ceartă, avusesem grijă să-l așez foarte sus, împreună cu alte obiecte ornamentale care nu-mi plăceau în mod deosebit. În aparență, ca să-i fac plăcere soției mele, îl

împinsesem în spate, astfel încât de jos să nu se vadă mai deloc. În realitate, voiam ca ea, încet-încet, să uite de el. Vanda nu știa că era de-ajuns să apeși cu hotărâre în mijlocul unei fețe pentru ca aceasta să se deschidă ca o ușă, și nu știa nici, bineînțeles, că acea calitate a obiectului mă îndemnase să-l cumpăr, voiam să păstrez acolo secretele mele. Am constatat cu o senzație de ușurare că, deși acum stătea în mod periculos pe margine, rămăsese la locul lui.

8.

Am închis cu grijă ușile care separă camera de zi și biroul de dormitor. De pe cele două balcoane cu ferestrele larg deschise intra în sfârșit un parfum proaspăt de ploaie și de busuioc. Acum că Vanda dormea și nu mă simțeam constrâns să am o atitudine liniștitoare, îngrijorarea a câștigat rapid teren. De puțin timp, fiecare mică neliniște din viața mea devine o obsesie, îmi intră în cap și se face gigantică, iar eu nu reușesc s-o alung. În momentul acela am simțit că venea rândul bărbatului care-mi luase cei o sută de euro și al tinerei care-mi sustrăsese cinci. Mi-a venit în minte, pe neașteptate, că cei doi puteau fi înțeleși, că organizaseră împreună acea invazie în casa mea sau că, mai simplu, vânduseră pontul cu adresa mea hoților. Ipoteza mi s-a părut tot mai întemeiată și, curând, perechea care, conform spuselor lui Nadar, sunase la interfonul meu, a căpătat chipurile lor. Mi i-am închipuit nemulțumiți de primul rezultat, m-am gândit că, poate, deja hotărâseră să trimită niște experți sau să vină ei înșiși. N-o să mă duc la culcare, mi-am zis, o să-i aștept în picioare.

Eu? Să-i aștept? Și ca să-i înfrunt cum, cu ce puteri, cu ce hotărâre?

Anii, de la un timp, deveniseră apăsători. Nu doar că fusesem nevoit să învăț că riscam să confund două trepte cu una și să cad, că auzul îmi funcționa mai prost decât al lui Nadar, că nu mai puteam conta pe capacitatea de reacție imediată a corpului meu în fața unei urgențe sau a unui pericol. Mai era ceva. Eram convins, de exemplu, că tocmai luasem un medicament, închisesem gazele sau robinetul, dar în realitate doar mă gândisem să fac asta. Luam drept fapt real un fragment de vis avut cine știe cu cât timp în urmă. Se întâmpla tot mai frecvent ca, citind, să deformez cuvintele, astfel că recent avusesem un moment de dezorientare în fața unui anunț cu litere mari afișat pe o ușă; părea că spune INTRARE BIDEU DE AVOCATURĂ și, în schimb, era scris INTRARE BIROU DE AVOCATURĂ. Astfel, întorcându-mă la acele ultime zile, era clar că lumea vedea mai bine decât mine scăderea puterii mele de apărare și profita de asta. Motiv pentru care m-am simțit ridicol și mi-am spus: Ești bătrân,

vorbeşti în dodii, fă un pic de ordine şi du-te la culcare.

Dar nu ştiam de unde să încep. Am scotocit meticulos prin biroul meu şi prin camera de zi. În cele din urmă, am hotărât să duc în vestibul tot ce era deja de aruncat. Am verificat starea celor două computere; în mod miraculos funcţionau, în timp ce diverse aparate de ascultat muzică şi văzut filme s-au dovedit inutilizabile. Am împins cu mătura ce era împrăştiat pe podea pe marginile celor două camere – cărţi, cioburi de vaze şi de bibelouri, fotografii vechi, casete video vechi, vinuri, nenumărate carneţele ale Vandei, CD-uri şi DVD-uri, hărţi, documente, obiecte diverse pe care hoţii le aruncaseră din spaţiul de depozitare, din sertare, de pe etajere.

A fost o muncă obositoare, la final am privit insistent camerele cât de cât debarasate şi am fost mulţumit. În acel moment am decis să încep selectarea materialelor din biroul meu. M-am aşezat pe jos văicărindu-mă de câteva ori şi am făcut grămezi separate de cioburi, de cărţi, de hărţi şi aşa mai departe. La început am muncit cu elan. Eram mâhnit că multe volume se rupseseră în două, îşi pierduseră coperta, se făcuseră ferfeniţă. Dar asta era situaţia, am continuat aşezând într-o parte cărţile în stare bună, în alta pe cele distruse. Apoi însă am comis greşeala să răsfoiesc câte una şi aproape fără să vreau am început să citesc fragmente pe care, cine ştie când, le subliniasem. Am devenit curios. De ce încercuisem anumite cuvinte? Ce mă îmboldise să pun semne de exclamare pe marginea unui fragment care acum, recitindu-l, mi se părea nesemnificativ? Am uitat că făceam o muncă de reordonare pentru a evita ca Vanda să se deprime când se trezeşte, am uitat că, de fapt, eram acolo pentru că nu-mi era somn, pentru că era cald, pentru că nu mă simţeam în siguranţă, pentru că mă temeam că hoţii o să se întoarcă, o să ne ameninţe, o să ne lege de pat şi o să ne bată. Am fost în schimb absorbit de sublinierile mele. Am recitit pagini întregi, am încercat să-mi aduc aminte anul în care mă dedicasem unei cărţi şi alteia (1958, 1960, 1962, înainte de căsătorie, după?), am urmărit nu atât conştiinţa scrisă a autorilor – erau adesea nume uitate, pagini învechite, concepte culturale contemporane deja expirate –, cât mai degrabă conştiinţa mea, ceea ce în trecut îmi păruse corect pentru mine, convingerea mea, gândurile mele, eul meu în devenire.

Noaptea s-a cufundat într-o tăcere deplină. Bineînţeles că n-am reuşit să mă regăsesc în niciuna dintre sublinieri, în niciunul dintre semnele de exclamare (ce se întâmplă cu frazele frumoase care ne pătrund în minte, cum ne emoţionează, cum devin lipsite de sens sau de nerecunoscut, sau stânjenitoare, sau ridicole?) şi am sfârşit prin a lăsa baltă cărţile. Am început să pun din nou în cutii şi dosare foi şi foite cu notiţe de lectură, caiete cu romane şi povestiri scrise cu douăzeci de ani în urmă, foarte multe articole decupate din ziare, pe care le publicasem eu

şi pe care le publicaseră alţii despre mine. La acel mare număr de hârtii am adăugat înregistrări ale unor emisiuni radiofonice, casete şi DVD-uri cu apariţiile la televiziune în perioada mea de glorie, toate lucruri pe care Vanda le păstrase cu conştiinciozitate, chiar dacă nu arătase niciodată vreun interes deosebit pentru ce făceam. Şi iată, am recuperat câteva lucruri frumuşele care depuneau mărturie despre felul în care mă descurcasem într-o viaţă destul de lungă. Eram eu tot acel material? Eram sublinierile trasate pe cărţile citite, eram foiţele ticsite de titluri şi citate (de exemplu, acesta: „Oraşele noastre sunt crescătorii de animale; familiile, şcolile, bisericile sunt abatoarele copiilor noştri; colegiile şi universităţile sunt bucătăriile. Ca adulţi, în căsnicie şi în afaceri, mâncăm produsul finit”; sau: „Apariţia iubirii este cea care răstoarnă orice bună orânduire socială a vieţii noastre”)? Eram un foarte lung roman locvace scris la douăzeci de ani, unde povesteam despre un tânăr constrâns să trudească zi şi noapte ca să-i plătească tatălui său propria greutate în aur şi astfel să se elibereze de el şi de familia de origine? Eram notele scurte despre contractul chimiştilor pe care-l publicasem la jumătatea anilor ’70, eram intervenţiile despre platforma partidului, eram recenziile de cărţi care puneau în discuţie munca muncitorilor la linia de asamblare, eram micile găselniţe amuzante despre viaţa cotidiană în marile oraşe – traficul, cozile exasperante la bancă sau la oficiile poştale –, eram observaţiile ironice care-mi aduseseră un pic de faimă şi, treptat, mă transformaseră în autor de televiziune de un oarecare succes, eram interviurile serioase pe care le dădusem unuia şi altuia, eram critica negativă a lui Cutărică sau aceea pozitivă a lui Cutărescu adusa creaţiilor mele pentru televiziunea anilor ’80 şi a anilor ’90, eram corpul meu în mişcare pe un colţ de terasă artificial, sub reflectoarele care simulau lumina zilei, eram vocea mea din urmă cu treizeci de ani, deschisă spre dialog, amabilă, arogantă? Mi-am amintit cât trudisem începând cu anii ’60, un efort dur pentru – cum se spune – a atinge potenţialul maxim. Asta era realizarea? O acumulare concretă de-a lungul deceniilor de foi scrise de mână şi tipărite, o urmă alcătuită din sublinieri, notiţe, pagini, ziare, dischete, USB-uri, hard diskuri, cloud? Potenţialul meu, eu în realitate: adică un haos care se putea revărsa, dacă doar tastam Aldo Minori, din camera de zi până în arhivele Google?

Mi-am impus o regulă: de-ajuns cu cititul sau răsfoitul. M-am întors la munca de selectare. Am pus la loc în cutii de carton nenumăratele carneţele ale Vandei, cifre peste cifre, o minuţioasă istorie economică a familiei noastre din 1962 până în prezent, foiţe cu pătrăţele pe care nota detaliat intrări şi ieşiri, şi pe care poate, dacă ea avea să fie de acord, era deja timpul să le aruncăm. Am stivuit în mijlocul camerei volumele pe care aveam să le arunc şi le-am aranjat claie peste grămadă pe cele în stare bună pe etajerele care nu fuseseră distruse. Am aşezat

pe masă dosarele cu tăieturile din ziare, cutiile cu caiete, pe acelea pline de casete video și DVD-uri. Am pus cioburile pe care reușisem să le strâng într-un sac de gunoi. Sacul s-a tăiat în mai multe locuri și l-am vârât în altul. În line, am început să strâng și fotografiile, imagini din vremuri foarte îndepărtate ajunse lângă cele din vremuri destul de recente.

Era mult timp de când nu mă mai uitasem la fotografiile vechi. Mi s-au părut urâte și puțin interesante. Mă obișnuisem cu acelea digitale, din care eu și Vanda aveam foarte multe în computere: imagini peste imagini cu munți, lanuri, fluturi, trandafiri îmbobociți sau tocmai deschiși, mări, orașe, monumente, picturi, sculpturi și apoi rude și foste nurori și foști gineri, noii prieteni ai copiilor, și nepoții noștri surprinși în fiecare etapă a creșterii, și copilași care erau prieteni ai nepoților noștri. Viața, în esență, niciodată atât de bogat documentată. Prezentul, trecutul apropiat. Pe acela îndepărtat era mai bine să-l las în pace.

Am evitat să mă uit la mine, nu-mi plăcea de mine bătrân și nu mă plăcusem niciodată tânăr. Le-am aruncat în schimb o privire lui Sandro și Annei când erau mici. Ce frumoși erau! I-am revăzut pe iubiții și iubitele din adolescență, tineri simpatici dispăruți rapid din peisaj. Am regăsit prieteni de-ai mei și de-ai Vandei pe care-i uitasem, persoane pe care le frecventaserăm asiduu pentru ca apoi să nu-mi mai amintesc nici măcar prenumele lor sau să încep să le spun, ranchiunos, pe numele de familie. Am zăbovit asupra unei fotografii făcute în curtea noastră cine știe de cine, poate de Sandro. Data de la începutul perioadei în care ne stabiliserăm în casa aceea. Împreună cu mine și cu Vanda era Nadar, care pe vremea aceea – am calculat – avea probabil deja peste șaizeci de ani, dar comparativ cu felul în care arăta acum, părea tânăr. Cât continui să te schimbi chiar și la o vârstă înaintată, mi-am spus fixându-l o clipă cu privirea. Vecinul nostru, în fotografie, era înalt, plăcut, avea încă un pic de păr pe cap. Mă pregăteam să las deoparte poza când m-a izbit imaginea Vandei. Pentru o fracțiune de secundă, am avut impresia că n-o cunosc și m-am mirat. Câți ani avea atunci, cincizeci, patruzeci și cinci? Am zăbovit asupra altor fotografii de-ale ei, mai ales cele în alb și negru. Impresia că sunt în fața unei străine s-a întărit. O cunoscusem în 1960, eu aveam douăzeci de ani, ea, douăzeci și doi. Din perioada aceea nu-mi rămăsese în minte mai nimic. Nu reușeam să-mi amintesc dacă o considerasem vreodată frumoasă. La vremea aceea frumusețea mi se părea o vulgaritate. Să spunem că-mi plăcuse, o simțeam plină de grație, o doream într-o măsură chibzuită. Era o tânără foarte inteligentă, atentă. Mă îndrăgostisem de ea pentru acele calități și pentru că mi se părea extraordinar că, deși având atâtea virtuți, se îndrăgostise de mine. După doi ani ne căsătoriserăm deja, și ea devenise organizatoarea riguroasă a vieții cotidiene. Un cotidian de studiu și de slujbe temporare, fără bani, de economisire ascetică.

Am recunoscut caracteristicile acelei perioade: avea haine ponosite cusute de mâna ei, pantofi scâlciați cu tocuri uzate, și niciun fel de machiaj în jurul ochilor ei mari. Ce n-am recunoscut, în schimb, a fost tinerețea ei. Iată, așadar, ce se dovedea străin pentru mine – tinerețea ei. În acele fotografii, Vanda răspândea o strălucire despre care eu mi-am dat seama că nu păstrăm nicio amintire, nici măcar o scânteie care să-mi îngăduie să spun: da, ea era așa. M-am gândit la persoana care acum dormea în dormitor, persoana care era soția mea de cincizeci de ani. Pentru mine nu reieșea că era cu adevărat cum apărea în acele imagini. De ce? O privisem indiferent încă de la prima întâlnire? Cât din ea lăsasem într-un colțișor al ochiului fără să-i dau importantă? Am scos toate fotografiile ei din 1960 până în 1974. M-am oprit la anul acela semnificativ pentru noi: nu erau multe, se făceau puține fotografii pe atunci. Depuneau mărturie despre o femeie care înainte de patruzeci de ani fusese atrăgătoare, poate chiar frumoasă. Am privit cu atenție o fotografie în culori roșietice, pe spate era scris cu creionul anul: 1973. Îi înfățișa pe Vanda cu Sandro, care pe-atunci avea opt ani, și Anna, care avea patru. Copiii păreau fericiți, o îmbrățișau pe mama lor care părea, la rândul ei, bucuroasă, și toți trei mă priveau amuzați în timp ce îi fotografiam. Privirea lor veselă era urma prezenței mele, dovedea că în acel moment eram și eu. Și totuși, abia acum îmi dădeam seama că soția mea emana o bucurie a vieții care-o făcea să strălucească. Am pus în grabă fotografiile în câteva cutii de metal. Din cauza nesăbuinței mele se pierduse totul. Oare nu fusesem niciodată cu adevărat atent la Vanda? Și, de altfel, ce sens avea întrebarea aceea, de-acum nu mai puteam limpezi nimic. În dormitor, numai irisurile verzi sub pleoapele grele de somn rămăseseră la fel ca în urmă cu cinci decenii.

M-am ridicat și m-am uitat la ceas. Era ora trei și zece. Se auzea numai ciripitul câtorva păsări de noapte. Am închis fereastra, am coborât storurile și m-am uitat încă odată cu atenție prin birou. Erau încă multe de făcut, dar era mai bine. Și mă pregăteam să merg la culcare când am observat un ciob mare de vază pe care nu îl văzusem. L-am cules de pe jos și dedesubt am găsit un plic galben, foarte umflat și strâns cu un elastic. L-am recunoscut imediat, chiar dacă nu mă mai gândisem la el de zeci de ani, chiar dacă îl îngropasem cine știe pe unde tocmai ca să nu mă mai gândesc la el. Conținea scrisorile pe care Vanda mi le scrisese între 1974 și 1978.

Am avut o senzație de disconfort, de stânjeneală, de tristețe și m-am gândit să ascund la loc plicul înainte ca soția mea să se trezească. Sau să-l pun între hârtiile de aruncat și să mă duc imediat, acum, la tomberon. Scrisorile păstrau urma unei dureri atât de puternice, încât, dacă ar fi fost eliberată, ar fi putut traversa încăperea, s-ar fi putut întinde prin camera de zi, s-ar fi putut revărsa dincolo de ușile închise și ar fi putut pune din nou stăpânire pe Vanda, zgâlțâind-

o, trezind-o din somn, împingând-o să urle sau să cânte din toţi rărunchii. Dar n-am ascuns plicul. Nici nu l-am aruncat la gunoi. Strivit parcă de o greutate care brusc începea iarăşi să mă apese pe umeri, m-am aşezat din nou pe podea. Am scos elasticul şi, după aproape patruzeci de ani, am recitit, pe sărite, câteva dintre foile învechite, zece rânduri aici, zece dincolo.

CAPITOLUL AL DOILEA

1.

„Dacă tu ai uitat, distinse domn, îți amintesc eu: sunt soția ta”. Aceste cuvinte au fost primele care mi-au picat sub ochi în noaptea aceea și imediat m-au purtat înapoi la momentul în care am plecat de-acasă pentru că mă îndrăgostisem de altă femeie. În capătul de sus al scrisorii era scrisă data: 30 aprilie 1974. Trecut foarte îndepărtat. Într-o dimineață călduță, la Napoli, în casa sărăcăcioasă din acei ani. Îndrăgostit. Poate că ar fi trebuit să spun chiar așa: Vanda, m-am îndrăgostit. În schimb, m-am exprimat într-un mod mai brutal și totuși, dacă stau să mă gândesc acum, mai puțin definitiv.

În apartament nu erau siluetele neastâmpărate ale copiilor. Sandro era la școală, Anna, la grădiniță. Am spus: Vanda, trebuie să-ți mărturisesc un lucru, am fost cu altă femeie. Ea m-a țintuit cu privirea, șocată. Și eu însumi m-am speriat de acele cuvinte. Am murmurat: Aș fi putut să-ți ascund, dar am preferat să-ți spun adevărul Și am adăugat: îmi pare rău, s-a întâmplat, e meschin să-ți reprimi dorința.

Vanda m-a insultat, a plâns, m-a lovit cu pumnii în piept, s-a scuzat, s-a enervat din nou. Bineînțeles că fusesem convins că n-o să primească bine vestea, dar o reacție atât de violentă m-a surprins. Era o femeie cu un caracter bun, rațională și de aceea mi-a fost greu să-mi dau seama că n-o să se liniștească ușor. Nu-i păsa că instituția căsniciei era în criză, că familia agoniza, că fidelitatea era o valoare mic-burgheză. Își dorea ca mariajul nostru să fie o minunata excepție. Își dorea ca familia noastră să se bucure de o sănătate bună. Își dorea ca noi să rămânem pentru totdeauna fideli unul altuia. Și, în consecință, s-a lăsat pradă disperării, a pretins să-i spun imediat cine era femeia cu care o trădasem. O trădasem, da, mi-a urlat la un moment dat în lacrimi, și o umilisem.

Pe seara, alegându-mi cu grijă cuvintele, am încercat să-i explic că nu era vorba de trădare, că nutream un mare respect pentru ea, că adevărata trădare e când îți trădezi propriul instinct, propriile nevoi, propriul corp, pe tine însuți. Palavre, a zbierat, dar imediat s-a controlat ca să nu-i trezească pe copii. Ne-am certat toată noaptea cu voce joasă, și suferința ei lipsită de urlete, o suferință care-i făcea ochii gigantici și îi deforma trăsăturile, m-a îngrozit și mai mult decât aceea urlată. M-a îngrozit, dar nu m-a implicat, chinul ei nu mi-a pătruns

niciodată în inimă de parcă ar fi fost al meu. Eram într-o stare de exaltare care mă înfășură ca o salopetă ignifugă. M-am retras, luând o pauză. Am spus că mi se părea important să înțeleagă, am spus că aveam amândoi nevoie să chibzuim, am spus că eram confuz și că trebuia să mă ajute. Apoi am șters-o și nu m-am mai întors acasă câteva zile.

2.

Nu știu ce era în mintea mea, poate că nimic precis. În mod sigur nu-mi detestam soția, nu acumulasem ranchiune în privința ei, țineam la ea. Mi se păruse plăcut de aventuros să mă căsătoresc încă de tânăr, fără să fi terminat studiile, fără să am un loc de muncă. Avusesem impresia că astfel îndepărtez autoritatea tatălui meu și că, în sfârșit, devin stăpân pe viața mea. Acțiunea, desigur, era riscantă, sursele de câștig pe care puteam conta erau foarte puține. Uneori mi-era teamă. Dar primii ani fuseseră frumoși, ne simțiserăm un cuplu nou, în luptă cu regulile în vigoare. Apoi aventura se transformase, încet-încet, într-o obișnuință impusă de nevoile copiilor. Și mai ales se schimbase brusc fundalul pe care interpretam rolul soțului și al tatălui. Toate lucrurile din jur păreau lovite de declin, o ciumă se manifesta în toate instituțiile. Universitatea întâi de toate, unde începusem să lucrez fără prea mari perspective. Să fiu căsătorit, să am familia mea de foarte tânăr devenise un semn de înapoiere și nicidecum de autonomie. La mai puțin de treizeci de ani mă simțeam bătrân și, spre ghinionul meu, parte a unei lumi, a unui stil care, în mediul politic și cultural la care aderam, erau considerate ajunse la final. Așa că, repede, chiar dacă aveam o relație solidă cu soția mea și cei doi copii, mă subjugase fascinația unor moduri de viață care în mod programat amputau toate legăturile tradiționale. La un moment dat, cu scuza că inelarul mi se umflase, m-am dus să tai verigheta. Vanda s-a supărat, așteptând să fac ceva ca să-mi pun din nou inelul pe deget. N-am făcut nimic. Ea a purtat verigheta în continuare.

E posibil ca relația cu Lidia – ea tocmai se înscrisese la Economie și Comerț, după moda epocii, eu eram un asistent de Limba greacă fără viitor – să fi fost încurajată de acel climat, să fi fost alimentată de el. În mod sigur să renunț la ea pentru a nu greși față de soția și copiii mei mi s-a părut probabil un fel de anacronism. Și, de asemenea, să ne vedem pe ascuns, conform practicii relațiilor clandestine, mi s-a părut împotriva spiritului vremii. Lidia avea mai puțin de douăzeci de ani, dar deținea deja un loc de muncă și o casă a ei pe o stradă frumoasă foarte înmiresmată. Să sun la interfonul ei ori de câte ori puteam, să

mă plimb cu ea, să mergem împreună la film sau la teatru, toate erau nevoi atât de urgente, încât m-au împins imediat să-i spun tot ce aveam pe suflet Vandei. Dar nu credeam că dorința urma să prindă rădăcini, c-o să mi-o doresc pe tânăra aceea iarăși și iarăși. Dimpotrivă, eram mai mult sau mai puțin sigur că atracția față de ea urma să se diminueze repede, că Lidia însăși o să se detașeze ca să fie din nou cu tânărul cu care se întâlnea de câteva luni, sau c-o să-și găsească pe altul, de-o vârstă cu ea, liber și fără copii. În consecință, mărturisindu-i Vandei relația mea, nu-mi doream decât să am timp s-o trăiesc în largul meu, fără subterfugii, până la consumarea ei. În fine, când am plecat de acasă, după acea primă confruntare, n-aveam nici cea mai mică îndoială c-o să mă întorc repede. Îmi spuneam: această paranteză folosește *și* la repunerea bazelor relației cu soția mea, la clarificarea faptului că trebuie să trecem dincolo de schema conviețuirii care ne-a ținut împreună până acum. Și poate că ăsta a fost motivul pentru care i-am spus: „Am fost cu altă femeie”, și nu mai degrabă: „Sunt îndrăgostit de altă femeie”.

A te îndrăgosti, în acea perioadă, devenise un concept un pic ridicol, părea o rămășiță din secolul al XIX-lea, semnalând o tendință primejdioasă spre aglutinare care, în caz că s-ar fi ivit, trebuia imediat combătută ca să nu genereze neliniște în celălalt partener. A fi cu altă femeie, în schimb, căpăta tot mai mult o legitimitate proprie, fie că erai sau nu căsătorit. „Eu fusesem cu alta”, „eu eram cu alta”, „eu sunt cu alta” erau propoziții care exprimau o libertate, nu un păcat. Desigur, îmi dădeam seama că în urechile unei soții expresia putea suna înfiorător, mai ales în urechile Vandei care, la fel ca mine, crescuse cu ideea că *mai întâi* te îndrăgostești de cineva și *apoi* ești cu acel cineva. Dar – mă gândeam – ea trebuie să accepte că se poate întâmpla, că s-a întâmplat, că poate, când o să mă întorc în familie, o să se întâmple iarăși. Și cu această concepție – sperând ca Vanda să înțeleagă, să se adapteze noilor vremuri și să nu facă alte scene –, am petrecut o perioadă fericită, tot mai fericita, cu Lidia.

Mi-am dat seama târziu că nu era vorba doar de o tranzacție sexuală, de o parte-cheie din lupta împotriva conceptului însuși de adulter, sau de o plăcută prietenie erotică, ori de una dintre multele practici eliberatoare care puneau bazele unei noi lumi. O iubeam pe tânăra aceea. O iubeam în cel mai retrograd mod, adică în mod absolut. Ideea de a mă îndepărta de ea, de a mă întoarce la soția și la copiii mei, de a o lăsa altora, îmi anula dorința de a trăi.

3.

Mi-a luat un an s-o recunosc față de mine, deși chiar și atunci cu o ușoară reticență. Vandei, în schimb, n-am avut niciodată puterea să-i spun, lucru care m-a făcut încă și mai responsabil de agravarea stării ei. I s-a părut îngrozitor în momentul acela că eu fusesem cu altă femeie. Apoi, odată încasată lovitura cât de bine a putut, a încercat să considere chestiunea drept o capitulare de moment cauzată de lipsa mea aproape totală de experiență cu femeile, adică de curiozitățile mele sexuale. A sperat ca, după câteva zile, febra să-mi treacă și și-a asumat vindecarea mea, prin viu grai și în scris. Părea uluită. Nu-i venea să creadă că ea – care mă așezase în centrul vieții ei, care dormea cu mine de ani întregi, care-mi dăruise doi copii, care se ocupa dintotdeauna de nevoile mele în mod impecabil – fusese dată la o parte pentru o necunoscută care n-ar fi putut niciodată să aibă grijă de mine în același mod plin de devoțiune.

De fiecare dată când ne întâlneam – adesea după lungi absențe ale mele – încerca să expună cu calm și cu claritate toate chestiunile asupra cărora reflectase. Ne așezam la masa cin bucătărie, și ea încerca să-mi înșire problemele practice cauzate de momentele în care dispăream, nevoia pe care o aveau copiii de mine, motivele tulburării ei. Tonul era în general politicos, dar într-o dimineață a izbucnit.

— Am greșit cu ceva? m-a întrebat.

— Sigur că nu.

— Ce nu merge atunci?

— Nu-i nimic, e doar o perioadă complicată.

— Ți se pare complicată pentru că nu poți să mă vezi în fața ochilor.

— Dar te văd.

— Nu, tu o vezi doar pe femeia care trudește la aragaz, care ține casa curată, care are grijă de copii. Dar eu sunt altceva, eu sunt o persoană.

Persoană, persoană, persoană, a început să urle și a făcut eforturi să redevină binevoitoare. Au fost ore lungi, dificile. În faza aceea încerca să-mi demonstreze că nu rămăsese în urmă în ultimii zece ani, că se maturizase, că era o femeie nouă. O făcea frământându-și mâinile ca să-și stăpânească panica: E posibil, spunea, ca tu, doar tu, să nu-ți fi dat seama? Și dacă eu, care nu știam ce să-i răspund, divagam înșirându-i impietățile familiei și nevoia de a te elibera, intra pe terenul meu, îmi demonstra cu amabilitate forțată că-i erau foarte cunoscute cărțile pe care le citeam, că și ea muncea de mult timp la propria eliberare, că puteam și trebuia să facem împreună efortul acela. Apoi, la un moment dat – pentru că mi se citea pe față că abia așteptam să plec ca să-mi apăr starea de euforie de existenta ei îndurerată, de neliniștea pe care mi-o provoca acel spectacol al suferinței –, amabilitatea n-a mai rezistat și desfășurarea întâlnirilor noastre s-a schimbat. Vanda începea pe un ton ironic, apoi începea să urle,

izbucnea în plâns şi mă insulta. O dată a zbierat pe neaşteptate:

— Te plictisesc? Spune-mi că te plictisesc!

— Nu.

— Şi atunci de ce te uiţi încontinuu la ceas, te grăbeşti, ţi-e teamă că pierzi trenul?

— Sunt cu maşina.

— Maşina ei?

— Da.

— Te aşteaptă? Ce faceţi în seara asta, ieşiţi la restaurant?

A început să râdă fără motiv, apoi s-a dus în dormitor şi s-a pus pe cântat cu glas tare vechi cântecele pentru copii.

În scurt timp, desigur, şi-a venit în fire, îşi venea în fire mereu. Dar de fiecare dată când îşi venea în fire simţeam că pierduse ceva din ea care în vremuri apuse mă atrăsese. Nu fusese niciodată aşa, starea ei se deteriora din vina mea. Şi totuşi, mi se părea că degradarea ei îmi dădea dreptul să mă îndepărtez şi mai mult de ea. E posibil să fie atât de dificil să obţii puţină libertate? îmi spuneam. De ce suntem o ţară atât de înapoiată? De ce în societăţi mai evoluate totul se întâmplă fără mari drame?

O dată, tocmai mă pregăteam să plec. Era după-amiaza târzie a unei zile foarte călduroase. Ea a alergat la uşă şi a încuiat-o cu cheia. I-a strigat pe Sandro şi pe Anna şi le-a spus: Tata se simte ca la închisoare, atunci haideţi să ne jucăm şi să-l luăm prizonier de-adevăratelea. Copiii s-au prefăcut că se distrează, eu m-am prefăcut că mă distrez, ea nu. Spunea cu voce scăzută: Ha, ha, acum nu mai ieşi. Apoi a aruncat în mine cu mănunchiul de chei şi s-a închis în baie. N-am îndrăznit să plec, l-am trimis pe Sandro s-o cheme. A reapărut, zicând: Glumeam. Dar nu glumea deloc. Era obosită, nu mai dormea, încerca să înţeleagă cum să mă facă să-mi bag minţile-n cap. Şi pentru că nu reuşea, îşi propunea când să mă emoţioneze, când să mă enerveze, când să mă implore, când să mă sperie. Nu trebuie să mă opreşti în felul ăsta, îi spuneam. Răspundea indignată: Cine te opreşte, du-te! Dar două minute mai târziu murmura: Aşteaptă, ia loc, nebunia ta mă face şi pe mine să mă comport ca o nebună.

Ceea ce o exaspera şi o epuiza era că nu voiam să-i explic motivele pentru care făcusem ce făcusem. Mi-o spunea, mi-o scria: De ce? Dar eu nu ştiam ce să-i zic, inventam răspunsuri aiuritoare, uneori murmuram: Nu ştiu. Minţeam, bineînţeles, cunoşteam deja motivele, îmi erau tot mai clare. Timpul petrecut cu Lidia era vesel, lejer, nu-mi ajungea niciodată. Mă simţeam încărcat de energie, scriam, publicam, plăceam, ca şi cum mlaştina pe care o duceam în mine încă din copilărie şi care durase până cu puţin timp în urmă ar fi fost asanată brusc de femeia aceea tânără, veselă şi elegantă. La început, luna aprilie fusese minunată:

să dorm împreună cu ea primăvara, să mănânc împreună cu ea primăvara, să mă plimb împreună cu ea primăvara, să călătoresc împreună cu ea primăvara. Şi s-o privesc – s-o privesc vrăjit – în timp ce se îmbrăca şi se dezbrăca de hainele ei primăvăratice. Mă gândisem: O să mă întorc acasă la sfârşitul lui mai. Dar primăvara se scursese până în ultima zi din calendar şi simţisem că mor. Aşa încât îmi spusesem: Să aşteptăm vara, vreau ca Lidia să mai fie a mea toată vara. Dar trecuse şi vara, şi nu putusem suporta toamna fără ea. Apoi, la rândul ei, toamna trecuse, trecuse iarna şi în tot anul acela, în ciuda întâlnirilor cu soţia mea şi copiii, nu contase decât Lidia primăvara, Lidia vara, Lidia toamna, Lidia iarna. În fine, timpul petrecut cu ea era acela pe care mi-l doream; de acela petrecut cu Vanda, cu Sandro şi Anna mă temeam, îl ţineam la distanţă, îl reduceam la minimum, când cu o scuză, când cu alta. Când eram cu ei, mă apăram minţind, mă foloseam de minciună ca să apăr impresia extraordinară de sănătate care mă invadase. În acele momente mă simţeam umilit atât de incapacitatea mea de a fi autentic, cât şi de adevărul insuportabil al disperării soţiei mele, al dezorientării copiilor. Ca să fiu aşa cum mă simţeam, ca să spun cu adevărat *de ce* mă comportam în felul acela, ar fi trebuit să vorbesc despre fericirea mea cu Lidia. Dar ce ar fi fost mai plin de cruzime decât asta? Vanda îşi dorea altceva. Vanda, ca să iasă din starea de disperare, pretindea să-i spun: înţeleg că am greşit, hai să fim din nou împreună! Asta era fundătura.

4.

N-am izbutit nici în anul acela, nici în următorul. Soţia mea a slăbit, şi-a irosit energia vitală, şi-a pierdut tot mai mult controlul de sine. Era de-acum ca o persoană suspendată în gol, şi teama îngrozitoare o storcea de ultimele puteri.

La început am crezut că situaţia urâtă în care ajunseserăm ne priveşte doar pe noi doi, nu şi pe Sandro şi pe Anna. Şi, într-adevăr, acum i-am văzut cu ochii minţii pe cei doi copii: sunt figuri indistincte, nu au claritatea noastră care discutăm, ne certăm şi am rămas acolo în bucătărie, cu contururi clare în ciuda timpului care a trecut. Sandro şi Anna nu sunt în mintea mea sau, dacă sunt, fac altceva, se joacă, se uită la televizor. Criza noastră, angoasa care ne devorează, e în altă parte, nu-i implică. Dar la un moment dat, lucrurile s-au schimbat. Vanda, în timp ce ne certam, a urlat la mine că trebuia să-i spun dacă voiam să mă ocup de copii în continuare, sau intenţionam să renunţ la ei, aşa cum făceam cu ea. Am încremenit. Sigur că vreau să mă ocup de ei, am răspuns. Şi ea a murmurat; E bine de ştiut, apoi a lăsat baltă chestiunea. Dar când şi-a dat seama că timpul

trecea, iar eu continuam să alternez lungi dispariţii cu foarte scurte apariţii, mi-a zis că, dacă nu voiam să-i dau ei socoteală de faptele mele, trebuia să le dau socoteală copiilor: Cum aveam de gând să le spun?

Nu mă gândisem la asta. Copiii, înainte de acel dezastru, reprezentau o certitudine a existenţei. Veniseră pe lume şi acum erau. În timpul liber mă jucam cu ei, ieşeam cu ei la plimbare, inventam poveşti pentru ei, îi lăudam, îi dojeneam. Dar, în general, după ce îi distrasem suficient, sau după ce-i mustrasem cu o autoritate binevoitoare, eu mă închideam în cameră să studiez, soţia mea îşi petrecea timpul cu ei în mod plăcut şi cu multă imaginaţie, iar între timp se dedica treburilor casnice. În mersul acela al lucrurilor nu văzusem niciodată nimic greşit, şi nici Vanda însăşi nu se lamentase niciodată, nici când ne izbise cultura aceea a dezinstituţionalizării – ce cuvânt urât – a orice. Crescuserăm amândoi cu ideea că un anumit mod de a fi este în ordinea firească a lucrurilor. Era firesc să dureze căsnicia noastră până când moartea ne-ar fi despărţit. Era firesc ca treburile casnice să constituie singura muncă a soţiei mele. Şi chiar şi acum, când totul părea în schimbare – etapa prerevoluţionară, se spunea –, era de neconceput ca mamele să nu se mai ocupe de copii. Iată, în schimb, că acum ea punea acea problemă şi mă întreba cum intenţionez s-o abordez. Încă o dată n-am ştiut ce să-i spun. Eram pe stradă, în Piaţa Municipio. S-a oprit, s-a uitat în ochii mei şi a întrebat:

— Vrei în continuare să fii tată?

— Da.

— Cum? Apărând o dată sau de două ori ca să răsuceşti cuţitul în rană şi apoi stând plecat cu lunile? Având copiii la comandă, numai când îţi convine ţie?

— O să vin să-i văd la fiecare sfârşit de săptămână.

— A, *o să vii să-i vezi.* Vrei să spui că rămân cu mine?

Am devenit confuz, am început să mă bâlbâi:

— Păi, mai pot să stea uneori şi pe la mine.

— Uneori? Uneori? a urlat. Cu mine stau *mereu* şi pe la tine *uneori*? Vrei să-i distrugi şi pe ei, aşa cum mă distrugi pe mine? Copiii nu au nevoie de părinţi *uneori*, ci *mereu.*

A plecat în grabă, lăsându-mă singur ca pe un caraghios, la câţiva metri de primărie.

Mi-am impus să mă întorc la Napoli la fiecare sfârşit de săptămână. Plecam de la Roma, ajungeam în casa în care locuiserăm timp de vreo doisprezece ani. Planul meu era să evit certurile cu Vanda – nu mai puteam, iar ea, de asemenea, tremura, îşi aprindea ţigară după ţigară cu mâinile nesigure, avea privirea unei persoane care nu mai vede scăparea –, să fug de ea, să mă închid într-o cameră cu copiii. Mi-am dat seama repede că era imposibil. Deşi spaţiile casei

rămăseseră aceleași, nici eu, nici copiii mei nu reușeam să stăm împreună cu dezinvoltura de altă dată. Acum totul era artificial. Eu mă simțeam obligat să petrec cu seninătate timpul cu ei, iar ei – nu mai erau aceiași: îmi aruncau priviri neliniștite, erau atenți la ce făceam și spuneam eu și mama lor, se temeau să nu greșească, să nu mă enerveze, și astfel să nu mă piardă pentru totdeauna – se simțeau obligați să-și petreacă, senini, timpul cu mine. Dar chiar și dacă ne doream asta cu toate puterile noastre, nu reușeam în niciun fel – tată și copii – să ne comportam firesc. Vanda era în camera cealaltă, și niciunul dintre noi trei nu reușea să uite de ea. Făcea atât de mult parte din noi, că se dovedea un efort inutil să ne sustragem. Ne lăsa singuri mult timp, asta da, nu se amesteca. Dar ajungeau până la noi zgomotele trebăluitului ei, sau fredonatul ei nervos. Ar fi trebuit s-o ignorăm, să învățăm să fim noi trei, să ne organizăm în afara vechiului cvartet. Dar nu eram capabili, îi percepeam prezența ca pe o amenințare – nu că ar fi vrut să ne facă rău, ne temeam în special de amenințarea suferinței ei – și simțeam că ea nu pierdea nicio mișcare sau vreun cuvânt de-ale noastre, că fiecare scârțâit de scaun sau de masă o îndurera. Timpul, în consecință, tindea să se dilate în mod insuportabil, nu se mai făcea niciodată seară. În scurt timp nu mai știam ce să inventez. Îmi distrăgeam atenția, mă gândeam la Lidia. Era sâmbătă. Poate că se dusese la film cu prietenii sau cine știe? Plănuiam să spun cu voce tare: Cobor să iau țigări și să caut un telefon, s-o sun înainte să iasă, înainte ca aparatul să zbârnâie în gol, făcând astfel să mă apese senzația de abandon. Vanda părea deosebit de sensibilă la momentele mele de neatenție. Își făcea apariția pe neașteptate, mi le citea pe față, intuia efortul meu de a sta cu copiii. Nu mai stătusem niciodată atât de mult în vremurile normale. Niciodată, oricum, ca acum. Aproape că era vorba de o probă de examen pe care apoi, cu autoritatea pe care o avea, soția mea, mama lor, urma să o noteze.

Uneori nu se putea abține.

— Cum merge?

— Bine.

— Nu vă jucați?

— Ba da, ne jucăm.

— Ce?

— Tabinet.

— Copii, lăsați-l pe tata să câștige, altfel se supără.

Nu-i convenea nimic. Îmi reproșa că porneam televizorul, mă critica fiindcă jocurile noastre erau violente, îmi spunea cu sarcasm că îi agitam prea mult pe copii și apoi adormeau greu. Încordarea devenea insuportabilă, ajungeam să ne certăm de față cu Sandro și Anna. Scandalurile nu mai erau prudente acum,

Vanda se convinsese că trebuie să știe și copiii, să evalueze, să judece.

— Vorbește mai încet, te rog!

— De ce? Ți-e teamă c-o să afle cine ești cu adevărat?

— Sigur că nu.

— Vrei să faci cu ei cum ai făcut cu mine? Trebuie să creadă că ții la ei, când de fapt nu-i adevărat?

— Am ținut tot timpul la tine și încă țin.

— Nu spune minciuni. Nu spune minciuni, că nu mai suport. Nu în fața copiilor. Dacă trebuie să spui minciuni, cară-te!

Sandro și Anna învățaseră repede că fiecare apariție de-a mea aducea cu ea durerea necontrolată a mamei. Astfel că, dacă la început poate mă așteptau din plăcerea de a mă revedea și sperau să rămân de tot, apoi au început să simuleze că se concentrează la jocurile lor sau la spectacolele de la televizor, dorindu-și între timp să plec înainte să izbucnească furtuna. De altfel, eu însumi tindeam să-mi scurtez șederea, s-o șterg imediat ce simțeam că Vanda e pe punctul de a se prăbuși. O dată le-am adus copiilor cadouri, un pulover pentru Sandro și un lănțișor pentru Anna. Când și-a dat seama că fiica ei era bucuroasă, a spus:

— Tu a cumpărat lucrurile astea?

— Da, cine vrei s-o fi făcut?

— Lidia.

— Despre ce vorbești?

— Te-ai înroșit, ea a fost.

— Nu-i adevărat.

— Ai nevoie de ajutor pentru a le face un cadou copiilor tai? Să nu mai îndrăznești niciodată să le dai lucruri care vin de la ea.

Într-adevăr, Lidia le cumpărase, dar nu asta era problema în perioada aceea, orice scandal pornit de Vanda avea un scop precis. Voia să demonstreze – și nu doar mie, ci mai ales sieși – ca nu știam și nu puteam fi tată fără ea, că, excluzând-o, mă excludeam pe mine, că, fără o reconciliere, viața – adică modul în care trăiserăm până în momentul mărturisirii trădării mele – nu mai era posibilă.

Această ipoteză mi s-a părut în curând întemeiată. Să-mi fac apariția în fiecare sâmbătă, în fiecare duminică și să-i văd pe Sandro și pe Anna primindu-mă spălați și pieptănați, ca pentru vizita unu străin, și să simt cum primele minute afectuoase se încărcau de o tensiune exagerată atât pentru mine, cât și pentru ei mi s-a părut nu doar inutil, ci chiar periculos. Prezența mea în casă era menită să confere continuitate ideii de figură paternă, dar pentru că nu era permanentă, se dovedea defectuoasă. Orice aș fi spus sau aș fi făcut, Vandei i se părea insuficient. Îmi demonstra punct cu punct – cu rigoarea logică de care fusese

întotdeauna capabilă şi care acum se accentuase – că nu dădeam răspunsuri adecvate la întrebările mute ale copiilor noştri, că le zădărniceam aşteptările.

— Ce aşteaptă? am întrebat-o într-o dimineaţă, mai speriat ca niciodată.

— Să înţeleagă, mi-a strigat ea cu vocea care i se frângea în piept şi părea s-o sufoce, să înţeleagă de ce ai plecat să trăieşti în altă parte, de ce i-ai abandonat, de ce stai cu ei fără chef numai câteva ore şi pe urmă pleci fără să spui clar când o să te întorci, când o să li te dedici aşa cum merită.

I-am dat dreptate, în parte ca s-o liniştesc, în parte pentru că nu ştiam cum să obiectez. Ce tată eram, ce tată puteam fi, în casa aceea unde avuseserăm ani întregi certitudinea absolută că o să rămânem pentru totdeauna toţi patru? Arhitectura îşi însuşise modul nostru de a sta împreună, repartizând colţuri pentru fiecare funcţie. Şi chiar dacă spaţiile erau gri, reci iarna şi foarte calde vara, niciodată luminoase, ele se adaptaseră oricum unor obiceiuri afectuoase, deseori cu momente de intensă bucurie. Mi s-a părut imposibil să locuiesc în casă câteva ore în fiecare săptămână conformându-mă noii situaţii. Astfel, la un moment dat, în apogeul disputei obişnuite, i-am zis Vandei:

— Şcolile sunt închise, o să ţin copiii o vreme la mine.

— Cum adică?

— Îi ţin la mine.

— Vrei să mi-i iei?

— Nu, ce tot spui?

— Vrei să mi-i iei, a spus posomorâtă.

Dar pe urmă a fost de acord. A fost de acord în mod dramatic, ca şi cum ar fi fost vorba de un experiment ultim şi definitiv, la capătul căruia ar fi înţeles ce era cu adevărat în mintea mea.

5.

I-am dus pe copii la Roma într-o duminică de vară şi au părut fericiţi. Dar a fost o decizie lipsită de sens. Nu aveam casa mea – nu mi-o puteam permite – şi, pe de altă parte, nu-mi venea să stau cu ei la Lidia. Motivele, ca de obicei, nu erau uşor de deznodat. Presimţeam că, dacă ea ne-ar fi găzduit pe toţi trei în garsonieră, şi Vanda ar fi aflat, ar fi văzut în alegerea aceea un fel de anulare a ei, care spunea parcă: Dă-te la o parte, nu mai eşti de folos nici ca soţie, nici ca mamă. Şi pentru că era tot mai stăpânită de o logică riguroasă care nu-i dădea voie să accepte niciun fel de mediere, mă temeam că abstracta coerenţă pe care îşi descărca furia ar fi putut-o împinge – deja o împingea în fiecare zi, cu trupul tot mai slăbit, cu mintea tot mai vigilentă – la excese pe care nici nu voiam să mi le imaginez. Dar nu mă îngrijora numai reacţia ei. Mi se părea odios să stau sub

privirile copiilor împreună cu Lidia, în casa ei luminoasă, la micul dejun, la prânz, la cină, în patul ei. Practic le spuneam lui Sandro și Annei: Iată, priviți-o pe fata asta, vedeți cât de manierată este, cât e de calmă, vedeți ce bine ne simțim cu ea? Eu trăiesc aici, vă place? Și intuiam că, în felul acela, i-aș fi constrâns de dragul meu la o conviețuire care – mai ales dacă ar fi convenit că Lidia era într-adevăr agreabilă – ar fi fost o insultă la adresa iubirii pentru mama lor. Și nu doar atât, mai era ceva. Nu-mi venea să mă arăt în fața Lidiei în rolul de tată. Mi se părea inacceptabil să locuiesc cu ea și cu cei doi copii câteva zile, să-i ocup spațiul foarte strâmt, să fac dezordine, să-mi etalez responsabilitatea, s-o constrâng s-o împartă cu mine când nici măcar eu nu-mi dădusem seama până în urmă cu puțin timp – grație eforturilor Vandei – că era o responsabilitate atât de apăsătoare. Nu voiam să-i arăt, cât se putea de concret, ce eram: un bărbat de treizeci și șase de ani, riguros definit, cu nevastă, tatăl a doi copii, unul de unsprezece și celălalt de șapte. Nici măcar eu nu voiam să mă văd astfel în acel tărâm magic. Acolo mă simțeam un amant lipsit de prejudecăți, care nu se eliberează din lanțuri doar ca să se înlănțuie din nou. Inauguram o formă nouă pentru relațiile de iubire și nu voiam să fiu unul care târăște în casa unei tinere femei cu tot viitorul înainte moștenirea trecutului său cenușiu.

Am rugat un prieten să ne gazau iască. Nu știam nimic despre ce înseamnă să ai grijă de copii, așa că am lăsat-o repede pe soția lui să se ocupe de asta. Amândoi erau de partea mea, mă susțineau. Spuneau, deși formau un cuplu armonios și erau, conform regulii, căsătoriți de cinci ani, că nu poți și nu trebuie să reziști impulsurilor, că făceam bine să mă las în voia pasiunii și că trebuia să încetez să mă mai simt vinovat. Într-o seară, în timp ce copiii dormeau, cei doi soți, în mod judicios, mi-au reproșat că nu vorbeam niciodată rău de soția mea.

— De ce as face-o? am întrebat.

— Pentru că exagerează, nu se poate comporta așa, a spus prietenul meu.

— O fac să sufere mult ai ea reacționează cum poate.

— Reacționează în mod foarte antipatic, a exclamat soția lui.

— E greu să suferi în mod simpatic.

— Alții o fac. Stăpânirea de sine, în anumite cazuri, e totul.

— Se vede că cei pe care-l cunoști tu nu suferă cât Vanda.

Am apărat-o sincer, dar ei au continuat să mă considere pe mine mai simpatic și mai demn. Astfel, când Sandro și Anna se duceau la culcare și eram sigur că dorm, îi lăsam sub supravegherea afectuoasă a gazdelor mele și alergam la Lidia. Toate orele pe care le petreceam cu ea, încă de la începuturile relației noastre, mă surprindeau. Erau foarte diferite de greutățile cu care eram obișnuit cu Vanda. Lidia fusese educată să trăiască bine, îi venea natural. Avea satisfacția bunăstării și a plăcerii, cheltuia ca să mă primească cu veselie, îmi dădea puținii ei bani

dacă eram în dificultate, trăia situaţia noastră complicată fără angoasa viitorului. Eram fericit când îmi deschidea uşa şi masa era aşezată pentru o cină copioasă în noapte, eram nefericit când trebuia să părăsesc patul ei înainte de ivirea zorilor. Mă întorceam la copii la ora cinci şi jumătate dimineaţa, sperând să nu se fi trezit. Mă învârteam prin casă fără să-mi fie somn, copleşit de sentimente de vinovăţie. Deseori mă aşezam lângă patul lui Sandro şi al Annei, îi priveam încercând să-i absorb în mine, să-i simt ca pe progeniturile mele absolut necesare. Îi trezeam după câteva ore, aşteptam să ia micul dejun, să se spele, apoi, dat fiind ca prietenul meu şi soţia lui aveau treburile lor, îi târâm după mine la serviciu.

Sandro şi Anna n-au protestat niciodată. Mă urmăreau foarte disciplinaţi, încercând în felul lor nu doar să nu-mi fie o povară, ci să facă impresie frumoasă fată de colegi şi de studenţi. Cu toate astea, nu după mult timp, am cedat şi am dat fuga să i-i încredinţez din nou Vandei.

— Deja, mi-a zis ea cu sarcasm, atâta a durat paternitatea ta?

M-am străduit să-i explic. În cele din urmă, am bălmăjit că-mi era greu să fac faţă tuturor necesităţilor copiilor noştri aşa cum făcuse ea întotdeauna. A interpretat greşit, crezând că vreau să mă întorc la familia mea. Şi-a dres glasul, a vorbit despre noul echilibru pe care noi patru ar fi trebuit să-l regăsim. Am clătinat din cap, spunând:

— Trebuie să mă reorganizez.

Într-o fracţiune de secundă Vanda a citit în ocini mei câtă putere îmi dădea starea aceea de bine care n-o includea pe ea şi a înţeles brusc că nimic n-avea să mă reţină, noi măcar copiii. Mi-am dat seama, pentru o clipă, că o răneam cu cruzime şi am plecat în grabă ca să nu mă mai gândesc la asta.

Ultimul semn de la ea a ajuns la mine, prin poştă, după câteva luni. Era vorba despre un teanc subţire de formulare. Grefierul-şef de la Tribunalul pentru minori din Napoli mă înştiinţa că fusese luată o hotărâre în baza căreia Sandro şi Anna îi erau încredinţaţi mamei. Aş fi putut lua imediat un tren, să dau fuga la grefierul-şef, să protestez, să urlu: Sunt tatăl lor, nu dau doi bani pe articolul 133 sau care-o fi ăla, sunt aici şi nu e adevărat că mi-am abandonat copiii, vreau să stau cu ei. N-am făcut nimic.

Mi-am continuat viaţa cu Lidia, am continuat cu munca mea.

6.

Aşezat pe podeaua biroului meu, pustiit, am analizat cu atenţie mult timp

documentul acela: era acolo, în plicul galben, împreună cu scrisorile Vandei. M-am întrebat dacă copiii mei au citit vreodată hotărârea originală pronunţată – cum se spune – de autoritatea judecătorească, sau orice alt document asemănător care trebuie să mai existe pe undeva. Foaia aceea reprezintă amintirea renunţării mele formale la ei. Este dovada pe hârtie că i-am abandonat să crească fără mine, că am permis să iasă definitiv din viaţa mea, într-o mare agitată care avea să-i târască departe de ochii şi de îngrijorările mele. Acea înştiinţare laconică dovedea că mă despovărasem de ei. Aveam să mă obişnuiesc să nu mai simt apăsarea în cap, în piept şi în stomac, pentru că n-avea să mai existe rutina zilnică, pentru că aveau să devină curând diferiţi de cum îi cunoşteam. Aveau să-şi piardă trăsăturile de copii, aveau să se lungească, tot corpul lor urma să se schimbe, chipul, vocea, mersul, gândurile. Amintirea, în schimb, avea să-i fixeze în momentul extrem în care îi dusesem înapoi la mama lor şi spusesem: Trebuie să mă reorganizez.

A trecut ceva timp. Am rezistat despărţirii graţie Lidiei şi a unor îndatoriri care mi-au oferit din ce în ce mai multă satisfacţie. Am abandonat munca frustrantă de la universitate. Am început să scriu pentru ziare, am conceput emisiuni radiofonice, am apărut timid la televizor. Există o distanţă care nu se poate măsura în kilometri şi nici chiar în ani-lumină – este distanţa născută din schimbare. M-am îndepărtat de soţia şi de copiii mei urmărindu-mi pasiunile: o altă femeie pe care o iubeam şi o activitate interesantă, de asemenea nouă, care, într-o succesiune aparent de neoprit, a însumat mici succese personale după mici succese personale. Lidia mă plăcea, toţi mă plăceau. Şi, între timp, o ceaţă subţire se aşternea peste trecutul în care mă simţisem lent şi fără noimă. A pălit casa din Napoli, au pălit rudele, prietenii. Au rămas vii, stăruitori, Vanda, Sandro, Anna, dar numai până când distanţa i-a lăsat fără energie, diminuând din consistenta durerii. Cu atât mai mult cu cât, aproape automat, s-a adăugat o veche obişnuinţă a sentimentelor. Încă de mic, mă antrenasem să ignor suferinţele mamei când tatăl meu o chinuia. Devenisem atât de priceput, încât, deşi eram de faţa, reuşeam să anulez urletele, jignirile, zgomotul palmelor, crizele de plâns, anumite fraze în dialect repetate ca o litanie: Mă omor, mă arunc de la etaj. Am învăţat să nu-i mai aud pe părinţii mei. Iar ca să nu-i văd, îmi era de-ajuns să închid ochii. Am folosit acest talent încă din copilărie şi apoi toată viaţa, într-o mie de împrejurări. În acea perioadă mi-a fost extrem de util şi am apelat de multe ori la el. Lăsasem un gol, cream un gol. Soţia mea, copiii mei apăreau în cele mai diverse momente, şi totuşi nu-i vedeam şi nu-i auzeam.

Dar nu m-am descurcat întotdeauna la fel de bine. Eram în străinătate când am primii vestea că soţia mea încercase să se omoare. Până aici, am exclamat dezolat, dar nici până în ziua de azi nu ştiu ce voiam să spun. Poate că „până

aici” a fost un strigăt tăcut împotriva Vandei. M-am întrebat ce sens are să se avânte până la un pas de moarte. Sau, cel mai probabil, m-am supărat pe mine: Până aici ai adus-o, să-ți fie rușine. Sau, mai general, am protestat împotriva dorinței vagi de a pretinde tot ce ne dorim, fără a fi atenți la riscurile implicate pentru ceilalți, la răul pe care urma să-l facem. M-am frământat, plin de neliniște. Vanda era în spital. Când și cum se întâmplase? În ce mod fapta aceea avea să lase urme asupra lui Sandro și a Annei? Clipele s-au aliniat din nou, cei care rămăseseră foarte departe au dobândit o nouă claritate. Mi-am dat seama că eram obligat să decid: să abandonez totul, munca, viața mea, tiparul pe care îl cream împreună cu Lidia, și să alerg să anulez golul, să pun din nou totul în ordine. Sau să mă limitez să dau un telefon, să mă informez în legătură cu starea Vandei, dar să n-o văd, singură, să n-o văd cu copiii alături, să nu mă expun valului de emoții, să nu-mi asum acel risc. Am ezitat îndelung între acele două posibilități. Mi s-a părut că nu pot cere sfatul nimănui, că responsabilitatea de a decide mă privea doar pe mine. Dacă soția mea nu ar fi supraviețuit? Ar fi trebuit să recunosc că eu o omorâsem? Cum? Distrugându-i viața într-atât încât s-o determin să decidă că, în loc să se agațe de ea, de copii, era mai bine să lase totul baltă? Oare, crescând, Sandro și Anna mi-ar fi atribuit acel asasinat? Și, pe de altă parte, era nevoie să moară ca să constat că înfăptuisem o crimă prelungită, care durase luni și ani întregi?

Crimă, crimă, crimă.

Distrusesem o existență, împinsesem o persoană tânără, care avea aceeași dorință ca și mine de a se realiza pe deplin, să admită că nu mai știe să trăiască.

O, nu, ce-mi trecea prin minte?! Oare să-ți urmezi propriul destin era o crimă? Să refuzi să nu-ți folosești la maximum întregul potențial era o crimă? Să te lupți cu instituțiile și obișnuințele sufocante era o crimă? Ce absurditate!

O iubeam pe Vanda, nu existase un singur moment în care să fi dorit, cu sânge-rece, s-o rănesc. Mă comportasem cu precauție, o mințisem, tocmai ca să sufere cât mai puțin posibil. Dar, Dumnezeule mare, nu până în punctul de a suferi eu, de a mă sufoca pe mine ca să evit să se sufoce ea. *Nu până aici.*

Nu m-am dus s-o văd. N-am vrut să știu cum se simțea. Nu i am scris. Nu mi-am făcut griji în legătură cu felul în care reacționaseră copiii. Am hotărât să mă port astfel încât să înțeleagă pentru totdeauna cum stăteau lucrurile: nimic, nici măcar moartea ei, nu mă putea împiedica s-o iubesc pe Lidia. A iubi: am început să folosesc verbul chiar în acea perioadă – înainte mi se părea o chestie din romanele de dragoste – convins că astfel contribuiam la a-i conferi un sens pe care nu-l avusese niciodată înainte.

7.

Vanda s-a refăcut, a încetat să mă caute, a încetat imediat şi să-mi scrie. Dar în martie 1978 i-am trimis eu o scrisoare, cerându-i să-i pot vedea pe Sandro şi pe Anna singur.

E greu de spus de ce am făcut-o. Aparent totul îmi mergea din plin. Trăiam la Roma. Începusem să lucrez permanent pentru televiziune. Eram foarte fericit cu Lidia. Soţia mea nu mai făcea nicio presiune. Copiii erau numai o tresărire, mă întorceam brusc când pe strada o voce de copil striga „tata”. Şi totuşi, ceva se bloca. Poate că nu era o perioadă bună. Nesiguranţa mea îşi făcea din nou apariţia şi, uneori, mi se părea că nu am talentul pe care mi-l imaginasem. Erau momente de melancolie în care mă convingeam că succesul meu tot mai mare era rodul întâmplării, că roata o să se întoarcă şi o să fiu pedepsit pentru trufia pe care o arătasem asumându-mi sarcini pentru care nu aveam calităţile necesare. Dar poate că avea legătură şi cu Lidia. O iubeam tot mai mult şi îi atribuiam o fineţe, o inteligenţă, o sensibilitate pe care eram tot mai puţin sigur că le merit.

— De ce stai cu mine? o întrebam.

— Pentru că s-a întâmplat.

— Nu înseamnă nimic.

— Dar e aşa.

— Şi dacă se întâmplă să se termine totul?

— Încercăm să împiedicăm asta.

O observam, uneori, de la distanţă, la o petrecere sau la vreun eveniment public. În decursul a câţiva ani, fetiţa care fusese dispăruse. Acum era o femeie foarte respectată, şi forţa pe care o emana era ca o limbă de foc sinuoasă care ardea cu discreţie. În curând o să mă părăsească, mă gândeam privind-o. Când am întâlnit-o, vitalitatea ei debordantă mă copleşise şi-mi provocase zvâcnirea ambiţioasă graţie căreia devenisem un bărbat de succes. Într-o bună zi o să-şi dea seama că nu de mine se îndrăgostise, ci de efectele căldurii ei asupra persoanei mele şi o să înţeleagă că, în realitate, eram doar un omuleţ plin de nelinişti. Şi cu cât avea să mă vadă mai mult aşa cum eram, cu atât avea să simtă mai mult puterea de atracţie a altora. Aceste gânduri mi se învârteau în cap şi, de curând, începusem să fiu atent la prieteniile ei. Mă alarmam dacă-l lăuda prea mult pe unul sau pe altul, dar mă temeam şi să nu mă transform aproape fără să-mi dau seama din amant lipsit de prejudecăţi în gardian. O metamorfoză – o ştiam bine – cu totul inutilă. Fie că voiam sau nu, Lidia şi-ar fi urmat dorinţa mistuindu-mă, aşa cum şi eu mi o urmasem pe-a mea mistuind-o pe Vanda. M-ar fi trădat, da, verbul era potrivit, chiar dacă nu semnaserăm vreun pact, chiar dacă relaţia

noastră era lipsită de angajamente, chiar dacă nici eu nu mă simțeam obligat să nu doresc alte femei, și nici ea nu promisese să nu-și dorească alți bărbați. Doar gândul că asta s-ar fi putut întâmpla mă distrugea. O să plece în vreo delegație și o să întâlnească pe cineva care o să-i placă. O să fie atrasă de prieteni și de cunoscuți și o să se lege de ei. O să meargă la o petrecere, o să fie veselă, o să se lase în voia momentului. O să se simtă valorizată de autorități masculine în umbra cărora o să se bucure de privilegii pe care eu n-am știut să i le asigur. Timpul nou doar a întins un văl în culori țipătoare peste cel vechi, pulsiuni arhaice mocnesc sub fardul modernității. Dar viața de astăzi e asta, și ea o va trăi până la capăt, suferința mea nu va putea împiedica lucrul ăsta. Așa că uneori nu aveam chef de lucru, capacitatea de creație se stingea și nu se deștepta din nou dacă nu găseam modul prin care să mă conving că greșeam, că ea mă iubea și că m-ar fi iubit întotdeauna. Altfel, ce sens avea dâra de suferință pe care o lăsasem în urmă?

În acele momente, firele strâns întrețesute ale zilelor – reuniuni, rivalități, tensiuni permanente, mici înfrângeri, mici victorii, călătorii de lucru și săruturi și îmbrățișări seara, noaptea, dimineața: un antidot perfect pentru a ține sub control memoria și remușcările – se desfăceau pe nesimțite. Se iveau găuri atunci când vedeam tați care se jucau cu copiii lor, care ofereau explicații pline de înțelepciune în trenuri sau în autobuze, care, pentru a-i învăța să meargă pe bicicletă, riscau să facă infarct ținând de șa și strigând: Dă din pedale, dă din pedale. Vanda și copiii – uitați – reapăreau ca să-mi aducă aminte că în trecut făcusem și eu aceleași lucruri. Într-o dimineață geroasă în care mă simțeam deosebit de deprimat, am văzut pe Via Nazionale o femeie foarte slabă, șleampătă, care-și târa după ea copiii înfuriați, un băiat și o fată care se certau între ei, unul în jur de zece ani, celălalt în jur de cinci. I-am privit îndelung. Copiii se împingeau, se insultau, iar mama îi amenința. Ea era îmbrăcată cu un paltonaș demodat, iar ei purtau pantofi scâlciați. M-am gândit: E familia mea care se întoarce din uitare și *am văzut* brusc locul meu gol de lângă ei, am fost convins că golul acela îi transformase în felul acela.

După câteva zile i-am scris Vandei. Ea mi-a răspuns după două săptămâni, când ei trei ajunseseră din nou în fundalul zilelor mele și deja mă simțeam bine, alungasem gândurile negative. Scrisoarea m-a enervat. „Scrii că ai nevoie să restabilești relația cu copiii. E posibil ca, după patru ani, să poată înfrunta problema cu seninătate. Dar ce mai e de înfruntat? Natura nevoii tale n-a fost definită cu precizie atunci când te-ai sustras furându-ne viața, când i-ai abandonat pentru că nu mai suportai responsabilitatea de tată? Oricum, le-am citii rugămintea ta și au hotărât să te întâlnească. Îți amintesc, în caz că ai uitat, ca Sandro are treisprezece ani. Iar Anna, nouă. Sunt copleșiți de incertitudini și

de spaime. Nu le înrăutăţi şi mai mult starea”. M-am dus fără niciun chef la întâlnirea cu copiii mei.

8.

Mesajul sarcastic al Vandei – „Sandro are treisprezece ani, iar Anna, nouă” – mă pregătise să-i regăsesc diferiţi faţă de cum mi-i aminteam Dar nu erau pur şi simplu diferiţi: mi s-au părut nişte necunoscuţi care mă priveau ca pe un necunoscut.

I-am dus într-o cafenea, am umplut masa cu bunătăţi de mâncat şi de băut. Am încercat să am o conversaţie cu ei, dar am ajuns să vorbesc tot timpul despre mine. Nu mi-au spus nici măcar o singură dată tată; eu, în schimb, nelinişţit, le-am rostit de o mie de ori numele. Pentru că mă temeam ca şi amintesc de mine doar din cauza cutremurului pe care îl provocasem în vieţile lor, din cauza modului în care îi făcusem să sufere, am încercat, într-o manieră dezlânată, să mă înfăţişez drept o persoană respectabilă, cu un caracter bonom, cu a cărui ocupaţie se puteau lăuda în faţa colegilor de şcoală. Mi s-a părut, din privirile lor, din câteva zâmbete, chiar şi din râsul vesel al Annei, că îi convinsesem. Am sperat să-mi pună întrebări ca să ştie, de exemplu, ce trebuiau să facă pentru a călca, mai târziu, pe urmele mele. Dar Sandro n-a spus nimic, iar Anna m-a întrebat, arătând spre fratele ei:

— E adevărat că tu l-ai învăţat să-şi lege şireturile?

M-am simţit stânjenit. Îl învăţasem pe Sandro să-şi lege şireturile? Nu-mi aminteam. Şi atunci, fără o explicaţie imediată, nu m-am mai mirat că-mi erau străini, sentimentul acesta era implicit în relaţia noastră originară. Cât timp locuisem cu ei, fusesem un tată cu mintea în altă parte care pentru a-i recunoaşte nu simţea nevoia să-i cunoască. Acum când, pentru a face impresie bună, voiam să asimilez totul de la ei, îi priveam cu o atenţie excesivă – ca pe nişte străini, tocmai –, devorând amănunte din dorinţa incontrolabilă de a afla totul în câteva minute. Am răspuns minţind: Da, cred că da, l-am învăţat multe lucruri pe Sandro, poate că şi să-şi lege şireturile. Şi Sandro a bombănit: Nimeni nu-şi leagă şireturile cum mi le leg eu. În timp ce Anna mi-a spus: Şi le leagă într-un mod ridicol, nu cred că şi tu ţi le legi aşa.

M-am străduit să zâmbesc, am luat cea mai binevoitoare expresie de care mă simţeam în stare. Eram sigur că-mi legam şireturile într-un mod obişnuit, iar modalitatea ciudată asupra căreia cei doi copii insistau pe tonalităţi diferite probabil că Sandro o învăţase pe când era copil, cine ştie cum. E convins, m-am

gândit îngrijorat, că a menţinut o relaţie adevărată cu mine prin acest mod de a-şi lega şireturile, şi acum riscă să descopere că s-a înşelat. Ce trebuia să fac?

Anna m-a privit drept în ochi. Avea un chip mereu amuzat, o grimasă involuntară a gurii care o făcea să pară veselă chiar dacă nu era. A spus: Arată-ne cum faci, şi mi-am dac seama că şi ea, deşi râdea de fratele ei, căuta, cu povestea aia cu nodurile la şireturi, dovada că nu eram un domn oarecare căruia trebuia să-i atribuie rolul de tată, ci ceva în plus. Am întrebat: Vreţi ca acum, aici, să vă arăt cum îmi leg şireturile? Da, a confirmat Anna. Mi-am dezlegat un şiret, apoi l-am legat la loc. Am tras de cele două capete ale lui, le-am încrucişat, am trecut un capăt pe sub celălalt, am strâns cu putere. M-am uitat la ei, amândoi îmi ţintuiau cu privirea pantoful, cu gurile întredeschise. Un pic agitat, am încrucişat din nou capetele, le-am trecut din nou unul pe sub altul, am strâns din nou de o parte formând o buclă. Am făcut o pauză, nesigur. Ochii lui Sandro au început să râdă de satisfacţie Anna a murmurat: Şi apoi? Am prins bucla, am strâns-o între degete, am trecut pe sub ea capătul care-mi rămăsese, am format o altă buclă şi am tras. Iată, i-am zis lui Sandro, tu aşa faci? Da, a răspuns el. Şi Anna a întărit: E adevărat, numai voi doi vi le legaţi aşa, vreau să învăţ şi eu.

Am petrecut restul timpului înnodând şi deznodând şireturile mele şi pe ale lui Sandro până când Anna, îngenuncheată în faţa noastră, a învăţat cum trebuie să ni le lege amândurora în maniera noastră. Din când în când spunea: Dar e ridicol să-ţi legi şireturile aşa. La final, Sandro m-a întrebat: Când mi-ai arătat? Am hotărât să fiu onest: Nu cred că ţi-am arătat eu, ai învăţat singur, uitându-te la mine. Şi începând din acel moment m-am simţit vinovat cum nu se mai întâmplase niciodată.

Pe urmă, Vanda mi-a scris. Mi-a zis în cuvinte ostile că cei doi copii mă consideraseră evaziv, ca de obicei, că-i dezamăgisem. Nicio referire la întâmplarea cu legatul şireturilor, Sandro şi Anna aproape sigur nu-i povestiseră. Dar eu ştiam că înnodatul şi deznodatul ne apropiaseră din nou, sau poate că ne aduseseră la o distanţă care, de când se născuseră, nu fusese niciodată atât de mică. Cel puţin am sperat să fie aşa, mi-am dorit să cred că aşa se întâmplase. Acolo, la cafenea, îi simţisem copiii mei mai mult decât în trecut, şi percepusem – percepusem în fiecare colţişor al corpului – responsabilitatea lucrurilor de care-i lipsisem, răul pe care li-l făcusem, privându-i de certitudini afective. Şi plânsesem zile şi nopţi, asigurându-mă că Lidia nu băga de seamă. Aşa că n-am putut crede că-i spuseseră mamei lor: Ne-a dezamăgit Dar pentru că eram sigur că Vanda nu spunea minciuni – ea nu mînţea niciodată –, m-am gândit că Sandro şi Anna mînţiseră. O făcuseră cu un scop bun. Se temeau că, dacă i-ar fi spus mamei că fusese frumos să mă întâlnească, ea ar fi suferit, şi fiecare suferinţă de-a ei îi îngrozea, astfel că preferau să nu spună că descoperiseră ceva bun în mine

ca să evite să o supere pe Vanda.

În acea perioadă mi-am amintit de mama mea, de momentul în care îşi tăiase venele cu lama de ras a tatălui meu. Sângele picura pe podea şi noi, copiii, am fost primii care am împiedicat-o să şi le taie şi la mâna cealaltă. Ceva a cedat în zidul de insensibilitate pe care mi-l construisem în copilărie şi la începutul adolescenţi în faţa unor scene ca aceea. Chinurile foarte îndepărtate ale mamei mele, nemulţumirea ei, mânia, uneori ura faţa de soţul de care avusese parte m-au izbit fără niciun fel de filtru, cu o putere pe care n-o simţisem niciodată. Prin acea breşă a trecut şi durerea Vandei. Şi nu doar că am simţit pentru prima oară în carnea mea cât de mult rău îi făcusem, dar mi-am dat seama cu aceeaşi intensitate insuportabilă că, în timp ce eu fusesem atent să parez lovitura acelei suferinţe, cei doi copii ai noştri fuseseră izbiţi de ea, poate distruşi Şi cu toate astea întrebau de nodurile de la şireturi. Tu îţi legi şireturile la fel ca mine? Eşti ridicol, dar poţi să mă înveţi şi pe mine?

9.

M-am dus să-i văd din nou. M-am făcut apariţia în casa lor din Napoli, încercând să dau o continuitate vizitelor mele. I-am invitat la Roma. I-am scos în oraş la prânz, la cină, la restaurant – ceea ce pentru ei era o experienţă nouă. Şi i-am adus să doarmă în apartamentul pe care-l închiriasem pe Viale Mazzini, unde de puţin timp locuiam împreună cu Lidia. Mi-am dat seama că, şi dacă succesul pe care începeam să-l am ar fi sporit, el n-ar fi putut justifica niciodată dâra de suferinţă pe care o lăsasem în urmă, şi mi-am complicat viaţa până la a-mi neglija munca. Dar suferinţa aceea se imprimase în gesturi şi în voci, imposibil de şters. Anna, de la început, a respins bunele maniere ale Lidiei ca să-i arate, în mod deliberat, că o detesta. Sandro, după câteva încercări încruntate de a accepta situaţia, n-a mai vrut să pună piciorul într-o casă în care eu locuiam cu o femeie diferită de mama lui. Îmi cereau întreaga atenţie, voiau să le fiu la dispoziţie în orice moment. Faptul că lucram puţin sau deloc a început să-mi creeze necazuri şi pentru a le rezolva am fost constrâns să răpesc din timpul petrecut cu Lidia. Viaţa mea cu ea, viaţa liberă aşa cum o trăiserăm, a pierdut teren. Trebuia să facă faţă diverselor termene contractuale, umbrei Vandei, mofturilor lui Sandro şi ale Annei.

— Ocupă-te de copiii tăi, mi-a zis la un moment dat Lidia.

— Şi tu?

— Eu pot aştepta.

— Nu, n-o să mă aştepţi. Ai munca ta, prietenii tăi, o să mă părăseşti.

— Am zis c-o să te aştept.

Dar nu era fericită, ducea din ce în ce mai mult o viaţă autonomă, fără mine. Şi nu erau fericiţi nici cei doi copii, nici Vanda nu părea fericită. Oricât de mult m-aş fi dedicat copiilor, respectând cu minuţie toate obligaţiile pe care mi le impunea, ea emitea tot mai multe pretenţii. M-am hotărât, de exemplu, să-i văd pe Sandro şi pe Anna numai în casa din Napoli, în parte fiindcă acolo erau şcoala şi prietenii lor, în parte pentru că nu intenţionam să complic şi mai mult viaţa Lidiei, în parte pentru că aşa voia Vanda. Oscila între a fi ranchiunoasă şi a fi primitoare cu mine. Dacă din vreun motiv oarecare o indispuneam, mă îndepărtă răspunzându-mi nepoliticos. Dar dacă mă arătam obedient, mă ţinea în casă cu amabilitate, mă lăsa să lucrez interzicându-le copiilor să mă deranjeze şi, la un moment dat, a început să aşeze masa la prânz şi la cină şi pentru mine.

S-a întâmplat repede să devină mai comod – chiar şi mai rentabil pe plan profesional – să-i întâlnesc pe Sandro şi pe Anna în casa Vandei, decât să-i văd la Roma. Când Lidia a plecat cu obligaţii de serviciu – trebuia să lipsească o săptămână – am cedat insistenţelor celor doi copii şi m-am dus la Napoli. N-am rămas acolo doar o noapte, ci toate cele şapte zile. Într-o seară, eu şi Vanda am vorbit mult despre momentul în care ne cunoscuserăm, cu aproape douăzeci de ani în urmă. Ne-am întins pe patul nostru matrimonial, dar fără să ne atingem, şi ne-a luat somnul pălăvrăgind despre vremurile acelea îndepărtate. Când am revăzut-o pe Lidia, i-am povestit. Era o perioadă în care mă deranjau obligaţiile ei de serviciu, consensul tot mai mare din jurul ei, toleranţa cu care accepta situaţia complicată în care o implicasem. Era mereu amabilă şi nu se supăra niciodată când copiii şi soţia mea – nu ne separaserăm legal, în consecinţă nu era posibilă nici chestia aia noua care se numea divorţ – dădeau buzna cu conversaţii telefonice foarte lungi în viaţa noastră privată. Lidia nu emitea pretenţii, nu protesta, devenea rigidă numai când eu aveam de comentat în legătură cu obligaţiile ei continue, şi asta mă făcea să bănuiesc că nu mai ţinea la mine, la noi doi. Am sperat, de aceea, să se enerveze, să urle, să plângă. Dar n-a spus nimic, a devenit doar foarte palidă. Apoi, fără să discute, a părăsit casa pe care o închinaserăm şi s-a întors în garsoniera ei de odinioară. La protestele mele, la implorările mele a răspuns pur şi simplu: Am nevoie de un spaţiu al meu, aşa cum tu ai nevoie de unul al tău.

O scurtă vreme am locuit singur, dar mă simţeam trist. M-am întors la Napoli, la copiii mei, la soţia mea, mai întâi pentru o săptămână, apoi pentru două, apoi pentru trei. Dar nu puteam fără Lidia. Câteva luni i-am telefonat în mod obsesiv, dar fiind atent să nu-şi dea seama nici copiii, nici Vanda. Lidia îmi răspundea imediat, îmi vorbea afectuos, dar când îi spuneam că simţeam nevoia urgentă s-o

văd, închidea fără să salute măcar. A întrerupt orice relaţie abia când, istovit de nevoia de ea şi de relaţia tot mai solidă cu Vanda şi cu copiii, i-am propus un fel de relaţie clandestină, fără obligaţii – liberă ea şi liber eu – reprezentată doar de plăcerea de a fi împreună din când în când. A fost o perioadă foarte grea. Ca să diminuez suferinţa, m-am dedicat cu toată energia unei emisiuni de televiziune cu foarte mare succes şi am început să câştig atât de bine, încât mi-am mutat familia în capitală.

10.

Nu ştiu să spun cu precizie când am început să mă tem de Vanda. Şi, de altfel, nu mi-am zis asta niciodată într-un mod atât de explicit – „mă tem de Vanda” –, e prima oară când încerc să dau acestui sentiment o morfologie şi o sintaxă. Dar e greu. Şi verbul pe care l-am folosit – „a se teme” – mi se pare nepotrivit. Mă folosesc de el din comoditate, dar e îngust, lasă mult pe dinafară. Oricum, pe scurt, iată cum stau lucrurile: din 1980 până astăzi am trăit cu o femeie care, deşi fiind mică de statură, foarte slabă, cu un sistem osos foarte fragil, ştie cum să mă vlăguiască de puteri şi cuvinte, ştie să mă facă să fiu laş.

S-a întâmplat, cred, puţin câte puţin. M-a acceptat din nou, dar nu cu iubirea blândă care caracterizase primii doisprezece ani ai căsniciei noastre. A făcut-o cu înverşunare şi cu o dorinţă acerbă de autoproslăvire. Vorbea mult despre munca pe care o dusese cu ea însăşi, despre cum înlăturase toate tabuurile, despre hotărârea ei de a deveni pe deplin femeie. A început astfel o lungă perioadă în care mi s-a părut că nu reuşeşte să-şi găsească un echilibru. Se deteriorase fizic, mâinile şi ochii nu i se linişteau niciodată, fuma mult. Nu voia ca noi doi s-o luăm de la capăt din punctul în care izbucnise criza, refuza să semene cu ea însăşi. Şi s-a impus în faţa mea interpretând în fiecare zi un rol, cu scopul de a-mi demonstra cât e de tânără, de frumoasă, de elegantă, de liberă, cu mult mai mult decât puştoaica pentru care o părăsisem.

Eram uluit. Aproape în mod sigur am încercat s-o fac să înţeleagă că-mi erau suficiente atenţiile ei liniştite de altă dată, că nu era nevoie să se implice atât de mult în orice. Dar mi-am dat seama repede că, la orice semn de nemulţumire din partea mea, ea devenea rigidă. Crezusem că, mândră de victoria ei, o să uite, şi, în realitate, chiar uita, dar nu cum îmi imaginasem eu. Evita să-mi reproşeze ce-i făcusem, lăsa umilinţele şi insultele să pălească. Dar suferinţa din anii aceia nu voia să dispară, nu făcea decât să caute alte supape. Vanda suferea în continuare, şi suferinţa ei lua forma intransigenţei. Suferea şi se indispunea, suferea şi

devenea ostilă, suferea şi căpăta un ton dispreţuitor, suferea şi devenea inflexibilă. Pentru ea, fiecare zi a noi noastre vieţi era o probă decisivă al cărei conţinut era: Nu mai sunt persoana conciliantă de altă dată şi, dacă nu faci cum îţi spun, cară-te!

Am înţeles că starea ei proastă mă deprima. Dacă suferinţa la care o supusesem făcuse eforturi să ajungă până la mine, mi-am dat seama imediat de întorsătura aceea diferită a chinului şi i-am simţit povara şi pedeapsa. Încet-încet, plin de sentimente de vinovăţie, am început să-mi controlez disconfortul, m-am străduit să-i fac în fiecare zi multe complimente, am aşteptat răbdător să obosească să-mi demonstreze inteligenţa ei, radicalitatea opiniilor ei politice, lipsa de inhibiţii în pat, siguranţa de sine. Şi metoda a dat rezultate bune. A încetat să-mi mai arunce în faţă citate, a renunţat la dorinţa de subversiune, dorinţa sexuală s-a liniştit, iar ea a început să aibă grijă de sine într-un fel moderat. Totuşi, n-a încetat să se întristeze la orice mică opoziţie din partea mea. Dacă se întâmpla să nu fiu de acord cu ea, se alarma. Nu suporta nici cel mai mic indiciu că aş fi nefericit: se făcea palidă, îşi aprindea o ţigară şi trăgea din ea la intervale foarte scurte cu mâini tremurânde. Îşi apăra poziţia împingând argumentele până la absurd. Se liniştea numai când, în cele din urmă, îi dădeam dreptate, moment în care îşi schimba brusc dispoziţia şi devenea exagerat de veselă şi de amabilă. Am înţeles repede că în anii care se scurseseră ea se arătase întotdeauna de acord cu mine şi armonia aceea o calma, acum se liniştea numai dacă armonia presupunea că eu eram mereu de acord cu ea. Orice opoziţie de-a mea i se părea probabil un semnal de criză şi însuşi faptul că se alarma o exaspera, fiind prima care-şi dorea să renunţe. Am învăţat să nu mă amestec în treburile ei, să le tăinuiesc pe ale mele, să mă arăt mereu, în mod afabil, de acord.

Asta s-a întâmplat, în mare, în cei doi ani de după împăcarea noastră. Au fost doi ani complicaţi Apoi Vanda a găsit un echilibru. Dorindu-şi un loc de muncă al ei, chiar dacă eu câştigam bine, s-a angajat la biroul unui om de afaceri. Deşi tot mai slabă, tot mai palidă, energia ei a sporit şi nu a neglijat niciodată casă, pe mine sau pe copii. Eu aveam grijă să nu încalc niciodată regulile O sprijineam, distrat, în încurcăturile de la locul ei de muncă, eram un spectator mut al samavolniciilor ei faţă de menajere, respectam ordinea de fier a vieţii casnice. Cu ocazia fiecărui eveniment public îi ceream să mă însoţească, iar ea accepta cu bucurie. Observa totul şi pe toţi, iar la întoarcere demonta bucată cu bucată vanitatea unor oameni extrem de cunoscuţi, calitatea femeilor care fuseseră prea familiare cu mine – vocişoarele siropoase, frumuseţea artificială, pălăvrăgelile pretenţioase –, ridiculizându-i abil pe unii şi pe alţii ca să mă distreze.

Educaţia copiilor a fost singura sferă în care am încercat de mai multe ori să

mă amestec. Mă indispunea că le impunea o via a prea ascetică: fără nicio cheltuiala de prisos, foarte puţin timp la televizor, puţină muzică, ieşiri seara rare, mult studiu. Simţeam apăsarea privirii lui Sandro şi a Annei care, pe rând, dintr-un motiv sau altul, îmi cereau în tăcere să-mi folosesc autoritatea în favoarea lor. Şi deoarece credeam că mă întorsesem acasă din dragoste pentru ei, la început mi-am zis: Fă pe tatăl, aici trebuie să intervii, nu se poate altfel. Am intervenit, într-adevăr. Am făcut-o în special când ei săvârşeau vreo infracţiune, iar ea îi obliga să discute mult timp, cu calm, dar făcându-i prizonierii logicii ei insistente. Nu reuşeam să mă abţin, în acele cazuri, şi îmi spuneam părerea, deşi cu prudenţă şi încercând să calmez lucrurile. Vanda tăcea, mă lăsa să vorbesc, copiii se înseninau, iar Anna îmi arunca priviri de gratitudine. Dar apoi? Apoi treceau câteva secunde şi mama lor acţiona ca şi cum nu m-ar fi auzit, sau ca şi cum aş fi spus tâmpenii la care nu merita să răspundă, sau de-a dreptul ca şi cum n-aş fi existat. Îi presa în continuare cu argumentări şi mai concise, întrebând: Spuneţi-vă liber părerea, sunteţi de acord sau nu?

Dar o dată a izbucnit, mi-a zis glacială:

— Vorbesc eu, sau vorbeşti tu?

— Tu.

— Atunci, ieşi, te rog, lasă-mă să vorbesc cu copiii mei.

M-am supus, dezamăgindu-i pe copii. După care au urmat ore de ostilitate şi, în sfârşit, în timpul nopţii, o adevărată ceartă.

— Nu sunt bună ca mamă?

— Nu spun asta.

— Vrei să crească la fel ca Lidia?

— Acum ce legătură are asta cu Lidia?

— Nu e persoana ta ideală?

— Încetează!

— Dacă vrei să crească la fel ca Lidia, duceţi-vă toţi trei la ea, eu n-o mai scot la capăt cu voi.

M-am retras. Nu voiam să ţipe, să plângă, să înceapă din nou să se agite. Durerea era tot acolo, nu se sfârşea. Am început să mă prefac indiferent de fiecare dată când îi chinuia pe copii cu un număr infinit de întrebări la care pretindea răspunsuri pe cât de coerente, pe atât de sincere. Sandro şi Anna mă priveau de-acum descurajaţi. La început se întrebaseră probabil: Cine e omul acesta, ce gândeşte, se hotărăşte sau nu să vină în ajutorul nostru strigând: „Ajunge, lasă-i în pace!”? Acum nu se mai întrebau. Poate că înţeleseseră şi ei că acela era echilibrul. Un echilibru pe care-l puteam strica doar dacă Vandei, căreia cuvintele îi stăteau mereu pe vârful limbi („Fie îmi demonstrezi în fiecare moment că m-ai acceptat necondiţionat, fie acolo e uşa, cară-te!”), aş fi fost

pregătit să-i răspund: Urlă cât vrei, omoară-te pe tine şi omoară-i pe copiii tăi, nu te mai suport, plec. Dar n-am fost în stare să fac asta. Se întâmplase deja o dată, în zadar.

Astfel, anii au trecut cu monotonie, am devenit o familie înstărită, respectabilă. Am câştigat ceva bani. Vanda a economisit cu severitatea care o caracterizează dintotdeauna şi am cumpărat această casă aflată la câţiva paşi de Tibru. Sandro şi-a luat licenţa, la fel şi Anna. S-au chinuit să-şi găsească serviciu, rămânând tot timpul fără slujbă. Apelează întotdeauna la noi pentru bani şi duc vieţi dezordonate. Sandro face copii cu fiecare femeie pe care o iubeşte. Are patru, sacrifică tot pentru ei şi îi consideră singurul lucru care contează. Anna a refuzat să aducă pe lume copii, considerând că e vorba de unul dintre multele comportamente necivilizate ale speciei umane, o reminiscenţă de primitivism. Nici unul, nici altul nu-mi adresează mie rugăminţile lor, uneori absurde, ştiind că mama lor deţine controlul. M-au văzut învârtindu-mă prin casă ca o fantomă inofensivă, aproape mută. Şi nu se înşală. Viaţa mea s-a împlinit în întregime în lipsa lor. În familie am fost un om-umbră, mereu tăcut, chiar şi când Vanda sărbătorea cu mare veselie zilele *mele* de naştere, invitându-i pe prietenii *mei*, rudele *mele.* Conflicte n-au mai fost. În orice împrejurare, publică sau privată, eu tăceam sau încuviinţam, vag amuzat; iar ea îmi vorbea pe un ton ironic în mod neclar aluziv, în mod superficial afectuos.

Ironie, da, uneori sarcasm. Şi mereu în cumpănă între mângâieri şi biciuiri. Dacă, din întâmplare, rostesc o frază greşită sau arunc o privire necontrolată, cuvintele ei seci mă marchează şi ceva înăuntrul meu dă fuga să se ascundă. În ce priveşte calităţile mele, meritele mele, să spunem doar că Vanda a lăsat să se înţeleagă adesea faţă de mine, de copii, de menajere, de prieteni, de musafiri că sunt un om bun, un tovarăş de viaţă bun şi că am fost talentat încă de tânăr. Dar nu s-a entuziasmat niciodată în mod explicit în legătură cu munca mea, cu succesele mele şi, dacă uneori le-a apreciat fără zel, a făcut-o doar ca să sublinieze că ne-au îngăduit un pic de bunăstare.

O dată, poate cu vreo cincisprezece ani în urmă – era vară, eram în vacanţă, ne plimbam pe malul mării –, mi s-a adresat brusc, dar nu pe tonul obişnuit, ci serioasă:

— Nu-mi mai amintesc nimic despre noi.

Am strâns un pic de curaj, întrebând-o:

— Despre noi când?

— Dintotdeauna: din momentul în care ne-am cunoscut, până astăzi, până când o să mor.

Am evitat să răspund şi n-am făcut glume nici măcar în legătură cu lipsa de sens a acelei perioade. M-a salvat o licărire în apă, era o monedă de o sută de

lire. Am cules-o de jos și i-am dat-o ca să-i fac plăcere. A studiat-o cu atenție, apoi a aruncat-o din nou în mare.

11.

M-am gândit din nou la acele câteva cuvinte. Uneori nu-mi spun nimic, alteori totul. Atât eu, cât și ea cunoaștem arta reticenței. Din criza din urmă cu mulți ani am învățat amândoi că, pentru a trăi împreună, trebuie să ne spunem mult mai puține decât ne trecem sub tăcere. A funcționat. Ce spune sau ce face Vanda e aproape întotdeauna indiciul a ceea ce ascunde. Și continua mea consimțire tăinuiește că, de zeci de ani, nu există nimic, absolut nimic, în legătură cu care să avem sentimente comune. În 1975, în timpul uneia dintre confruntările noastre crud de sincere, ea a urlat la mine: Iată de ce te-ai dus să-ți tai verigheta de pe deget, vrei să scapi de mine! Și pentru că eu, aproape fără să-mi dau seama, am făcut semn că da – pe-atunci nu-mi controlam corpul –, Vanda și-a scos inelul și l-a aruncat. Cerculețul de aur s-a lovit de un perete, a ricoșat în cuptor și a căzut pe podea rostogolindu-se, ca și cum ar fi fost viu, sub mobilă. După cinci ani, când întoarcerea mea i s-a părut definitivă, verigheta i-a apărut din nou pe deget. Însemna: Eu mă simt din nou legată de tine, dar tu? Întrebarea mută avea noua tonalitate imperativă, pretindea un răspuns imediat, tăcut sau cu voce răspicată. Am rezistat câteva zile, dar vedeam bine că ea își răsucea inelul pe inelar tot mai nervoasă. Oferta de fidelitate folosea mai ales la verificarea intențiilor mele. M-am dus la un bijutier și m-am întors acasă cu un cerc de aur pe deget; pe interior pusesem să fie gravată data împăcării noastre. Ea n-a spus nimic, și nici eu. Dar în ciuda inelului, am avut o amantă aproape imediat – la trei luni după ce m-am întors acasă – și am fost încăpățânat de infidel până în urmă cu câțiva ani.

Nu sunt sigur de motivele pentru care m-am comportat în felul acesta. În mod sigur a avut o oarecare importanță amuzamentul seducției, curiozitatea sexuală, impresia (nefondată) că odată cu fiecare flirt o să-mi regăsesc creativitatea pierdută. Dar prefer o motivație mai ambiguă și totodată mai adevărată: voiam să-mi dovedesc mie însumi că, deși refăcusem vechiul cuplu, deși mă întorsesem în familie, deși îmi pusesem din nou verigheta pe deget, eram liber, nu aveam legături reale.

Dar m-am supus acelor încercări mereu cu multă prudență. N-a fost femeie dispusă să-mi facă pe plac și căreia să nu-i fi spus la momentul oportun: Te doresc, da, dar trebuie să fim bine înțeleși, dacă vrem să avem o prietenie lungă. Sunt un bărbat însurat, mi-am făcut deja soția și copiii să sufere dincolo de limita

suportabilului, nu vreau să sufere din nou. Aşadar, tot ce ne putem acorda e un pic de plăcere, pentru o scurtă perioadă şi cu maximă discreţie. Dacă îţi convine, continuăm, dacă nu, nu. N-am primit niciodată răspunsuri nepoliticoase. Vremurile se schimbaseră: impuneau tot mai mult femeilor necăsătorite şi celor căsătorite să dispună de plăcerea lor cu dezinvoltură, la fel ca şi bărbaţii. Fetele se simţeau demodate dacă făceau prea multe nazuri, iar femeile cu soţ şi copii considerau adulterul un păcat venial sau, mai simplu, un truc masculin pentru a le supune. Prin urmare, îşi eliberau dorinţa fără să se aştepte la cine ştie ce iubire, motiv pentru care mă ascultau amuzate, ca şi cum preambulul acela al meu ar fi fost o povestioară incitantă şi iată-ne având o aventură. În foarte rare împrejurări mi s-a părut că-mi pierd capul şi m-am temut că totul e pe cale s-o ia de la capăt. Se întâmpla mai ales când amanta mea zicea „gata”. În acele cazuri se redeschidea rana provocată de Lidia şi, câteva săptămâni, câteva luni, aveam impresia c-o să mor.

Dar nu s-a întâmplat, şi însăşi fantoma Lidiei a fost cea care m-a salvat de noi răscoliri sufleteşti. N-am alergat disperat după nicio altă femeie, pentru că am rămas legat de ea. N-am uitat-o niciodată, gândul la Lidia mă tulbură în continuare. Aşa că n-a existat an în care să nu fi găsit modalitatea de a o întâlni. Am urmărit stăruitor evoluţia vieţii ei. Încă predă la universitate, dar se apropie de pensie. Scrie în ziare, este o economistă foarte apreciată, în special în aceste vremuri pline de şomeri şi de sărăcie. S-a căsătorit în urmă cu treizeci de ani cu un scriitor destul de cunoscut, dintre aceia care toată viaţa se bucură de un anume prestigiu şi, imediat cum mor, nu-i mai citeşte nimeni. E o căsnicie reuşită. Are trei băieţi, toţi mari de-acum, care lucrează în străinătate pe salarii foarte bune, în domenii importante. Mă bucur pentru ea, e frumos că a avut o existentă fericită. Când ne vedem – la început nu voia să mă întâlnească, o aşteptam la uşa blocului, o pândeam de departe, mă seduceau hainele ei în culori întotdeauna bine asortate, mersul elegant; dar odată cu trecerea anilor a cedat şi întâlnirile noastre au devenit un obicei, aproape un ritual anual, care însă continuă să mă emoţioneze –, povesteşte mult despre ea. Au fost şi sunt întâlniri inocente. O ascult cu atenţie. Viaţa ei a devenit, treptat, mai împlinită decât a mea, iar acum, când satisfacţiile tind să se diminueze şi pentru ea, le prelungeşte cu duioşie în succesele copiilor. Soţul ştie totul despre noi, cred că-i relatează chiar şi văicărelile mele de bătrân nemulţumit, neplăcerile pe care mi le-au creat şi mi le creează Sandro şi Anna. Vanda, în schimb, nu ştie că n-am pierdut legătura cu femeia pentru care, odată, cu mult timp în urmă, am părăsit-o. Nu vreau să-mi imaginez ce s-ar întâmpla dacă ar afla, nici măcar numele Lidia nu mai poate fi rostit de patru decenii încoace. Sunt sigur că ar suporta întreaga listă a amantelor mele, dar nu dovada că mă întâlnesc cu Lidia, că vorbesc cu ea şi

încă o iubesc.

CAPITOLUL AL TREILEA

1.

M-am trezit brusc. Eram încă în birou, dar întins pe o parte peste scrisorile Vandei. Becul rămăsese aprins, însă acum, printre storuri pătrundea lumina rozalie a zilei. Dormisem înconjurat de crize de nervi, implorări şi lacrimi din urmă cu patruzeci de ani.

M-am ridicat. Mă dureau spatele, gâtul şi mâna dreaptă. Am încercat să mă scol, dar n-am reuşit. A trebuit să mă aşez în patru labe, pentru ca apoi să mă ridic văicărindu-mă şi sprijinindu-mă de bibliotecă. Simţeam o strângere de inimă. Era de la un vis care încă îmi provoca ameţeală. Ce visasem? Eram acolo, în biroul răvăşit. Lidia stătea întinsă pe podea în mijlocul cărţilor, arătând ca în urmă cu mulţi ani. Când o priveam, mă simţeam şi mai bătrân şi nu mă bucuram deloc, ba aveam o stare de disconfort. Întreaga mea casă părăsea Roma, se mişca încet, legănându-se insesizabil, ca o barcă de-a lungul unui canal. Pentru puţin timp mişcarea aceea mi s-a părut complet normală, apoi mi-am dat seama că ceva nu era în regulă, întregul apartament se îndrepta spre Veneţia, şi totuşi, în afara oricărei logici, lăsa în urmă o parte din el. Nu reuşeam să înţeleg cum se putea întâmpla să fie două birouri, identice în fiecare detaliu, inclusiv prezenţa mea şi a Lidiei, dar unul rămânea nemişcat, izolat, iar celălalt se îndepărta împreună cu toată casa. Apoi îmi dădeam seama, uitându-mă bine, că în călătorie cu mine spre Veneţia nu era Lidia, ci fata cu solenoidul. O revelaţie care îmi tăia răsuflarea.

M-am uitat la ceas, era ora cinci şi douăzeci. Mă durea şi piciorul drept. Am ridicat cu greu storul, am deschis uşa-fereastră şi am ieşit pe balcon ca să mă trezesc complet în aerul răcoros. Se auzea ciripitul insistent al păsărilor şi, între blocuri, se vedea cerul decupat în dreptunghiuri impasibile. Mi-am zis: Trebuie să mă descotorosesc de scrisori înainte să se trezească Vanda. Nu i-ar fi plăcut să vadă că fuseseră păstrate, că hoţii le scoseseră din nou la lumină, că se găseau acolo, pe podea, că eu le citisem – citisem, da, nu recitisem – ca şi cum le-aş fi primit abia în noaptea aceea. Probabil că nici nu-şi amintea că le scrisese, s-ar fi înfuriat şi ar fi avut dreptate. Era insuportabil ca nişte cuvinte izvorâte dintr-o stare de dezechilibru, dintr-o epocă şi o cultură dispărute, să-şi facă din nou brusc apariţia. Erau frazele unei persoane ieşite din minţi, urmele unei voci care

nu-i mai aparţinea. Am intrat în cameră în grabă, am strâns scrisorile şi le-am aruncat la gunoi.

În acel moment m-am întrebat ce să fac. Să-mi pregătesc o cafea? Să mă dezmeticesc făcând un duş? Să mă asigur că nu rămăseseră în jur alte documente dureroase? Am studiat din nou cu minuţie camera: podeaua, mobilele, pungile de gunoi, etajerele scoase din balamale, tavanul. Privirea mi s-a oprit asupra cubului de la Praga, cubul secretelor mele. Ieşea prea mult în evidenţă, lăsa impresia că stă să cadă. Mi s-a părut necesar să-l împing mai în spate. Dar mai întâi am ciulit urechile să-mi dau seama dacă Vanda dormea încă. Pentru că ciripitul păsărilor era atât de puternic încât anula orice alt sunet, am deschis o uşă după alta, fiind atent să scârţâie clanţele cât mai puţin şi, în vârful picioarelor, m-am dus în dormitor. Am zărit-o pe soţia mea în penumbră. Era o doamnă bătrână miniona care dormea cu gura întredeschisă, respirând calm. M-am gândit că visa, simţea emoţii. Lăsase probabil deoparte logica, aceea cu care se apărase de mine, de copii, de lume întreaga viaţă, şi acum se predase sieşi. Dar eu nu ştiam nimic despre acel zbucium interior, n-aveam să ştiu niciodată nimic. Am sărutat-o pe frunte. Respiraţia i s-a oprit pentru o clipă, apoi s-a reluat.

Am închis cu aceeaşi atenţie toate uşile în urma mea, m-am întors în birou. Odată ajuns în vârful scării metalice, am deschis cubul albastru apăsând cu putere pe una dintre feţe. Era gol.

2.

Cubul din Praga a păstrat decenii la rând vreo douăzeci de fotografii polaroid făcute între 1976 şi 1978. Eu cumpărasem aparatul, căci pe atunci o fotografiam încontinuu pe Lidia. În vreme ce aparatele obişnuite presupuneau că cine nu era în stare să-şi developeze singur rolele le ducea la fotograf, punându-şi astfel viaţa privată sub ochii unui străin, cu maşinăria aia, în schimb, făceai clic şi imediat imprimai poza. Lidia abia apuca să vină lângă mine să asistăm împreună la miracol, că deja reproducerea corpului ei subţire apărea din ceaţa deasă a unui mic dreptunghi de hârtie expulzat din aparat. În acei ani am strâns multe fotografii polaroid. Când m-am întors la Vanda, le-am adus cu mine pe acelea în care, fotografiind-o pe Lidia, mi se păruse că fotografiez plăcerea mea de a fi în viaţă. Şi nu în puţine imagini ea era goală.

Am rămas în vârful scării, buimăcit. Din nişte motive pe care m-am chinuit să mi le explic, mi-a revenit în minte Labes, la care nu mă gândisem toată noaptea. S-a dus la logodnica lui, spusese tânărul carabinier râzând. Întotdeauna se râde

de sex, chiar dacă toţi ştiu că poate semăna discordie, poate face oamenii fericiţi, poate genera violenţă sau poate duce la disperare şi la moarte. Cine ştie câţi prieteni zâmbiseră sau râseseră când plecasem de acasă. Se amuzaseră („Aldo se distrează, ha-ha-ha) exact cum făcuserăm Nadar, eu şi carabinierul la ideea vagabondajului erotic al lui Labes. Dar eu mă întorsesem, Labes nu, nu încă. Nu se auzea niciun mieunat, numai ciripitul păsărilor. M-am gândit la Vanda. Mă privise scârbită, nu râsese de gluma carabinierului. În opinia ei, Labes fusese sechestrat, şi hoţii, mai devreme sau mai târziu, ar fi cerut o răscumpărare. Dar niciunul dintre noi, bărbaţii, nu luase în serios ipoteza bătrânei doamne, în primul rând carabinierul: ţiganii nu răpesc motani ca să-i dea înapoi în schimbul banilor. Desigur – mi-am zis în capul scării –, ţiganii nu. Şi mi s-a părut că înţeleg de ce, dintr-odată, îmi amintisem de Labes. Fotografiile şi motanul aveau în comun erosul şi dispariţia. Hoţii nu erau tineri romi şi nu aveau drept ţintă doar câteva lănţişoare. Devastau case în căutarea punctelor slabe ale locatarilor şi apoi îşi făceau din nou apariţia cerând bani.

M-am gândit din nou la câtă atenţie îi acordase tânăra cu solenoidul motanului, la felul în care privirea ei ageră parcursese de sus în jos cărţi, bibelouri, cubul albastru. Pe acesta din urmă îl ochise imediat, chiar dacă era sus şi într-o poziţie puţin expusă. E frumoasă culoarea aceea, spusese. Ce ochi antrenat! Am simţit cum mânia îmi urca spre cap şi am încercat să mă liniştesc. La vârsta mea e uşor să transformi o bănuială într-o ipoteză fondată, o ipoteză fondată într-o certitudine absolută şi o certitudine absolută într-o obsesie. Am coborât cu prudenţă, treaptă cu treaptă. Ipoteza aceea risca să mă conducă pe o pistă greşită. Trebuia mai întâi să verific că nu se întâmplase ceva mai evident şi totodată, în mod direct, mai riscant. Hoţii – am alungat-o pe tânără cu un efort de voinţă, revenind la substantivul acela mai generic – găsiseră cubul, reuşiseră să-l deschidă, dar poate că cel mult râseseră puţin şi apoi aruncaseră fotografiile printre miile de alte lucruri răsturnate de pe etajere. Era lucrul cel mai probabil. Dar în acest caz – mi-am zis – trebuie să verific din nou totul, aici şi în celelalte camere. Vanda nu trebuie să găsească fotografiile polaroid, ar fi o nenorocire. Ce sens ar fi avut docilitatea din toţi aceşti ani, precauţiile nenumărate, reprimarea continuă, dacă acum, la final, la bătrâneţe, când suntem deosebit de fragili, când avem mai multă nevoie să ne ajutăm reciproc, ajungem să ne măcelărim? Mi-am impus să cercetez fiecare colţişor cu atenţie şi am început să scotocesc printre lucrurile îngrămădite lângă bibliotecă, sperând să fi avut fotografiile sub ochi toată noaptea fără să-mi dau seama de asta.

Dar cu cât scotoceam mai mult, cu atât deveneam mai neatent. Mă gândeam la Lidia, la timpul nostru fericit petrecut împreună. Dacă aş fi găsit fotografiile, le-aş fi aruncat la gunoi aşa cum făcusem cu scrisorile. Şi nu reuşeam să suport

ideea că o să dispară pentru totdeauna, că n-o să mai pot, uneori, când eram singur în casă, să le privesc, să mă entuziasmez, să mă consolez, să devin melancolic, să simt că cel puţin într-o scurtă perioadă a vieţii mele îmi fusese bine. Deja de o bună bucată de vreme bucuria de atunci, răsuflarea ei uşoară fără nicio rămăşiţă veninoasă, mi se părea uneori o fantezie senilă, o halucinaţie a creierului prost oxigenat. Ce s-ar fi întâmplat apoi? Am scotocit cu un amestec incoerent de frenezie şi apatie, convingându-mă că fotografiile nu erau nici în birou, nici în camera de zi. Atunci? Peste puţin timp, Vanda avea să fie din nou în picioare şi, mult mai eficientă decât mine, avea să se ocupe de făcut ordine în casă. Privirea ei nu se înceţoşa pierzându-se în tot felul de aiureli, era mereu atentă. Fotografiile polaroid puteau să fi ajuns în dormitor, în camerele care fuseseră a lui Sandro şi a Annei. Dacă le-ar fi găsit ea, nu doar că ar fi aflat că Lidia nu fusese niciodată uitată, că rezistase de-a lungul zecilor de ani într-o tinereţe intangibilă, în timp ce ea îmbătrânise în mod inevitabil sub mâinile mele şi sub ochii mei; dar în încercarea de a o linişti, ar fi trebuit să distrug fotografiile în prezenţa ei, ar fi trebuit să le ard pe foc fără măcar să le arunc o ultimă privire.

Am deschis din nou uşile fără un scârţâit şi am intrat în camera Annei. Ce dezastru şi acolo! Am început să caut printre sute de cărţi poştale, tăieturi din ziare, fotografii cu actori şi cântăreţi, desene foarte colorate, pixuri care nu scriau, rigle, echere, de toate. Apoi am auzit deschizându-se uşa dormitorului şi paşii Vandei. Palidă, cu ochii umflaţi, a apărut în prag.

— L-ai găsit pe Labes?

— Nu, te-aş fi trezit imediat.

— Ai dormit?

— Doar un pic.

3.

Am luat micul dejun, ca de obicei fără să ne spunem aproape nimic. Am încercat doar, la un moment dat, să o trimit din nou în pat, dar ea a refuzat. Când s-a închis în baie, am răsuflat uşurat şi am început în mare grabă să caut în fosta cameră a lui Sandro. Dar timpul a fost insuficient, Vanda a reapărut după douăzeci de minute cu părul încă ud, chipul marcat de indispoziţie, şi totuşi, deja gata să facă din nou ordine în casă de sus până jos.

— Ce cauţi? a întrebat perplexă.

— Nimic, pun la loc.

— Nu mi se pare.

Simțea c-o încurc, n-a avut niciodată încredere în ajutorul meu, a fost întotdeauna convinsă că de una singură rezolvă mai rapid și mai bine lucrurile. I-am răspuns jignit:

— Ai văzut cum am aranjat în camera de zi și în birou?

S-a dus să vadă și s-a arătat nemulțumită.

— Ești sigur că n-ai aruncat lucruri de care avem nevoie?

— Am înlăturat doar ce era făcut bucăți.

A clătinat din cap puțin convinsă și m-am temut să nu vrea să scotocească în sacii de gunoi.

— Ai încredere, am spus.

A bombănit:

— Sacii ocupă prea mult loc acolo, du-i la tomberoane.

M-am agitat, nu voiam s-o las singură în casă. Intenționam să mă țin după ea și, dacă fotografiile erau pe undeva, să ajung la ele înaintea ei.

— Poate că e mai bine să mă ajuți, am spus, sunt destui.

— Fă mai multe drumuri. Cineva trebuie să rămână aici.

— De ce?

— Poate sună telefonul.

Continua să creadă că hoții o să dea un semn de viață și o să ni-l aducă înapoi pe Labes. Convingerea ei m-a influențat și am început din nou s-o suspectez pe tânără cu solenoidul. O să sune ea. Sau poate că nu, poate că o să sune posibilul ei complice, bărbatul cu hainele din piele sintetică.

— O să vrea să vorbească cu mine, am zis eu.

— Nu cred.

— De obicei se stă de vorbă cu un bărbat.

— Asta-i bună!

— Ești cu adevărat dispusă să plătești pentru motan?

— Vrei să-l omoare?

— Nu.

Aveam în minte vocile tinerei și ale bărbatului, rânjetele, râsetele. Pentru motan – ar fi spus – vrem suma asta, iar pentru fotografii pe asta. Dacă nu? Dacă nu, îi arătăm soției dumneavoastră fotografiile. Desigur, aș fi putut răspunde: Fata aia e soția mea tânără, dar sigur ar fi început să râdă, ar fi răspuns: Atunci nu-i nicio problemă, o să i le restituim doamnei odată cu motanul. Așa, totul era previzibil. Am încercat să câștig timp, oftând:

— Câtă violență e în jurul nostru!

— Întotdeauna a fost.

— Dar n-a ajuns niciodată până la noi în casă.

— Așa zici?

Am tăcut, iar ea a continuat cu asprime:

— Te grăbești odată?

M-am aplecat să iau o bucată de sticlă pe care o ratasem.

— Poate că ar fi mai bine să facem întâi curat în toată casa și apoi să ducem gunoiul jos.

— Am nevoie de spațiu, du-te!

Am pus toți sac în lift, la final nu era loc pentru mine. Am coborât pe scări până la parter, am apăsat butonul liftului, cabina a venit jos. Am târât sacii până la tomberoane, erau mari și umflați, nu intrau nici în cel pentru hârtie, nici în cel pentru sticlă și plastic, în niciunul. Ar fi trebuit să încep să selectez materialele unul câte unul, am renunțat. Am lăsat sacii pe asfalt, dar ordonați, unul lângă altul, sperând să nu mă vadă Nadar de la fereastră.

Era deja cald, m-am șters de transpirație. Privirea ipotetică a lui Nadar m-a făcut să mă gândesc la alte priviri. Cine-mi garanta că hoții o să dea un semn de viață la telefon? Puteau fi deja pe undeva, urmărindu-mă. Tânărul de culoare sprijinit de una dintre puținele mașini, singura ființă umană pe strada încă pustie, nu putea fi unul dintre ei? M-am întors la intrarea în bloc, observându-l pe tânăr cu coada ochiului. Bătăile inimii mele erau accelerate. Aveam o senzație de balonare în tot corpul, durere la ceafă. Pentru prima oară mi-am dorit ca Sandro și Anna să apară pe neașteptate, să-mi dea o mână de ajutor, mai ales să mă elibereze de descendența mea îmbătrânită ironizându-mă cu afecțiune, cum făceau de obicei. Exagerezi, vezi pericole și comploturi pretutindeni, nu știi să trăiești cu picioarele pe pământ, continui să scrii în capul tău filmele pentru televiziune pe care le-ai scris până în urmă cu zece ani.

M-am întors în casă neliniștit, ar fi fost de-ajuns o privire ca să înțeleg dacă între timp Vanda găsise fotografiile. Mi-am pregătit în grabă câteva cuvinte împăciuitoare pe care să le folosesc la nevoie: Nu știu nimic despre ele, cine știe de unde au apărut, dă-le încoa’ că mă duc să le arunc și pe astea. M-am gândit să insist și pe nevoia de ordine: casa adusă în starea aia părea o încurajare să răvășești și mai mult totul. Și Vanda, de altfel, părea să aibă acea părere, dat fiind că se trezise atât de pregătită să se apuce de treabă. Dar când am apărut în camera de zi, n-am avut impresia că făcuse cine știe ce. Am surprins-o pe soția mea scotocind într-un cotlon ca și cum ar fi pierdut ceva. Imediat cum m-a auzit, s-a ridicat ținând buzele strânse și netezindu-și rochia lejeră cu mâinile.

4.

Peste zi s-a făcut foarte cald. Vandei i-am lăsat camera de zi și biroul, iar eu m-am dus să aranjez camera Annei și pe cea a lui Sandro. Mi-am atribuit sarcina singur, ca să caut fotografiile în tihnă. Soția mea nu s-a făcut deloc auzită, nici măcar un zgomot, și în scurt timp m-am dus să cercetez amănunțit și în dormitor și în baie. Când am fost convins că fotografiile nu erau nicăieri și că, prin urmare, trebuia să mă aștept la ce era mai rău, m-am întors în camera de zi. Am găsit-o pe soția mea stând pe pragul balconului cu ușile larg deschise și privind afară. În tot timpul acela nu făcuse nimic, camera era în aceeași stare în care o lăsasem.

— Nu te simți bine? am întrebat.

— Mă simt foarte bine.

— E ceva în neregulă?

— Totul.

Am spus pe cel mai afectuos ton de care sunt în stare:

— O să vezi că-l vom găsi pe Labes.

S-a întors să mă privească.

— Cum de ai decis să mă lași să aflu acum de ce ai vrut să-l numești așa?

— Nu ți-am ascuns-o niciodată. Este animalul nostru de casă și i-am pus numele Labes, ce-i rău în asta?

— Ești un mincinos, întotdeauna ai fost un mincinos, și continui și la bătrânețe să spui minciuni.

— Nu te înțeleg.

— Înțelegi foarte bine. Dicționarul de latină e acolo, pe jos.

N-am răspuns. Vanda, când vrea să-și descarce sufletul, începe întotdeauna de la mici fapte nesemnificative. M-am dus în colțul pe care ea, cu un gest vlăguit, mi-l indicase. Pe jos, printre alte cărți în stare bună, era dicționarul de latină, deschis la pagina unde figura numele pe care cu șaisprezece ani în urmă i-l dădusem motanului. O întâmplare. Mi s-a părut inițial că Vanda însăși acordă mică importanță chestiei. Mi-a vorbit fără obișnuita ironie, cu o voce care era doar un mijloc de a înlănțui cuvintele, ca și cum nu i-ar păsa de sensul lor. Dicționarul – a murmurat, privind din nou dincolo de balustrada balconului – era deschis la litera L și cuvântul *labes* era subliniat cu pixul, ca și semnificațiile lui, una câte una. „Cădere, prăvălire, prăbușire, ruinare”. O glumă de-ale tale. Eu îl strigam pe motan cu afecțiune, și tu te distrai auzind cum numele, fără știința mea, răsuna prin casă în toată negativitatea lui: „dezastru, nenorocire, murdărie, infamie, rușine”. „Rușine”, mă făceai să spun. Întotdeauna ai fost așa. Te arăți afectuos și între timp îți descarci sentimentele urâte pe căi lăturalnice. Nu știu când am înțeles că ești alcătuit în felul ăsta. Repede, oricum, cu decenii în urmă, poate chiar înainte să ne căsătorim. Dar m-am atașat oricum de tine. Eram

tânără, mă atrăgeai, nu știam cât de întâmplătoare e atracția. Am înțeles târziu că ceilalți îmi stârneau aceeași curiozitate pe care mi-o stârneai tu, nici mai mult, nici mai puțin. Priveam în jurul meu dezorientată. Cu fiecare prilej – îmi spuneam – aș putea avea o iubire: e ca ploaia, o picătură se lovește întâmplător de altă picătură, și se formează un pârâiaș. Ar fi de ajuns să insiști în curiozitatea inițială, și curiozitatea ar deveni atracție, atracția ar crește până ar conduce la sex, sexul ar impune repetiția, iar repetiția ar întemeia necesitatea și obișnuința. Dar credeam că trebuie să te iubesc doar pe tine pentru totdeauna și de aceea întorceam privirea în altă parte, ocupându-mă de capriciile copiilor. Ce tâmpenie! Și dacă admit că te-am iubit vreodată – și astăzi nu mai sunt sigură de asta: iubirea e un recipient în care vârâm de toate –, a durat puțin. În mod sigur pentru mine n-ai fost ceva unic, ceva intens. Mi-ai îngăduit doar să mă consider o femeie adultă: viața în cuplu, sexul, copiii. Când m-ai părăsit, am suferit mai ales pentru ce sacrificasem zadarnic din mine pentru tine. Și când te-am primit din nou în casă, am făcut-o doar ca să recapăt ce-mi luaseși. Dar am înțeles repede că, în confuzia de emoții, și dorințe, și sex, și sentimente, era greu să stabilesc ce trebuia să-mi redai, așa că am făcut totul ca să te trimit înapoi la Lidia. N-am crezut niciodată că te-ai căit, că-ți dăduseși seama că mă vrei pe mine și pe nimeni altcineva. Mă gândeam în fiecare zi la cât mă înșelaseși. Nu simțeai absolut nimic pentru mine, nici măcar sentimentul acela de apropiere, de compasiune, care împiedică o ființă umană să stea cu mâinile în sân când o altă ființă umană suferă îngrozitor. Ai demonstrat în toate felurile că o iubești pe Lidia așa cum nu mă iubiseși niciodată pe mine, și știam deja că, dacă un bărbat iubește pe alta, nu se întoarce niciodată la soție din dragoste. Așadar, mi-am zis: Să vedem cât rezistă înainte să fugă din nou la ea. Dar cu cât te chinuiam mai mult, cu atât te supuneai mai tare. Cuvântul *labes*, da, ai dreptate. Au trecut anii și deceniile în acest joc și am făcut amândoi din asta o obișnuință: să trăim în dezastru, să ne bucurăm de mârșăvie, ăsta a fost liantul nostru. De ce? Poate pentru copii. Dar în dimineața asta nu mai sunt sigură, simt că le sunt indiferenta și lor. Acum, că mă apropii de optzeci de ani, pot spune că nu-mi place nimic din viața mea. Nu-mi placi tu, nu-mi plac ei, nu mă plac pe mine însămi. De aceea, poate, când ai plecat, m-am supărat atât de tare. M-am simțit o proastă, nu fusesem capabilă să plec înaintea ta. Și mi-am dorit, cu toată ființa mea, să te întorci doar ca să-ți pot spune: Acum plec eu. Dar, uite, sunt încă aici. Imediat ce te străduiești să spui limpede un lucru, îți dai seama că e limpede numai pentru că l-ai simplificat.

Acesta a fost discursul, în mare. L-am rezumat în cuvintele mele. Pentru prima oară de când ne împăcaserăm s-a străduit să fie explicită, dar fără să arate vreo implicare. Am întrerupt-o când și când, obiectând lipsit de zel, cu jumătăți

de fraze, dar nu m-a auzit sau n-a vrut. A continuat ca şi cum ar fi vorbit numai cu ea însăşi, şi de la un moment dat încolo m-am izolat şi eu. Aveam în minte o singură întrebare: De ce a decis să-mi vorbească cu atâta duritate, cum oare nu-şi dă seama că multe dintre aceste cuvinte pot avea consecinţe foarte grave asupra bătrâneţii noastre? Mi-am răspuns: Nu te alarma, ea e diferită de tine, n-a avut niciodată teama pe care tu o ai din fragedă copilărie; din acest motiv ştie să întreacă măsura şi, mai mult, devenind cu trecerea anilor tot mai indiferentă, se va bucura tot mai mult de exces, o să repete încontinuu această pălăvrăgeală plină de cruzime. Aşa că taci. I-au distrus casă, e obosită, o descurajează efortul care o aşteaptă. În acest moment îi e de-ajuns un mic imbold ca să abandoneze totul aşa cum e şi să plece. Deci, dacă chiar trebuie să vorbeşti, propune-i să cheme pe cineva care s-o ajute la treburi, convinge-o că nu e o cheltuială mare, aminteşte-i că are oasele fragile şi nu trebuie să se obosească. Prefă-te că nu s-a întâmplat nimic, apară zilele, lunile, anii care-ţi mai rămân.

5.

Nu ştiu cât timp mi-a vorbit soţia mea: un minut, două, cinci. În mod sigur, dat fiind că nu reacţionam, la un moment dat s-a uitat la ceas şi s-a ridicat.

— Mă duc să fac nişte cumpărături, a spus. Fii atent la telefon şi la interfon!

I-am răspuns prompt:

— Du-te, nu-ţi face griji! Dacă hoţii dau vreun semn, mă ocup eu, o să-l luăm pe Labes înapoi.

Nu mi-a răspuns. Dar când a apărut din nou, gata să iasă cu căruţul de cumpărături, a bombănit:

— Motanul s-a pierdut.

Cred că voia să spună că pierduse orice speranţă să-l aibă înapoi. În timp ce traversa camera de zi, vestibulul şi deschidea uşa casei, mi-a explicat că trebuia să fiu atent la telefon şi la interfon nu pentru eventualele apeluri de la hoţi, ci pentru că trecuseră două săptămâni, şi firma care ne închiriase aparatul de electrostimulare avea să trimită pe cineva să-l recupereze

— Nu-i lăsa să-ţi mai fure alţi bani, mi-a aruncat, închizând uşa în urma ei.

Dar dacă ea nu mai credea în ipoteza şantajului, eu, care ştiam de dispariţia fotografiilor polaroid, mi-am dat seama că eram mai convins decât înainte. În plus, m-am întrebat: Cine o să vină să ia înapoi aparatul de electrostimulare, un curier oarecare, sau din nou tânăra cu privirea ageră? N-aveam nicio îndoială că o să apară ea din nou. Timpul a trecut, soţia mea s-a întors şi a început să

gătească ceva. M-am prefăcut că sunt liniştit, dar mă simţeam foarte agitat. A început să mă doară capul. Deja o vedeam pe fată în prag, spunându-mi: îl avem pe Labes, avem fotografiile, suma pe care trebuie s-o plătiți e asta. Aș fi întrebat: Altfel? Altfel, urma să răspundă tânăra – mă degrabă răspundea, răspundea, răspundea –, altfel omorâm motanul, iar fotografiile vor ajunge la cine trebuie. În timp ce mâneam un pic de caș, mi s-a părut că-mi simt inima enormă în piept.

După prânz, Vanda, poate fiindcă prin descărcarea ei sufletească parcă se purificase, a redevenit cea dintotdeauna. Metodic, fără să se oprească, a făcut ordine în bucătărie, în dormitor, în camera Annei, a lui Sandro, şi a făcut, de asemenea, o listă detaliată cu cele necesare pentru reparaţii. Tocmai îl sunase pe un tâmplar pe care îl cunoaște și discutau despre bani, când am auzit interfonul. M-am dus să răspund. O voce de femeie a spus că trebuia să ia înapoi aparatul de electrostimulare. Era aceeaşi fată din urmă cu două săptămâni? Greu de stabilit, rostise doar câteva cuvinte. I-am deschis, după care am alergat la una dintre ferestrele care dădeau spre stradă şi am scos capul pe geam. Era ea. Ținea ușa deschisă cu o mână, dar nu se hotăra să intre. Vorbea cu un bărbat pe care-l vedeam din spate, parţial acoperit de crengile magnoliei. Am început să respir greu, așa cum se întâmplă mereu când mă agit. Din poziția în care mă aflam, nimic nu garanta că era escrocul cu gecile din piele sintetică, și totuși sângele îmi inunda venele ameţindu-mă. Îmi doream şi totodată mă temeam să nu fie el. Despre ce discutau? Ce strategie aveau? Tânăra urma să vină sus, bărbatul avea să aștepte jos? Nu, părea că s-au hotărât, aveau să vină sus amândoi. Orice poveste e o fundătură, se ajunge mereu la un moment ca acesta. Ce puteam face? Să mă întorc, s-o iau de la capăt? Chiar dacă ești destul de bătrân ca să știi că orice poveste se izbește, mai devreme sau mai târziu, de ultimul cuvânt? Am simţit cu claritate aceeaşi teamă care mă cuprindea atunci când tatăl meu se hotăra, în sfârșit, să ni se alăture la cină. Eram deja toți la masă, îi auzeam pașii indolenţi pe coridor. În ce dispoziție era, bună, proastă? Ce avea să spună, ce avea să facă? Soția mea – care tocmai terminase de vorbit la telefon, dar care probabil nu auzise interfonul – a strigat din dormitor:

— Te rog, poți veni o clipă? Mă ajuți să mut dulapul?

CARTEA A TREIA

CAPITOLUL ÎNTÂI

1.

Mama ne-a lăsat la câțiva metri de cafenea. Eu câți ani aveam? Noua? Sandro împlinise treisprezece de câteva luni. Îmi amintesc pentru că eu și mama îi pregătiserăm un tort, iar el, în fața lumânărilor aprinse, spusese că, dacă reușea să le stingă pe toate dintr-o suflare, voia să-și îndeplinească o dorință. Care? îl întrebase mama. Să-l întâlnesc pe tata, răspunsese. Astfel, din vina lui, iată-ne în fața acestei cafenele. Mi-e teamă. Nu știu nimic despre tatăl meu. Odată îl iubeam, dar de la un timp nu mai țin la el. La gândul de a-l întâlni mă apucă durerea de stomac. Nu vreau să-i spun că trebuie să merg la toaletă, mi-e rușine. Așa că sunt foarte supărată atât pe fratele meu, care face el legile în toate, cât și pe mama, care, în cele din urmă, face mereu ce vrea el.

2.

Atâta tot, nu-mi amintesc altceva. Dar, sincer, nu-mi pasă, e doar o scuză să-l sun pe Sandro. Îl sun, mobilul lui târâie mult timp, apoi intră robotul. Aștept două minute și sun din nou. După mai bine de cinci încercări, îmi răspunde cu o voce brutală, spunând: Ce vrei? Îl întreb fără niciun preambul: Îți amintești când ne-am dus să-l întâlnim pe tata în cafeneaua aia din Piața Carol al III-lea? Imit vocea de fetiță, cu scâncete alintate și chicoteli, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, ca și cum n-aș fi încercat, în toate felurile, să scot de la el banii mătușii Gianna, ca și cum n-aș fi țipat la el că, dacă într-adevăr nu voia să-mi dea nici măcar o centimă, el pentru mine era mort, mort și îngropat, nu mai voiam să-l văd vreodată.

Tace. Între timp se gândește: Ai patruzeci și cinci de ani împliniți și te prostești de parcă ai avea cincisprezece. Îi aud fiecare gând în parte. Aud punctele și virgulele, și știu că mă detestă. Dar nu contează, îi vorbesc repede și neîntrerupt despre tata și mama, despre copilăria noastră, despre întâlnirea din urmă cu mulți ani cu tatăl nostru, despre un vid de memorie pe care, brusc, am vrut să-l umplu. El încearcă să mă întrerupă, dar cu mine e imposibil, nu permit

asta nimănui.

— Hai să ne vedem, îi spun brusc, fără vreun avertisment.

— Am treabă.

— Te rog.

— Nu.

— În seara asta?

— Știi că în seara asta ești ocupată.

— Cu ce?

— E rândul tău să hrănești motanul.

— Nu mă duc, nu m-am dus niciodată.

— Glumești?

— Așa e cum îți spun.

— I-ai promis mamei.

— Am promis, dar nu pot să stau singură în casa aia.

Continuam o vreme cu astfel de replici, până când, ezitând, el înțelege că vorbesc serios, că săptămâna la mare a părinților noștri aproape că s-a terminat, dar eu nu m-am dus să hrănesc motanul. Așadar – zice – iată de ce găseam casa puțind a pipi, castronul de apă pe jumătate gol, în blid nici măcar o bobiță și pe Labes foarte agitat. Se enervează, îmi șuieră că sunt egoistă, lipsită de afecțiune, iresponsabilă. Dar eu nu mă supăr, continui cu fandoselile, râsetele, spaimele false și reale, autoironia. Încet, se calmează. Bine, spune pe tonul folosit când vrea să mă strivească cu rolul lui de frate mai mare. Du-te în Creta cu ultimul pe care l-ai agățat: mă ocup eu de Labes și în seara asta, și nu mă mai fute la cap!

Tăcere. Acum eu schimb foaia, știu întotdeauna când vine momentul să-mi transform glăsciorul într-o voce patetică, leită cu a mamei. Murmur: Am vorbit despre Creta și noul meu iubit doar ca să nu-i fac pe părinții noștri să se îngrijoreze; în realitate, anul acesta nu plec în vacantă, sunt fără un chior și sătulă de toate.

Iată, știu bine ce tip de om e, acum se simte pus cu spatele la zid. Zice: Bine, mergem împreună la Labes.

3.

Ne vedem în fața intrării de la blocul părinților noștri. Urăsc toată zona din jurul Pieței Mazzini – duhoarea de smog și de râu ajunge chiar și pe strada asta. Labes miaună de zici că-și dă duhul, se aude de pe scară. Mergem sus. Ce scârbos, spun în timp ce intru și alerg să deschid ușile de la balcon și ferestrele. Apoi încep să vorbesc cu motanul. Îi spun cât e de dezgustător, și asta îl liniștește, vine fuga să se frece de gleznele mele. Dar cum aude că Sandro se

ocupă de mâncarea lui, mă lasă baltă şi fuge la el. Rămân în camera de zi. Casa asta mă întristează. Am locuit în ea de la şaisprezece până la treizeci şi patru de ani. E ca şi cum părinţii noştri, împreună cu tot calabalâcul lor, ar fi mutat aici tot ce era mai rău din toate casele în care am locuit.

Sandro reapare. Îl aud pe Labes ronţăindu-şi mâncarea în bucătărie. Fratele meu e nervos, şi-a îndeplinit mica lui sarcină şi vrea să plece cât mai repede. Dar eu mă aşez pe canapea şi încep iarăşi să turui despre copilăria noastră: tatăl nostru care ne abandonează, mama noastră cuprinsă de disperare, întâlnirea dintre noi şi tata. Sandro rămâne în picioare ca să-mi fie clar că se grăbeşte. Bodogăne fraze generice, se simte obligat să facă pe fiul afectuos, dă pe dinafară de recunoştinţă şi îl enervează modul în care mă învârt în jurul acelui episod pe un ton sarcastic.

— Spui tâmpenii, exclamă, tata a cerut întâlnirea aia, eu n-am nicio legătură cu asta. Şi apoi, nu era o cafenea şi nu era Piaţa Carol al III-lea. Mama ne-a însoţit în Piaţa Dante, şi tata ne aştepta acolo, lângă monument.

— Eu îmi amintesc o cafenea şi Piaţa Carol al III-lea. Tata a zis odată că era o cafenea.

— Ori ai încredere în ce-ţi spun, ori e inutil să vorbim. Ne-a dus într-un restaurant din Piaţa Dante.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Nimic, a vorbit tot timpul ei.

— Ce-a zis?

— Ideea era că lucra în televiziune, că întâlnea actori şi cântăreţi celebri, că făcuse bine să o părăsească pe mama.

Izbucnesc în râs.

— E corect. Şi în opinia mea făcuse bine.

— Spui asta acum, dar atunci nu dormeai noaptea şi vomitai tot ce mâncai. Tu, mai mult decât tata, ne-ai complicat viaţa mie şi mamei.

— Eşti un mincinos, nu mi-a păsat niciodată de el.

Clatină din cap. S-a lăsat momit, se hotărăşte să se aşeze.

— Măcar îţi aminteşti când i-ai zis de noduri?

Noduri? Aşa e fratele meu, îi place să ia un detaliu oarecare şi să brodeze în jurul lui. Pentru pălăvrăgeala asta a lui e foarte iubit de femei. Mai întâi le distrează şi apoi transformă totul în melodramă. După mine, în loc să studieze geologia, trebuia s-o ia pe urmele tatei, să lucreze în televiziune, să fie gazda unei emisiuni, să le vorbească de dincolo de ecran doamnelor şi puştoaicelor. Îl privesc prefăcându-mă că mă interesează ce se pregăteşte să-mi povestească. E frumos, are maniere de mare domn, ştie să te copleşească cu tot felul de

amabilităţi. Și ce slab e, ferice de el! Chipul lui cu piele fină a rămas la fel ca în adolescenţă. Are aproape cincizeci de ani și nu-i dai mai mult de treizeci. Are grijă de trei soții. Soții, da, chiar dacă s-a căsătorit o singură dată. Și are patru copii, lucru care pentru vremurile astea înseamnă un record: doi de la prima, soția legitimă, și câte unul de la celelalte două. În plus, are iubite de toate vârstele cu care se întâlnește asiduu și cărora le oferă cu bucurie nu doar urechile lui receptive, ci, dacă au nevoie, și un pic de sex. Se pricepe, asta e ideea. N-are un ban, a prăpădit moștenirea de la mătușa Gianna împărțind-o femeilor și vlăstarelor. Își pierde încontinuu locurile de muncă, și totuși o scoate la capăt fără problemele de supraviețuire pe care le am eu. De ce? Pentru că toate mamele copiilor lui sunt înstărite și, chiar și atunci când își găsesc alți bărbați, continuă să-l considere un iubit afectuos, un tată excelent, lucru care face din ele o sursă sigură. Ar trebui să-l vezi cu copiii, țin foarte mult la el. Desigur, din când în când ajunge la mare ananghie, fiindcă chiar și lui îi e greu să țină laolaltă o rețea atât de complicată de sentimente, și atunci între femeile lui se dezlănțuie războaie violente ca să-l aibă în exclusivitate. Dar pană în acest moment s-a descurcat, și eu știu de ce. Fratele meu e un bărbat prefăcut. Prefăcut chiar și față de el însuși. Motivul pentru care reușește atât de bine să împartă atenție și confort atâtor femei – adesea cu mici tirade moraliste care în gura lui sună cu adevărat ipocrit – e acela că știe să mimeze foarte bine toate sentimentele bune, fără să-l încerce vreodată vreunul.

— Ce fel de noduri? îl întreb.

— Noduri la șireturi. În timp ce mâncam, l-ai întrebat dacă îi copiasem modul de a-și lega șireturile.

— Scuze, tu cum ţi le legi?

— Cum și le leagă el.

— Și el cum și le leagă?

— Cum nu și le mai leagă nimeni.

— Și știa că tu-ți legai șireturile ca el?

— Nu, tu l-ai făcut să bage de seamă.

Asta într-adevăr nu-mi amintesc.

— Cum a reacţionat? întreb.

— S-a emoționat.

— Adică?

— A izbucnit în lacrimi.

— Nu cred, nu l-am văzut niciodată plângând.

— Așa e cum îți spun.

Labes își face apariția precaut. Mă întreb dacă o să vină la mine sau la Sandro. Simt că aș vrea să vină la mine, dar numai ca să-l pot alunga. Dintr-o săritură,

motanul se urcă pe genunchii fratelui meu. Spun cu o fărâmă de ranchiună:

— Sunt sigură cu tu ai fost cel care a vrut să-l întâlnească.

— Crezi ce vrei.

— Și, oricum, mama de ce a fost de acord? Ea deja nu se mai purta ca o nebună, ne obișnuiserăm ca el să lipsească. Ar fi avut tot dreptul să-l refuze. Ce i-a venit să dea iarăși lucrurile peste cap?

— Las-o baltă!

— Nu, vreau să știu: de ce?

— Am insistat eu.

— Vezi că are legătură cu tine?

— Am insistat pentru că treceai printr-o perioadă foarte grea.

— O, câta generozitate!

— Eram un băiețel. M-am gândit că, dacă tatăl nostru ar fi văzut cu ochii lui în ce stare ajunseseși, și-ar fi dat seama că aveai nevoie de el și s-ar fi întors.

— Deci, după tine, tata ar fi dat înapoi pentru mine?

— Nu-ți face iluzii.

— Atunci?

— E posibil să nu-ți mai amintești nimic?

— Da.

— Bine, îți mai zic ceva. În dimineața cu întâlnirea, mama ți-a zis: „Ai observat în ce mod ridicol își leagă fratele tău șireturile? E vina tatălui tău, n-a fost niciodată în stare de nimic; spune-i asta când îl vezi”.

— Și?

— Povestea asta cu nodurile ne-a implicat pe toți. Tata s-a întors pentru mama, pentru mine, pentru tine. Și noi trei am vrut să se întoarcă. E clar?

4.

Ăsta e Sandro, știe să dea oricărui lucru o întorsătură mieroasă care să te liniștească. Uite-l acum, cum îl alintă pe Labes. Îl mângâie, îl smotocește, motanul e fericit. Așa face cu toți, animale și ființe umane. E răsfățatul mamei, tata vorbește despre lucruri serioase numai cu el. În felul ăsta, înșfacă totul – afecțiune, stimă, bani – și mie îmi lasă doar firimiturile. Ah, ce persoană falsă! Și ce falsă, falsă, falsă e povestea lui cu nodurile. *El* ar fi îndemnat-o pe mama să ne ducă la tatăl nostru doar pentru că *eu* eram într-o stare proastă? Și noi doi l-am fi emoționat pe părintele nostru într-atât, încât să-l facem să dea fuga înapoi acasă? Și mama îl ținuse acolo? Și așa s-ar fi recompus familia noastră? Drept

cine m-a luat, vreuna dintre admiratoarele lui?

— Singurele noduri care au contat pentru părinții noștri sunt acelea cu care s-au torturat reciproc întreaga viață, îi zic.

Apoi mă ridic, i-l iau pe Labes de pe genunchi, îl duc pe balcon mângâindu-l. Motanul mai întâi se zbate, apoi cedează. De acolo, de pe balcon, îi spun lui Sandro: Părinții noștri ne-au dăruit patru scenarii foarte instructive. Primul: mama și tata tineri și fericiți, copii care se bucură de Grădina Paradisului; al doilea: tata își găsește pe alta și dispare cu ea, mama o ia razna, copiii pierd Paradisul; al treilea: tata se răzgândește și se întoarce acasă, copiii încearcă să intre din nou în Paradisul terestru, mama și tata demonstrează zilnic că e o străduanie inutilă; al patrulea: copiii află că Paradisul n-a existat niciodată și că trebuie să se mulțumească cu Infernul.

Fratele meu face o grimasă nemulțumită.

— Ești mai rău decât mama.

— Nu-ți mai place mama?

— *Tu* nu-mi placi. Ea i-a transmis defectele ei, iar la tine s-au agravat.

— Pe care?

— Pe toate.

— Dă-mi un exemplu!

— Enumeri tot timpul: primul, al doilea, al treilea, al patrulea. Amândurora vă place să faceți țarcuri și să-i închideți pe ceilalți înăuntru.

Îi spun cu răceală că mă limitam să-i descriu ce am trăit împreună. Dar tu trebuie imediat să mă umilești – mă plâng. Și fără motiv: Dacă eu sunt mai rău decât mama, tu ești mai rău decât tata. Nu stai niciodată să asculți. De fapt, ai moștenit ce-i mai rău de la amândoi, pentru că nu doar că nu asculți, dar, exact ca mima, te agăți de un detaliu mic, mic și construiești în jurul lui un munte de tâmpenii. El mă țintuiește cu privirea ținând buzele strânse, clatină din cap, apoi se uită la ceas. Pe de o parte se teme că a fost exagerat, pe de alta se gândește că sunt fără speranță, pacea e imposibilă, nu sunt capabilă decât să mă cert. Intru înapoi în camera de zi și, înainte să se ridice ca să plece, mă așez din nou pe canapea. Labes începe iarăși să se agite, ca să-l calmez, îl pup pe cap. E timpul să-i spun fratelui meu adevăratul motiv pentru care l-am sunat. Murmur fraze de genul: De altfel, ce putem face, nu poți fugi de cromozomi, nu e nici vina mea, nici vina ta. Moștenești totul, chiar și modul de a te scărpina în cap. Și râd, ca și cum aș fi spus ceva spiritual. Apoi, tot râzând, direct, anunț că, de ceva timp, mă tot frământă un gând. Să le propunem mamei și tatei – spun – să vândă casa asta: valorează cel puțin un milion și jumătate, împărțim exact pe jumătate, facem șapte sute cincizeci de mii fiecare.

5.

Sandro mă privește, pe neașteptate, cu interes. Există un singur lucru în legătură cu care nu ne certăm. Obsesia banilor ni se trage de la mama. Tata a câștigat destui, dar era atât de absorbit de ambițiile lui, de parcă nici măcar nu și-ar fi dat seama. Pentru el conta munca, nevoia de consens, neliniștea de a-l pierde. În schimb, mama a fost cea care și-a concentrat întreaga viață în jurul banilor. A economisit, a acumulat. Ea și-a dorit casa asta. Ne-a făcut să simțim importanta fiecărui bănuț. Însăși iubirea pentru copiii ei a luat forma banilor. Într-adevăr, nu strângea niciodată pentru ea, cu atât mai puțin pentru tata, ci pentru a ne asigura nouă un trai bun în prezent și siguranță în viitor. Carnetul de economii emis de poștă, contul în bancă, apartamentul acesta au reprezentat modul e de a ne spune că ne iubea. Așa am crezut eu mult timp, și poate că și Sandro. Dovada că țin la voi – ne demonstra în fiecare zi mama noastră – e că nu cheltui pentru mine, ci strâng pentru voi. Consecința e că, în ce mă privește, lipsa banilor e confirmarea incapacității mele de a mă simți iubită. De aceea cred că m-am supărat atât de tare când mătușa Gianna i-a lăsat lui Sandro aproape toată agoniseala ei. Sau cel puțin așa mi-au zis medicii când povestea aia mi-a provocat o cădere nervoasă și m-am îndopat cu medicamente. Dar e atât de greu să-mi pun ordine în minte, mereu e câte ceva lipsit de sens. O fi totuși adevărată vorba că, dacă n-ai bani, n-ai parte nici de iubire. Atunci, de ce când am bani, îi risipesc, când se atașează cineva de mine, îl pun pe fugă? De altfel, pentru Sandro nu e la fel? Toate femeile alea cu bani, toți copiii ăia extrem de răsfățați nu sunt indiciul unei găuri care nu se astupă? În vreme ce pentru mama noastră plăcerea – poate singura ei plăcere – a fost să pună bani deoparte, noi avem impresia că ne simțim bine doar atunci când îi cheltuim. Eu și fratele meu, leiți. Și în aceste vremuri, când banii sunt greu de obținut. Iar noi îmbătrânim pe zi ce trece. Sunt grasă, mi s-au înmulțit ridurile și firele albe de păr. Cât îl urăsc pe Sandro pentru această frumusețe a lui de puștan: gene lungi, ochi verzi, fără niciun pic de chelie la cincizeci de ani, și părul negru, nevopsit, constituție atletică. Nici măcar nu face sport. În sfârșit mă ascultă, divaghez ca să-i dau timp să asimileze ideea mea. Spun: Ei aparțin unei generații norocoase, au trecut de la sărăcie la bunăstare, tata s-a ales chiar și cu ceva recunoaștere, au amândoi o pensie bună, ce dracului vor mai mult, nu ești de acord?

În acest moment, fratele meu clipește parcă voind să șteargă imaginea pe care i-o descriu și mă întreabă:

— De ce ar trebui să vândă și să ne dea nouă banii?

— Casa e a noastră.

— Casa e a lor.

— Desigur, dar o s-o moștenim noi.

— Și?

— Și le cerem să ne dea anticipat moștenirea.

— Și ei unde se duc să locuiască?

— Le închidem un apartament mai mic, două camere și bucătărie, într-o zonă undeva în afara centrului și plătim noi chiria.

— Ești nebună.

— De ce? Ți-o amintești pe Marisa?

— Cine e?

— Prietena mea din Napoli.

— Ce e cu ea?

— Ea le-a cerut părinților același lucru, și ei au fost de acord.

— Mama n-o să fie niciodată de acord. Asta e casa ei a avut grijă de ea până în cel mai mic detaliu. Și pentru tata e semnul că a rămas ceva din munca lui.

— Dar viața a trecut.

— Nu cred. Ar mai putea avea înaintea lor încă cel puțin douăzeci de ani.

— Tocmai. Și peste douăzeci de ani eu o să am șaizeci și cinci de ani, și tu șaptezeci, admițând că-i apucăm. Ce fac, la șaizeci și cinci de ani, cu jumătate din casa asta? Gândește-te, nu mă face să interpretez, ca de obicei, rolul canaliei. Sunt două persoane vârstnice. Ce sens are să locuiască într-un castel cu vedere spre Tibru?

Clatină din cap și mă privește cu o dezaprobare înțeleaptă. Vrea să mă simt incorectă, face așa încă de când eram copii. Banii, evident, îl fascinează, i se citește pe față. Dar îl cunosc, simt cum se frământa pe dinăuntru. Idealul lui ar fi să fac totul singură – să vorbesc cu părinții noștri, să-i conving, să vând, să împart suma între mine și el, evident în părți egale – și între timp să-i las rolul fiului perplex care aduce în discuție obiecții etice, își face griji pentru mama și tata. O parte din mine știe că, dacă vreau să accepte, nu trebuie să-l înfrunt direct, ci trebuie să-i suport tiradele cu sufletul în palmă. Dar o altă parte deja se agită. Fie că vreau sau nu, am și eu scrupulele mele, nu sunt de piatră. Așa că, dacă el mă împunge, nu știu bine cum o să se sfârșească. Dar el nu doar mă împunge, mă rănește.

— Cum ai reacționa, mă întreabă, dacă peste treizeci de ani copiii tăi ți-ar face același lucru?

6.

Îi răspund plină de vehemenţă. Am învăţat un singur lucru de la părinţii noştri, îi spun, că nu trebuie să faci copii. Apoi, cu calm prefăcut, sugrumându-mi vocea, insist: Ajungi, oricum, să le faci rău copiilor şi, în consecinţa, trebuie să te aştepţi ca ei să-ţi facă şi mai mult rău. Ştiu că nu-i plac fraze extreme ca aceasta, dar le folosesc intenţionat. A adus pe lume în mod iresponsabil patru copii, să auzim acum cum se descurcă.

Se descurcă după bunul lui obicei, lăudându-se. E convins, bineînţeles, că drumul corect e cel pe care a apucat-o el: mai multe mame, mai multe paternităţi mai multe nuclee de afecţiune şi de sex. Şi confuzie de roluri. Cu alte cuvinte, sfârşitul conceptului tradiţional de cuplu: fără monogamie, diverse femei, toate iubite, diverşi copii, toţi adoraţi. Când mă ocup de copii – îmi spune cu obişnuita lui aroganţă mieroasă –, nu le lipseşte nimic, sunt pentru ei şi tată, şi mamă.

Încerc să nu răspund. Îi dau timp să se laude cu vederile lui largi. Dar cuvintele fratelui meu îmi pătrund în creier, oricât de mult încerc să evit acest lucru. Astfel, la un moment dat, îi atrag atenţia că n-a ieşit cu adevărat din haosul în care am crescut. Că revarsă asupra copiilor lui angoasele pe care ni le-a transmis şi nouă mama: bărbatul care devine femeie, femeia care devine bărbat, tatăl care devine mamă, mama care devine tată. Travestism familial, trucuri verbale, eşti un băieţel terorizat. Şi, în timp ce vorbesc, în piept îmi creşte tot mai mult o furie care, în general, stă tăcută pe undeva. Îi şuier că militez pentru abolirea copiilor, pentru abolirea sarcinii şi a naşterii, abolire, da, a-bo-li-re. Vreau să şterg chiar şi amintirea reproducerii prin burta femeii. Organele genitale ar trebui folosite doar la urinat şi futut. Ba – urlu la el –, nici să te fuţi nu ştiu dacă merită efortul. Şi ne certăm – Labes se sperie, o şterge –, vorbim unul peste altul, frază peste frază, cuvânt peste cuvânt. Câte banalităţi e capabil să expună ca să se apere: îmbrăţişarea persoanei iubite noaptea îţi domoleşte neliniştea; e mai bine să iubeşti decât să crezi într-un zeu, e ca o rugăciune împotriva riscului continuu de a muri; să faci copii îţi atenuează spaimele, ah, ce dulci sunt bucuriile pe care ţi le dau progeniturile, ce entuziasmant e să-i vezi cum cresc: îţi dai seama că eşti o za într-un lanţ infinit, cei de dinaintea ta şi cei care vor veni, singura formă posibilă de imortalitate etc. etc. etc.

Ascult. Predica lui pare binevoitoare, dar de fapt scopul ei este să-mi facă rău. Vrea să-l invidiez pentru cât e de fericit graţie vlăstarelor lui. Vrea să mă căiesc că am renunţat să am şi eu, vrea să sufăr din cauza asta. Tu – subliniază – nu ai şi nu poţi înţelege, aşa că vorbeşti aiurea. Şi e adevărat, eu nu pot înţelege – îi răspund pierzându-mi complet calmul –, nu pot înţelege inseminarea ta nechibzuită, nu le pot înţelege pe toate aceste iepe care tremură mânjindu-se de umori cu urechea ciulită la ticăitul ceasului biologic. „Ceasul biologic”, ce expresie tâmpită! Eu n-am auzit niciodată niciun ticăit, timpul s-a scurs fără

niciun sunet, şi e mai bine aşa. Ce-ar fi fost dacă mă apucam să făt urlând de durere, mă lăsam sfâşiată sub anestezie, pentru ca apoi să mă trezesc scârbită de mine, deprimată, copleşită de groaza acestor păpuşele de care nu mai poţi face abstracţie. Sigur că da, trăieşti pentru copii. I-ai făcut – cu copy şi paste – şi trebuie să-i păstrezi lângă tine, orice s-ar întâmpla. Ţi se oferă un loc de muncă bun în străinătate, sau ai nevoie să te dedici zi şi noapte unui proiect la care ţii, sau îţi vine cheful să-i dedici tot timpul tău unui bărbat? Nu se poate, copiii sunt acolo să-ţi aducă aminte că nu poţi, ei au nevoie de tine, mici şerpi exasperanţi care se încolăcesc în jurul tău cu ferocitate. Orice faci ca să-i mulţumeşti e mereu prea puţin. Te vor pentru ei şi inventează de toate ca să pună bețe în roate urgenţelor tale. Nu doar că nu-ţi aparţii – ce idioţenie şi vorba aia veche –, dar nu poţi nici măcar încerca să-i aparţii pe deplin altcuiva. Acum le aparţii cu adevărat numai lor. Aşa că – am urlat – să faci copii înseamnă să renunţi la tine însuţi. Uită-te la tine, o dată pentru totdeauna, cum trăieşti cu adevărat. Acum alergi în Provence, la Corinne, să-i duci înapoi copiii, pe urmă o să te duci la fetiţa Carlei, apoi la fiul Ginei. Ah, ce tată bun, ce amant minunat! Dar eşti fericit? Şi ei, când vii, când pleci, sunt fericiţi? Îmi amintesc vag de vremurile când venea tata să ne vadă la sfârşit de săptămână. Nu-mi amintesc evenimente precise, dar mi-a rămas un sentiment insuportabil de nefericire – asta e sigur – şi n-a trecut niciodată. Îl voiam pe tata numai pentru mine – îmi doream să vi-l iau ţie şi mamei –, dar el nu era al nici unuia dintre noi, stătea acolo şi totuşi nu era, renunţase la mine, la tine, la mama. Şi făcuse bine, am înţeles asta repede. Departe, departe, departe. Pentru el, mama noastră era negarea plăcerii de a trăi, şi la fel şi noi, eu şi cu tine. Nu se înşela, chiar asta eram, negarea, negarea. Adevărata lui greşeală a fost că n-a reuşit să renunţe la noi până la capăt. Greşeala lui a fost că, odată ce ai acţionat într-un mod în care ai rănit profund nişte oameni, ai ucis sau, oricum, ai distrus pentru totdeauna alte fiinţe umane, nu trebuie să dai înapoi. Trebuie să-ţi asumi responsabilitatea crimei până la capăt. O crimă nu se comite niciodată pe jumătate. Dar el e un nimic, e doar un omuleţ cu sufletul amorţit. A rezistat cât timp s-a simţit îndreptăţit, cât timp i s-a părut că e înconjurat de consens. Apoi, imediat ce totul a început să se redreseze şi consensul a scăzut, imediat ce efervescenţa s-a redus şi a avut remuşcări, a cedat. S-a întors, s-a predat sadismului mamei. Şi ea i-a zis: Să vedem ce intenţii ai, nu am încredere în tine, n-o să mai am niciodată. N-o să cred niciodată că te-ai întors pentru mine şi pentru copii. N-o să te cred, pentru că ştiu în adâncul fiinţei mele, în locurile cele mai secrete ale minţii mele, cât te costă o alegere atât de definitivă. Aşa că o să te pun la încercare în fiecare minut, în fiecare oră. O să-ţi pun la încercare răbdarea şi loialitatea. O s-o fac sub ochii copiilor, ca să vadă, ca să ştie ce fel de om eşti. Spune da sau nu: Vrei să-ţi sacrifici viaţa pentru

noi așa cum mi-o sacrific eu pentru voi, te simți în stare să ne pui pe toți trei mereu pe primul loc? Sandro, asta a fost orice altceva decât iubire, orice altceva decât reîntregirea familiei. Numai asta nu a fost. Părinții noștri ne-au distrus. Au pus stăpânire pe mințile noastre, și orice spunem sau facem ascultăm în continuare de ei.

În acest moment, pentru că sunt proastă, nu mai rezist și izbucnesc în plâns. Ei, da, plâng, plâng ca o cretină, fără să știu de ce. Sunt furioasă pe mine însămi din cauza acestei fragilități. Fratele meu știe cum să profite de ea. Dar n-o face. Pare tulburat de monologul meu, încearcă să mă liniștească. Atunci îmi înghit sughițurile, îmi șterg lacrimile. Vocea îmi devine sfioasă, mă lamentez că nimeni nu mă iubește, nici mama, nici tata. Nu m-au iubit niciodată, spun. Și mă înfurii la gândul recunoștinței pe care copiii le-ar datora-o părinților pentru viața pe care au primit-o. Recunoștință? Râd, după care exclam: Părinții noștri sunt datori să ne despăgubească! Pentru răul produs creierului nostru, sentimentelor noastre. Sau nu? Apoi îmi suflu nasul. Spun în șoaptă bătând ritmic cu mâna în canapea: Labes, vino aici!

Motanul mă surprinde: dintr-o săritură se instalează lângă mine.

7.

Sunt obosită, plânsul a declanșat durerea de cap. Sufăr de migrene ca tata. Dar lacrimile au avut și un efect bun, simt că între mine și Sandro s-a produs o reapropiere și, dacă o întăresc, el însuși o să vorbească din nou despre propunerea mea. Îl mângâi pe Labes și decid să-i dezvălui fratelui meu un secret pe care l-am descoperit întâmplător cu mult timp în urmă, în vreme ce răsfoiam pentru o lucrare dicționarul de latină. Îi spun ce înseamnă numele acela: înseamnă nenorocire, înseamnă ruinare. El se arată sceptic, cunoaște versiunea oficială a tatei, Labes este animalul din casă. Ca să-l conving, mă duc în birou, cu motanul pe urmele mele, iau dicționarul. Ce căldură! Când mă întorc, mă așez pe jos. Găsesc cuvântul, îl subliniez împreună cu semnificațiile lui și apoi îi fac semn lui Sandro. Vreau să-și spună părerea despre găselnița aia meschină. Vine lângă mine, apatic. Hm, de ce o fi făcut-o, murmură și nu mai adaugă nimic. Pare cu mintea-n altă parte. Insist: Ce e un om care inventează jocuri de felul ăsta numai pentru plăcerea lui? E perfid? Sau e doar nefericit? Înțelegi ce înseamnă să vrei să auzi încontinuu, prin această casă, un cuvânt care rezumă cum te simți pe dinăuntru, un cuvânt pe care l-ai ales tu, și pe care familia ta îl folosește fără să-i cunoască sensul? El afișează un zâmbet slab, și nu știu dacă e pentru că se dă de partea mea, dar în sfârșit reia discuția despre vânzarea apartamentului

— Unde și-ar pune toate lucrurile pe care le au? întreabă.

— Ar trebui să arunce mai mult de jumătate din ele. Ne-am mutat de atâtea ori, dar mama n-a aruncat niciodată nimic și ne-a obligat pe mine și pe tine să păstrăm orice prostie. Poate fi de folos, spunea, poate fi de folos și doar ca să vă amintească de când erați mici. Să ne amintească? Dar cine vrea să-și amintească? Îmi urăsc camera, îmi dă o stare de neliniște numai dacă intru acolo, sunt toate rahaturile posibile de când m-am născut și până când, în sfârșit, am scăpat.

— A mea nu e diferită.

— Vezi? Și dacă discuția asta e valabilă pentru camerele noastre, îți imaginezi ce s-ar întâmpla dacă le-am sorta și lucrurile lor? Îți dau un exemplu: Știai că mama păstrează toate carnețelele ei cu cumpărăturile făcute – pâine, paste, ouă, fructe – din prima zi în care s-a căsătorit, în 1962, până astăzi? Și tata? Păstrează chiar și tâmpeniile pe care le scria la treisprezece ani. Fără să mai punem la socoteală ziarele și revistele în care a publicat vreodată ceva, notițele pe cărțile citite, transcrierea tuturor viselor pe care le-a avut și așa mai departe. La dracu', doar nu e Dante Alighieri. A scris stupizenii pentru televiziune, nimic altceva. Dacă chiar e interesat cineva de gândurile lui – deși nu cred –, să le arhiveze în format electronic și chestiunea e încheiată.

— E modul lor de a lăsa ceva în urmă.

— Ce să lase în urmă?

— O dovadă a existentei lor.

— Eu las ceva în urmă? Tu lași ceva în urmă? Toată obsesia asta cu păstratul o caracterizează pe mama, tatei puțin îi pasă.

Zâmbește și în privirea lui zăresc o nefericire care de data asta nu pare prefăcută.

— Crezi?

— Sigur. Dacă îi convingem să vândă, le curățăm viețile și le facem amândurora o favoare.

— Nu cred.

— De ce?

— În casă e o ordine aparentă și o dezordine reală.

— Explică-mi

— Nu-ți explic nimic, o să-ți arăt.

Se ridică, făcându-mi semn să-l urmez. Labes vine în grabă după noi. Intrăm în biroul tatei, Sandro îmi arată biblioteca.

— Te-ai uitat vreodată în cubul acela de sus?

8.

Mă prefac că mă distrez, dar în realitate plânsul nu m-a eliberat, simt o tristeţe care mă neliniştește. Dacă fratele meu îşi lasă brusc deoparte masca şi decide să-mi arate un pic din suferința lui înseamnă că trebuie să mă îngrijorez. Îl văd cățărându-se cu agilitate pe scară. Vine jos cu acest cub albastru, plin de praf. Îl şterge cu mâneca de la cămaşă şi mi-l întinde

— Ți-l amintești?

Nu, nu m-a făcut niciodată curioasă, nimic din casa asta nu m-a făcut niciodată curioasă. Detest miile de obiecte de prost gust, detest fiecare cameră, fiecare fereastră, fiecare balcon, chiar şi scânteierea râului şi cerul aflat prea aproape. În schimb, Sandro spune că îşi aminteşte dintotdeauna cubul acela, că îl aveam deja în casă când locuiam la Napoli. Uite ce culoare frumoasă are – murmură – şi ce neted e: pentru el, e cea mai uluitoare figură geometrică. Când părinţii noştri, din vreun motiv oarecare, ieşeau în oraş – povesteşte –, eu scotoceam peste tot. Aşa a găsit o dată în noptiera tatălui nostru prezervativele şi în a mamei o cremă vaginală. Ce scârbos, exclam dintr-un impuls, dar apoi mă ruşinez: am patruzeci şi cinci de ani, m-am culcat cu un număr însemnat de bărbaţi şi de femei şi încă mă dezgustă sexul dintre părinţii mei? Râd nervos. Sandro se uită, confuz, la mâinile mele. Gata, tremuri, îmi spune. Mă surprinde tonul lui sincer şi blând. Ia cubul înapoi şi deja se caţără cu agilitate pe scară ca să-l pună la loc. Mă enervez. Îi spun: Nu fi cretin, întoarce-te jos, ce trebuie să văd? Se opreşte acolo sus, perplex. Apoi spune: E o cutie, se deschide apăsând pe faţa asta. Şi apasă, iar cubul, într-adevăr, se deschide. El îl zgâlţâie, făcând să cadă pe jos câteva fotografii polaroid.

Mă aplec să le culeg. În ele apare o persoană pe care atât eu, cât şi el o cunoaştem bine. O cunoaştem chiar aşa, cu chipul acesta fericit. A pătruns în mintea noastră într-o dimineaţă când stăteam nemişcaţi – eu, el şi mama – pe o stradă liniştită din Roma. Veniserăm intenţionat de la Napoli. Simţeam în noi o tristeţe îngrozită şi o aşteptam chiar pe ea. Mama ne-a explicat: Aşteptăm să iasă pe uşa aceea împreună cu tata. Şi, într-adevăr, când tatăl nostru şi această fată au ieşit – ce frumoşi erau împreună, străluceau –, mama ne-a spus: Vedeţi ce fericit e tata? Aceea e Lidia, femeia pentru care ne-a părăsit. Lidia: numele încă îmi lasă impresia unei muşcături de animal. Când îl rostea mama, disperarea ei devenea a noastră, simţeam că avem toţi trei un singur trup. Dar atunci eu am privit-o atent pe fata aceea şi corpul unic din care eram parte s-a frânt în jurul meu. M-am gândit: Ce frumoasă e, ce plină de culoare e, când o să fiu mare, vreau să fiu la fel ca ea! M-am simţit imediat vinovată din cauza acelui gând, încă mă simt, de o viaţă întreagă mă simt aşa. Mi-am dat seama că nu mai voiam să semăn cu mama mea şi că, aşadar, o trădam. Dacă aş fi avut curaj, aş fi urlat bucuroasă: Tata, Lidia, vreau să vin cu voi la plimbare, nu vreau să stau cu

mama, mă sperie! Dar acum, în acest moment precis, simt pentru mama mea și pentru mine o mare compasiune. Lidia e goală, și e strălucitoare. Noi două nu suntem așa, n-am fost niciodată, prezența secretă a acestor fotografii o demonstrează. Tata n-a părăsit-o niciodată pe Lidia, și cum ar fi putut: a ținut-o ascunsă în mintea lui și în casa noastră toată viața lui. Pe noi, în schimb, chiar dacă s-a întors, ne-a părăsit. Și acum, când sunt mult mai în vârstă decât Lidia în aceste fotografii și, de asemenea, mai în vârstă decât era mama în perioada aceea de durere insuportabilă, mă simt și mai umilită s-o văd.

— De cât timp știi de fotografiile astea? îl întreb pe fratele meu care a coborât de pe scară.

— De vreo treizeci de ani.

— Și de ce nu i le-ai arătat niciodată mamei?

— Nu știu.

— Dar mie?

Ridică din umeri. Înseamnă că nici măcar nu mai vrea să încerce să mă convingă de bunele lui sentimente în ceea ce mă privește.

— Ce bun ești! bombăn. Ce buni sunteți toți cu femeile! Aveți trei mari obiective în viață: să ne futeți, să ne ocrotiți, să ne răniți.

9.

Sandro clatină din cap, murmură ceva legat de starea mea de sănătate. Îi spun că mă simt bine, chiar foarte bine, și e frumos că eu i-am povestit despre numele lui Labes, iar el mie despre cubul albastru. Acum știm un pic mai mult despre tata. Ce mai bărbat, nu protestează niciodată, mereu da, da! A fost și este sluga mamei. Cât am detestat faptul că ea conducea cu un pumn de fier, iar el se lăsa chinuit fără să se revolte vreodată. Și cât l-am urât pentru că n-a mișcat niciodată un deget ca să ne apere de ea. Tata, îmi trebuie asta. Întreab-o pe mama. Ea spune nu. Atunci e nu.

Mă uit cu atenție la fotografii și, una câte una, le las să cadă pe podea.

— Mai e ceva ce tu știi și eu nu știu? îl întreb pe fratele meu.

Sandro adună cu răbdare fotografiile.

— Despre tata nu știu nimic altceva, dar ar fi de ajuns să te apuci să scotocești ca să afli mai mult.

— Și despre mama?

Recunoaște, fără să vrea, că are diverse bănuieli, e convins că mama a avut amanți. Dovezi, zic eu, nu palavre. Trebuie să vrei să găsești dovezile, răspunde.

Și mărturisește că ani întregi a crezut că ea are o relație cu Nadar. Nadar? Exclam râzând: Nici măcar nu vreau să mă gândesc, mama cu pocitania aia de Nadar, ce nume ridicol! Sandro insistă: Poate că s-a întâmplat în 1985, tu aveai șaisprezece ani și eu douăzeci. Întreb: Și mama? N-am știut niciodată să fac calcule în minte. El răspunde: Patruzeci și șapte, cu doi mai puțin decât mine astăzi, cu doi mai mult decât tine. Și Nadar? Păi, șaizeci și doi? Sfinte Dumnezeule, exclam, patruzeci și șapte și șaizeci și doi! Apoi râd din nou și clatin din cap, nevenindu-mi a crede: Ce scârbos, nu cred.

Dar fratele meu crede, înțeleg că mereu a crezut. Zice privind în jurul lui: Mai devreme sau mai târziu, ceva o să apară. Dacă nu e Nadar, e vreun altul, e de-ajuns să te uiți în vazele de flori, sau între paginile cărților, sau în computere. Înșiră multe obiecte posibile, iar eu le privesc pentru prima oară curioasă. Îi aud pe tata și pe mama. Îi aud prin camerele cufundate în tăcere, împreună și separați. Sandro spune în șoaptă: S-au ascuns unul de celălalt, dar lăsând prezentă amenințarea de a se da în vileag în orice moment. Atunci, fără un motiv evident, ochii i se umezesc. E dintre acei bărbați care se laudă că știu să plângă. Citește un roman, îl întrebi cum e, iar el îți spune: Am plâns. Vede un film, la fel. Acum izbucnește în lacrimi și plânge mai mult decât am plâns eu puțin mai devreme. Tinde mereu să facă mai mult decât e necesar. Ca să-l liniștesc, îl îmbrățișez și-l țin un pic lângă mine, în timp ce Labes miaună dezorientat. Poate că am fost nedreaptă cu Sandro. Era cel mai mare, a păstrat mai multe amintiri. Necazurile părinților noștri s-au abătut mai întâi asupra lui și apoi – și poate că, într-adevăr, filtrate de obsesia lui de a mă ocroti – asupra mea. Spun: Hai, gata, să ne distrăm un pic, să limpezim lucrurile!

10.

Au fost câteva ore tihnite, poate cele mai relaxate ore trăite vreodată în aceasta casă. Am scotocit peste tot, cameră după cameră. La început ne-am limitat la a strica ordinea părinților noștri, cu motanul, vesel, tot timpul în picioarele noastre. Apoi situația ne-a scăpat de sub control și am început să facem totul fărâmițe. Se făcea tot mai cald, eram transpirată. Nu după mult timp, am obosit. I-am spus lui Sandro: Gata! Dar el a continuat, tot mai îndârjit. Atunci mi-am dus un scaun pe balconul de la camera de zi și am simțit cu plăcere că motanul se refugia lângă mine. L-am luat în brațe și am vorbit un pic cu el. Aveam mintea limpede, dispăruse chiar și obsesia de a-i convinge pe părinți noștri să vândă apartamentul. Ce idee trăsnită! Sandro a reapărut, își scosese cămașa. Leit tata,

m-am gândit. M-a privit râzând:

— Ei?

— Pentru mine e suficient.

— Mergem?

— Da. Labes vrea să vină cu mine.

El s-a încruntat.

— Asta nu, e prea mult.

— Ba da, o să-l iau cu mine.

— Lasă-i un bilet mamei.

— Nu.

— Atunci sun-o imediat cum se întoarce.

— Glumești.

— O să sufere.

— Motanul nu. Vezi ce bine se simte?

Table of Contents

CARTEA ÎNTÂI
- CAPITOLUL ÎNTÂI
  - 1.
  - 2.
  - 3.
  - 4.
  - 5.
  - 6.
  - 7.
  - 8.
  - 9.

CARTEA A DOUA
- CAPITOLUL ÎNTÂI
  - 1.
  - 2.
  - 3.
  - 4.
  - 5.
  - 6.
  - 7.
  - 8.
- CAPITOLUL AL DOILEA
  - 1.
  - 2.
  - 3.
  - 4.
  - 5.
  - 6.
  - 7.
  - 8.
  - 9.
  - 10.
  - 11.
- CAPITOLUL AL TREILEA
  - 1.

2.
3.
4.
5.
CARTEA A TREIA
CAPITOLUL ÎNTÂI
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.